R. Simon

(1)

מקפיריו אמר רב אחי לא תימא יבש ממש אלא אפי' דעבד ריחי. ורבינא אמרי רבינו גוזים מן היום. וכ"ש ז"ל פירש הסוגיא דא. שהיה נלוד ונומר מנעוד יום, ופשוט הוא שאין בכאן דין ריחה הנושים ידו למעי בהמה וכו'. מתרגל בלשונה. ופירש הרמב"ן ז"ל שהוא חייב משום נטילת נשמה ועל דרך זה פירש הסוגיא שעל מימרא זו וכן עיקר, וזהו דעת רבינו. ופירש"י ז"ל דלדל עקר שהפילהו על ידי

דלדול זה ע"ל:

ב רמשים שהן פרין ורבין מזכר ונקבה וכו'. מפורש בסוגיא שם בתחלה

דרב יוסף וכ"ש אחי אבי שדעת חכמים הוא שכל דבר שפרה ורבה חייבין עליו דומה לחיילים מחלמים שהיו נשחטין במשכן וחייבין על הריגת פרעושין אע"פ שאין בהן גידין ועצמות. ופרעוש כתב הרמב"ן ז"ל יש שפירשו פומו המין המצוי הנקרא בורגו"ש והוא הוה מן הצפר בימות הקיץ ואע"פ שאינו פרה חייבין עליו כמי שהוא פרה ורבה מזכר ונקבה שכן ההורג עכבר שהפרין מן העפר חייב ולא פטרו מחילים מחלמים אלא כגון היה שהיו מן הזיעה וכן תולעים שבאשפות וכדברים המוקרמים וזה דעת הרמב"ם ז"ל. ולי מתחה בעכבר שהפרין מן העפר חייבים עליו ולפי מפני שמינו פרה ורבה הוא אלא שהוא מחיין הסריסין אבל מינין אחין בהן מפריה ורביה בכל כגון בורגו"ש פטור ולכתחלה אמי מוחר בין לגוד בין להרוג דבכלל מחלוקת הן, ע"ל. וזה דעת הרמב"ן ז"ל וכתב שהפרעוש מין בחש אחר

הוא שקרה ורבה ולא הבורגו"ש ע"כ"ל:

ג המפלה כליו בשבת וכו'. בריתא פ"ק (שם י"ב) המפלה כליו מולא חורק ובלבד שלא יכרוג אבל שאול לומר וכו' אמר רב הונא הלבה מולא חורק וזהו כבודו אפילו בחול רבה מקטע להו רבא אדי לקנא דמיא. וכתבו הרמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל שמעינן מיהא דמשום כבודו בלחוד קאמר אבל אם בא לרגוד ואפילו בשבת מותר וזה דעת רבינו ועוד שם

מינה רשב"ל אומר אין הורגין את המחלוקת בשבת דברי ב"ש וב"ה מתירין, ע"כ:

ד חיה ורמש שנושכין וממיתין וכו'. דברי רבינו בכאן עד אמור בהם כדברי

ההלכות ממש בפרק כל כתבי וזה דעת הרמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל בעיקרי הדין

אבל בתבו שהיה אלו המגיין בשאין רצין דוקא הוא כי"ש שפטר מלאכה שאע"ל אבל לר"י

אסור הוא שאין זה פקוח נפש גמור כיון שאין רצין אחריו וזה אלא כדברי רבינו שפקח כי"ש

ופקח כאן כן. ונראה שדעתו ז"ל שפקוח נפש הוא בהלאומן בלבד: ואם דורסן לפי תומו

וכו'. אם (שבת קכ"ח:) נמש דורסן לפי תומו עקרב דורסן לפי תומו, ופירשו הרמב"ן

והרשב"א ז"ל דורסן ואפי' במהכוין אלא שהוא עושה לפי תומו שמלאה עצמו כאילו אינו מתכוין וכל זה משום דקי"ל כר"ש במלאכה שאינ"ל ואע"פ שרבינו פסק כר"י, כפירוש הזה נראה

מלשונו, ואלא כדברי רש"י ז"ל שכתב שא"ל ליחבר ממנו אלא ידלקנו אלא דורסן לפי תומו ונראה מדברי אלא אחרינו אלא המיגו אלא משום דבר שאין מתכוין וכו"ש ואין זה עיקר:

ה המפשיט מן העור לעשות קמיע חייב וכו'. מבואר פ' המוציא (שם ע"ב:) עור כדי לעשות קמיע. ובגמרא (שם ע"ב) לעבדו בכמה לא אמרו, והקונים מוכחת שהוא הדין

בהפשטתו וכל המלאכות הנעשות בעור כך שיעורן כשם שהמלאכות הנעשות בלמר יש להם שיעור אחר. ומ"ש ואחד המולח שהמליחה אין עבוד. בכלל גדול (שם ע"ה:)

היינו מולח הייבו מעבד וכבר הזכרנו פרק ז': ואין עבוד באוכלין וכו'. שם רבא אמר אין עיבוד באוכלין: וכן המחזיק מן העור כדי לעשות קמיע חייב וכו'. (שם ע"ב.) המוחקן

ופירש"י ז"ל מגרד שערו. ומ"ש רבינו עד שיחליק, לפי שאמרו בגמרא מגרד בעוד חייב משום ממחק כמו שיתבאר וממנה הוא מחליק:

המפרק

לחם משנה

דהיה לו לפסוק כרב כאיסורי וכמו שכתב הרב המגיד לעיל פרק עשירי גבי לוז מרגניות אלא לאפסוק שהוא ז"ל מוכר בטעמיה דרב קלישא דהוא עלמו אמר בגמרא מילתא דאמרי אינשי בה מילתא וכו' ואע"פ שנתן טעם מ"מ לכאורה נראה קלת דמוזן ומפני כן לא פסק

כמותו:

ב רמשים שהן פרים ורבים וכו'. ל"ל לפי דברי רבינו והרמב"ן ז"ל מ"ש בגמרא

(דף ק"ו:) והרי פרעוש דפרה ורבה לרבינו לומר דהוי כמו פרה ורבה

כיון דאינו מזיעה אדם כמו כנה וכוכרמו לומר מכה הוא דעכבר והוא פטור. ומ"ש

רבינו דחולעים של בשר וכו' שהם דומים לכנים לומר אחי מזיעה אע"פ שלענין

ההריגה חולקים במ"ש דמותר להרוג את הכנים בשבת ובחולעים כתב דהורגן פטור אבל

אמר היינו משום דדי לו לדמותם לענין שאינם חייבים חטאת בלבד מפני דאינם דומים

זה לזה כשוה:

ד חיה ורמש שהם נושכין וממיתין ודאי וכו'. לדברי רבינו לקבוע לחפילו ר' יהודה

דאמר (דף קכ"ח:) מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב מותר להורגם משום

פיקוח נפש דאמר שלא מילו בגמרא בשקקטו מני מילתא ר' יהודה וכו' משום דלא

להעמיד דלא אחריו ודברי הכל דאמרי הכל דאמרי כר"ע והוא פטור: ואם דורסן לפי תומו וכו'.

מ"ש ה"ה ואע"פ שרבינו פסק וכו' טעמו דדעת רבינו דהכא משום פיקוח נפש המילו

דומה לעיל:

הטועל

הגהות מיימוניות

ג "[כתב המור וזוקא כגדיו אבל במפלה ראשו מותר להרוג בחה ול"ג אמו הרינה פרעוש ע"כ]: [ג] כרבנן דאמרי מה אילים פרים ורבים ולא כר"א דאמר מה אילים נטילה נשמה ואמר הרוגו בחה בשבת כאילו הורג גמל וכן פסקו כל רבוותא ובפ"ק רשב"א אומר אין הורגין המאכולת בשבת דברי ב"ש וב"ה מתירים רבא מקטע לה. ולא כה"ר יוסף מאורליינ"ש שהורה להתר אפילו להרוג פרעוש בשבת סמני שנקרא גם הוא כינה וע"ש וכן פירש רבינו אבי"ה כדברי התוספות דבוום מותר לפלות ולהורגן כראמר להו רב נחמן לבוהה קמלן כו': ה [ד] כרבא ולא כרבה בר רב הונא דאמר האי מאן דמלה בשרא חייב משום טעבר:

פרק

משנה למלך

פי"א ד חיה ורמש שהם נושכין וממיתין וכו'. בפ"ם כל כתבי (דף קכ"ח:) אמר

ריש"ל כל המזיקים והרגין בשבת אמרינ רב יוסף אמקבה נהרגים בשבת

ואלו הם זבוב שבמרגים וכו' מני מילתא דרבי יהודה הא אמר מלאכה שאינ"ל חייב עליה אלא

לאו ר"ש והני הוא דשרו אחריני לא ומירן רב יוסף בדלו אחריני ול"ה, ופירש"י כל המזיקים

הנהרגים נהרגין בשבת וקס"ד וקס"ד ואפי' אין לנים

אחריו ומשום דס"ל כר"ש דאמלאכה שאינ"ל מדרבנן

הוא דאסילא והכא לא גזור. נהרגים בשבת ואפילו

אין לנים אחריו משום דס"ל דאמתן הורגין הם.

הא אמר חייב עליה והיינו שרי במלאכה נמורה

בשאין לנין אחריו דליכא פקוח נפש. ד"ה ואפילו

לר"י והא דאמתה נהרגין בשאין לנין וכ"ש עכ"ל.

ואע"פ שהמוקפות מולקים על פירוש זה דעת

הרי"ף ורבינו בפירוש"י וכתב הי"ה שזה דעת

הרמב"ן והרשב"א דעיקר הדין אבל בתבו שהיאר

אלו המגיין בשאין לנין דוקא הוא וכו' חה אלא

בדברי רבינו לומר דלומר שרבינו יפרש דמי אמרינן

בלו אחריו וד"ה היינו לומר דמי שרי ריב"ל

אמר מזיקין בדלו אחריו ולד"ה שרי והא דמגיא

אמתה נהרגים אמילו אלא אלו לו אחריו היא וכ"

אמי שרי בהו לפי שהיקון מלוי הוי פקוח נפש

בהלאומן בלבד. ונראה מדברי רבינו דהני אמתה

לא דוקא דהוא הדין לכל חיה ורמש שהם נושכים

וממיתים ולפי ולפי זה כי אמרינן דאמר מזיקין

אם לו אחריו נהרגים בשאינם ולפי אמיתים

ויכון שהם בפקח אמיתים בלים אם אחריו הוי פפק

פקוח נפש ושרי דאלא"ב לא הוה שרי לר"י דאמתיב

אמלאכה שאינ"ל: ושאר כל המזיקין אם היו

רצים אחריו מותר. כתב הרמ"ך אע"פ שהרי"ף

פירש דבריו אין נראין דקי"ל כר"י דמלאכה

שאינ"ל חייב עליה לאמר אמיר מלאכה אמשום לערת

דבשאר מזיקין אין בהם אכנה חה דבר ידוע כי

לרבה ופרעוש ויתולא בהם אע"פ שמזיקים אין

הורגים מ"מ לאמר אמיר אין עליה על דעתו שרבינו

ויש לתמוה על הרמ"ך אין עליה אלא מדברי

ממיר להרוג פרעוש אע"פ שהוא מלבר אינו מזיק ועוד שרבינו בעצמו כתב בסמוך שהורג

פרעוש כהורג בהמה וכפמ"ם לדעת רבינו אף לרבה אמי אסור להרוג אם אפילו לבה אחריו

אלא הפיר רבינו להרוג שאר כל המזיקין אם היו לנים אחריו אלא בהם אפק ממיתים אבל

אם ודאי אינם ממיתים הרגו לרבה ויוצא בה לא:

ה ואחד המולח ואחד המעבר. בפרק כלל גדול (שבת ע"ה:) מולח היינו מעבד:

המבעיר

משנה למלך

פי"א ה ואחד המעבר ואחד המולח וכו'. דברי רבינו מבוארים בגמרא בפרק כלל גדול. ודע

דבפרק הקומץ רבה (דף כ"ח.) דרש בגבריתא מקרבי מלח ואפר בשבת. ומקשה לי

דלמאי אלעזרך קרא והלא ליכא איסור אורה במלחם בשר דהא קי"ל דאין איסור בהאוכלין. ובהתוכמי

בזה עם המחם הבאה הביאין המגיין בהבר"ר שעקר אלפאנדאלי בהב אלי וז"ל זאת אומרת בגמרא בדי

שבת למסבת מגמות לבתמוים לא נדע למי היא ומתוך בגזה דבבוגא ח"ל. ויש להקשות איזה מלאכה

כאן דאלעזרך קרא לומר דדחי שבת והלא מולא אינו אלא משום מעבד ואין איסור באוכלים. וכ"ל דבריו

דקרבן תמיד המוסף שבת היה כולל ואינו נאכל לאו בעיבוד אוכלים דמי כיון שאינו נאכל אי"ג מיקון

קרבן הוא כמעבד דמי ע"כ: אמנם היה נראה לענ"ד דמשבחת לה בשתי הבדרים שאחד שנעינו בה"כ

ומתם מאחה יכול אף הפסולה מבא עשוה הבשבו ומתוח מ"ל אותה בשבת אלא פסולה ופסולה שעלתה

ע"ג המזבח קרבה כמו שהיא ומיהוא דכל שנפסלה בקדש כגון אלא לאמה וכיולא אם עלתה לא מרד

ומלה קאמר דאינה צריכה הפסבן ועוד שינו בה הקטיר אע"פ שפסול אע"פ שעתר אע"פ שפבול

אע"פ שיוצא בו עולה אע"פ אלא הפסיון בו' ול"ב זכינו נתן דצריכה מלח בין כל קרבן אלא מתעבר

ממלח ומין אחיא בעורה הרי מעבד גמור. עוד דרך שני לתמרינן בפרק אלו הבדרים משמתן בשעירי

הנלים ומקשה מדא דשעירי הנלים מי הם נאכלים אלו אין נאכלים בו' ובעינו בח"כ ס' לו הנעלה

ומשם וזכחי אלמי צבור אמתה לסבן לו לאוכלים מבשיעון לו לאוכלים אוכלים אותם ואת עורותיהם.

והבלא"ם בפסר בדק הבית עלה ע"מ כתב דמ"ש בגמרא וכן לגלי הוא דגם מה שנאכל לבהנים בריך

מלוחה והוא בכלל על כל קרבן וכתב דהבהיל דשעירי הנלים הרים אבל צריכים מלוחה ל"ב

ומינו לגין דאלעזרך קרא לאמרי מלוחה אם לו לאכלם בעורם ע"ל: (פ"ה ומה שעמד הרב המאבר

על תירוץ הראשון אמתבנו בהלכות המידין בפ"ד מ' שם כיתו יע"ש):

וכדלעיל

מגדל עוז

ב ג רמשים עד הדעה. פ"ק דשבת ופרק מ' מרגלים: ד חיה ורמש עד הורגן מותר. כל כתבי

הקדש (דף קכ"ח): ה ו המפשיט עד מוחק וחייב. פ' כלל גדול (דף ע"ה) ופרק

המוציא (דף ע"ח):

וכן

וכן פירש רבינו אבי"ה כדברי התוספות דבוום מותר לפלות ולהורגן כראמר להו רב נחמן לבוהה קמלן כו': ה [ד] כרבא ולא כרבה בר רב הונא דאמר האי מאן דמלה בשרא חייב משום טעבר:

פרק

זרעים ליום מלאכות (קנ)

לזרעים מלאכת מחשבת

(בזרעים בארות המלאכה ובמאירות)

המעביר שער או הצמר מעל העור אחר מיתה עד שיחליק פני העור: **ו** המפרק דוכסוסטום מעל הקלף הרי זה תולדת מפשיט וחייב. *(המפרק מן העור ברגלו עד לעשות קמיע חייב). הדורס על העור ברגלו עד שיתקשה או המרכבו בידו ומושבו ומשוה אותו כדרך שהרצענין עושין הרי זה תולדת מעבד וחייב. המורט נוצה מן האברה הרי זה תולדת מוחק וחייב. [א]וכן הממרח [ב]רטיה כל שהוא או שעוה או זפת וכיוצא בהן מדברים המתמרחין עד שיחליק פניהם חייב משום מוחק. וכן [ג]השף בידו על העור המתוח בין העמודים חייב משום מוחק[ד]. **ז** המחתך מן העור כדי לעשות קמיע חייב. והוא שיתכוין [ה]למדת אורכו ומדת רחבו ויחתוך בכונה שהיא מלאכה. אבל אם חתך דרך הפסד או בלא כונה למדתו אלא במתעסק או במשחק הרי זה פטור. הקוטם את הכנף הרי זה תולדת מחתך וחייב. וכן המגרד ראשי בלונסות של ארז חייב משום [ו]מחתך. וכן כל תחיבה שיתחוך חרש עץ מן העצים או חרש מתכות מן המתכות חייב משום מחתך. [ז]הנוטל קיסם של עץ מלפניו וקטמו לחצוץ בו שיניו או לפתוח בו את הדלת חייב: **ח** כל דבר שהוא ראוי למאכל בהמה כגון תבן ועשבים לחים והוצין וכיוצא בהן מותר לקטום אותן בשבת מפני שאין בהן תקון כלים. ומותר לקטום עצי בשמים להריח בהן אף ע"פ שהן קשים ויבשין. ומפשת [ט]מהן כל מה שרצה בין שפשת עץ גדול בין שפשת עץ קטן: **ט** הכותב שתי אותיות חייב. [ח]המוחק כתב על מנת לכתוב במקום המחק שתי אותיות חייב. הכותב אות אחת גדולה כשתים [ט]פטור. מחק אות אחת גדולה ויש במקומה כדי לכתוב שתים חייב. כתב אות אחת והשלים בה את הספר חייב. הכותב על מנת לקלקל העור חייב שאין חיובו על מקום הכתב אלא על הכתב. אבל המוחק על מנת לקלקל פטור. נפלה דיו על גבי ספר ומחק אותה. נפלה שעוה על גבי הפנקס ומחק אותה. אם יש במקומה כדי לכתוב שתי אותיות חייב: **י** הכותב אות כפולה פעמים והוא שם אחד כמו דד תת גג רר שש סס חח חייב. והכותב בכל כתב ובכל לשון חייב ואפילו משני סימניות: **יא** הכותב אות אחת

*מ"מ לפי מ"ש:

א טור סימן שכ"ח ממ"ג לפוין ס"ה: ב טור מי שכ"ב מקי"ב ממ"ג שם: ג טור סימן ש"מ ממ"ג לפוין ס"ה:

סמוך

דוכסוסטום מעל הקלף הרי וכו'. והדורס על העור ברגלו וכו'. זה נראה מהגיה דפ"ק דיו"ט גבי מתנין לא העור לפני הדורסן משמע שהוא מולה:

המורט נוצה מן וכו'. בריימא (שבת ע"ד:) הזכרמיה פ"ע המולע וכו': וכן הממרח רטיה וכו'. (שם ע"ה:) מימרא והממרח בשבת חייב משום ממחק:

וכן השף בידו על העור המתוח בין העמודים וכו'. מימרא שם הכנף בין העמודים בשבת חייב משום ממחק. ובירושלמי פירשו השף העור ע"ג העמוד ולזה הקשים הרמב"ן ז"ל ועיקר:

ז המחתך מן העור כדי לעשות קמיע חייב וכו'. (שם ע"ע) וכבר הזכרתי שכל מלאכות העור שיעור אחד להן:

והקוטם את הכנף וכו'. בריימא (שם ע"ד:) הזכרתיה פרק השמיני המולע וכו' ופירש"י ז"ל המולע לא הכנף גולה גדולה מכף עוף מ', והקוטמו לאחר שאלבו מוחך לשון זנבו שהוא קשה לך ומניחו כנפיה לו בכר ולגד זנבו שהוא קשה הוא מוחב שעבו מכלן. ומכלן ומשליך הקשה ומניח העבר בכר וכמה, משום ממחך לקפיד עד מקום שהוא רחוי, עכ"ל:

וכן המגרד וכו'. המגרה המוקדקה בגמ' (שם ע"ה:) המגרד לאלי כלונסות בשבת מייב משום ממחק ולא המגרד בי"ש. וכן ר"ל מוכרח מדברי רבינו שכתב לעשות פ' עשרי והמגרד כ"ש חייב משום מכה בפעים וכן עיקר שהרי המגרד בחגבה קודם ונוקב הוא אבל כאן הוא מגרד וכן הביאה בערוך ופירש"י ז"ל מגרד לאלי כלונסות שיהיו שוין ומדין: הנוטל קיסם של עץ מלפניו וכו'. פרק המביא ביו"ט (ביצה ל"ג ח' וז') אמר רב יהודה מוכלי בהמה אין בהם משום מקון כלי אימיניה רב בהנא לרב יהודה מעלעלין עלי בשמים להריח בהן ולהניף בהן לאולה ומולגו ומרים בו ולא יקטמנו להריח בו ואם קטמו פטור אבל אסור לאנוץ בו שיניו לא יקטמנו ואם קטמו חייב חטאת פ"ל המשמ פטור אבל אסור קשה לי חייב חטאת מבעיא אלא כי מנח הכיא בקשין ומסורי מחסרא וה"ק מולגו ומרים בו ולקטמו ומרים בו בד"ח בכרכין אבל בקשין לא יקטמנו ואם קטמו פטור אבל אסור לאנוץ בו שיניו לא יקטמנו ואם קטמו חייב חטאת אלא כי מנח מדי מדא קוטמו ומרים בו ומבעיא לידע לא יקטמנו להריח בו פ"ר זיר"ח אמר רב חסדא לא קשיא הא בקשין הא בכרכין ממקיף לה רב אחא בר יעקב בקשין אמאי לא מאי שנא מהא דתנן שוכר לדים את החבית וכו' ועוד הא בכה וכרכין דאמרי מרוייהו כי הוינן בי רב יהודה הוה מסבח ויטיב לן אלומא אלומא פי' מקלות גדולות ואע"ג דמזי לקמא דנרגי ומגיני אע"פ שהיה קשה והיה לאו לעשות ממנו בית יד לסכין ולקרדום ולפגיל ומלקטן אלא לא קשיא פי' הכי ביישמה אהדדי ומרוייהו בקשין הא ר"ח הא רבנן דמגיל ר"ח אומר טולל לדים קיסם מגלפניו לאנוץ בו שיניו וחכ"א לא יטול אלא מאלום של בהמה ומרון אלא יקטמנו קטמו לאנוץ בו שיניו ולפתוח בו את הדלת בשבת בעונג חייב חטאת בחוד ביו"ט מופג את הארבעים דברי ר"ח וחכ"א אחד זה ואחד זה אינן אלא מעשה שהוא ר"ח דקאמר אתם חייב חטאת אבל אסור לאנוץ בו שיניו אלא מעשה הבא אחר פטור אבל אסור רבנן גבי קטמו לאנוץ חייב חטאת הבא בקוטמו לבריח בו פטור אבל אסור רבנן דקאמרי אתם פירוש בקוטם לבלי

ח הכל דבר שהוא ראוי למאכל וכו'. כבר נתבארה כל הכבה הזאת ביאור אלא לאמרו:

ט הכותב שתי אותיות וכו'. בכלל גדול (שבת ע"ג.) במשנה גבי אחות מלאכות הכותב שתי אותיות והמוחק ע"מ לכתוב שתי אותיות: הכותב אות אחת וכו'. בריימא (שם ע"ה:) בלשון רבינו: כתב אות אחת והשלים בה את הספר חייב. בהגהות (שם ק"ד:) תנא כתב אות אחת והשלים בה את הספר חייב: הכותב על מנת לקלקל וכו'. נפלה דיו על גבי ספר ומחק אותה. נפלה שעוה על גבי הפנקס ומחק אותה. אם יש במקומה כדי לכתוב שתי אותיות חייב: **י** הכותב אות כפולה פעמים והוא שם אחד כמו דד תת גג רר שש סס חח חייב. והכותב בכל כתב ובכל לשון חייב ואפילו משני סימניות: **יא** הכותב אות אחת

פטור אבל אסור לקטום לבריח מותר לכתחלה ע"כ שם. והגה כל הסוגיא הזאת מתחתת אלגלי על דברי רבינו שכתב חייב. ולא אמשר לפרש דמי אמרי רבנן גבי קטמו לאנוץ בו שיניו שהוא משום עצות דלא קיימי אלא אחתום של בהמה שהוא רך אבל בקשין אפילו רבנן מודו וכדי להעמיד הבריימא הראשונה שהקשו שהקשו מעבה לרב יהודה אפילו רבנן ומחייבת מעלת לפי שאין זה משמע הסוגיא משום פיגום דכיון דקי"ל כר"ש שהיה מפשה לבריח מקלות קשים נראה בביאור שאפילו בקוטם לבלי אין שם מלאכה אלא מעשה ומעיקרא מי מקשו לר"י מהבריימא בדין הוא דהוה מלי לתרוצי ר"ח היא והכרח הוא שהוא אלא הכלכה דקאמר ואם קטמו לבריח פטור אבל אסור ורב יהודה הוה מפשה אלגמא לבחתלה. אלא דקושטא דאמלתא קאמר ליה דאפי' ר"ש לא מחייב אלא בקשין, וא"ש בבריימא שהיה קטמו לאנוץ בו שיניו אפילו בקשין ומחייבת קא מהדר וכן פירש"י ז"ל וכ"כ הרשב"א ז"ל. ופירש"י ז"ל שהמשים סוכרים שלחר שבת ואחר יו"ט אין אלא מקום שהוא דקטימה מיקון כלאחר ד' ולאו מיקון מעלית הוא אל"כ מתחכו ומתקנו בסכין, עכ"ל. ואם דברי רבינו הם בקוטם בסכין היה לו לבאר ואפשר כל לדלי קוצץ ו' ולא מלאמי דבר נאות ישבן בו רבינו ז"ל. והבלבות ג"כ נראה כפירש"י ז"ל:

ח כל דבר שהוא ראוי למאכל וכו'. כבר נתבארה כל הכבה הזאת ביאור אלא לאמרו:

ט הכותב שתי אותיות וכו'. בכלל גדול (שבת ע"ג.) במשנה גבי אחות מלאכות הכותב שתי אותיות והמוחק ע"מ לכתוב שתי אותיות: הכותב אות אחת וכו'. בריימא (שם ע"ה:) בלשון רבינו: כתב אות אחת והשלים בה את הספר חייב. בהגהות (שם ק"ד:) תנא כתב אות אחת והשלים בה את הספר חייב: הכותב על מנת לקלקל וכו'. נפלה דיו על גבי ספר ומחק אותה. נפלה שעוה על גבי הפנקס ומחק אותה. אם יש במקומה כדי לכתוב שתי אותיות חייב: **י** הכותב אות כפולה פעמים והוא שם אחד כמו דד תת גג רר שש סס חח חייב. והכותב בכל כתב ובכל לשון חייב ואפילו משני סימניות: **יא** הכותב אות אחת

סמוך

*מ"מ לפי מ"ש:

א טור סימן שכ"ח ממ"ג לפוין ס"ה: ב טור מי שכ"ב מקי"ב ממ"ג שם: ג טור סימן ש"מ ממ"ג לפוין ס"ה:

מגיד משנה

והמתכוין לכתוב חי"ת וכו'. כבר נתבאר חייב. במשנה הכתובה למעלה:

יב לקח גויל וכיוצא בו וכו'. בגמרא פ"ע דפי הפנקס ולין נהגון זה עם זה ואמר יכול לקבלן בלא קלילה שהרי הגויל וכיוצא בו דבר הנכרך הוא ואמר יכול לקרב האותיות שיהיו נהגות. ואמר שהו מי הילולמי שאמרו במילון קוטים ו' אפשר בקיר דק פי' שהמגלות הם מפיק דק ואמר יכול לכרכן ולקרב האותיות שבאמצעיתם יפה. כך נ"ל לפי לשון רבינו אבל רש"י ז"ל פירש כגון אות אחת על שפת לוח ז' בגוברים ואות אחת על שפת לוח זה בלעדיו ואמר יכול לקרבן אלא בשעבה עכ"ל. ולרבינו אפי' בשם הראשונים יש ענין אחר בזה:

יג הכותב אות אחת וכו'. בשנה כתב אות אחת בגמרא (שם ק"ד:) הכניה אות אחת מייב ד' בגמרא מני הגיה אות אחת והקשו הבשה כתב אות אחת פטור הגיה אות אחת מייב ומילא א"ר שבת הב"ש כגון שנטלו לגנו של מ"ש ועשאו שני ז"ז"ן הבא אחר כגון שנטלו לגנו של ד ועשאו ר ע"כ הבית רבינו אוקימתא דרב שבת:

יד הכותב בשבאלו או וכו'. כולם מבארים בשבנה הכתובה למעלה אות אחת בגמרא (שם ק"ג.) שהקשו על המשנה שלמרה בין בימינו בין בשמאלו כתוב למעלה. בגמרא אימינו מיימיב אלא בשמאלו אמאי והא אין דרך כתיבה בכך ומירץ ר' ירמיה בלאחר שנו והקשו ומהוי שמאל דדיה בימין דכ"ע ובשמאל ליתיב אימין לא ליתיב אלא אחר אחר בגולגו בשמי ריש, ע"כ: אבר שבחב וכו'. כבר הזכרתי זה בסמוך: והשלים בשתי וכו'. גם זה מזכר בסמוך: קצן אותו וכו'. מוקפת: גדול אותו בקולמוס וכו'. נ"ר בתוקפת:

טו אין הכותב חייב עד וכו'. מבנה שם (ק"ד:) כתובה למעלה. ומ"ש רבינו ויכתוב על דבר שמתקיים מפורש בתוקפתא זה הכלל כתב דבר של קיימא בדבר שאינו ש"ק או דבר שאינו ש"ק בדבר שהוא ש"ק פטור עד שיכתוב דבר של קיימא בדבר שהוא ש"ק ע"כ. וכבר כתבתי פרק ע' מבנה שם (ק"ב:) מוקמא

שבבל מלאכת שבת בענין דבר המתקיים:

טז הכותב על בשרו וכו'. מבנה הכותב על בגדו חייב המחבר על בגדו ר"מ מחייב וד' יהושע פוטר ע"כ. ויקוש ע"ר"מ וד' יהושע הלכה כר"י:

הקורע על העור וכו'. ירושלמי ותוקפתא ומתקלת טוקפתא נגלה הפן מדברי רבינו שהקורע פטור והרוחם חייב ועיקר העוקפתא הוא בדברי רבינו לחייב הקורע ולפטור הרוחם וכדברי הירושלמי:

המעביר דיו ע"ג סקרא וכו'. פ' המביא מגיון (לף י"ע.) בגיעון לחמבר הו ע"ג דיו אמרי לה חייב מוחק הוא ואמרי לה

יז רושם חולדת כותב וכו'. מבנה בהגוב המבנה בדעת ר"י הוא שהרוחם והמרוח בזה שם ר"ש ר"ל פירש פירוש אחר:

פי"ב א המבעיר כל שהוא חייב וד' ומבעיר אינה מבנה רבינו בכלל אחת הוא שאע"פ שאין מועלת הל הזיק רבינו פרק ט' שבעונן העלים אחת הק ר"מ בפחות מביעו

הגהות מ

יב [כ] א"ר אבי כתב אות אחת בבבריה ואות אחת ונטריקון בו' כתבנים ולא בריב"ב דמחיי המאה: יז [כתב הטור סי' ש"ז מותר לרשום זה דבר המתקיים עכ"ל]: **א** [ב] בפרק האורג

הדין ועקרו פ' ר"מ לאורב, ומה שמתים כרמ"ל ענין לקדרה אלא ר"מ ז"ל לא מיכר אלא הפפוטים

מגיד משנה

והמתכוין לכתוב חי"ת וכו'. כבר נתבאר חייב. במשנה הכתובה למעלה:

יב לקח גויל וכיוצא בו וכו'. בגמרא ר"ע דפי הפנקס ולין נהגון זה עם זה ואמר יכול לקבלן בלא קלילה שהרי הגויל וכיוצא בו דבר הנכרך הוא ואמר יכול לקרב האותיות שיהיו נהגות. ואמר שהו מי הילולמי שאמרו במילון קוטים ו' אפשר בקיר דק פי' שהמגלות הם מפיק דק ואמר יכול לכרכן ולקרב האותיות שבאמצעיתם יפה. כך נ"ל לפי לשון רבינו אבל רש"י ז"ל פירש כגון אות אחת על שפת לוח זו בגוברים ואות אחת על שפת לוח זה בלעדיו ואמר יכול לקרבן אלא בשעבה עכ"ל. ולרבינו אפי' בשם הראשונים יש ענין אחר בזה:

יג הכותב אות אחת וכו'. בגמרא כתב אות אחת בגמרא (שם ק"ד:) הכניה אות אחת ואמר מייב ד' בגמרא מני הגיה אות אחת והקשו הבשה כתב אות אחת פטור הגיה אות אחת מייב ומילא א"ר שבת הב"ש כגון שנטלו לגנו של מ"ש ועשאו שני ז"ז"ן הבא אחר כגון שנטלו לגנו של ד ועשאו ר ע"כ הבית רבינו אוקימתא דרב שבת:

יד הכותב בשבאלו או וכו'. כולם מבארים בשבנה הכתובה למעלה אות אחת בגמרא (שם ק"ג.) שהקשו על המשנה שלמרה בין בימינו בין בשמאלו כתוב למעלה. בגמרא אימינו מיימיב אלא בשמאלו אמאי והא אין דרך כתיבה בכך ומירץ ר' ירמיה בלאחר שנו והקשו ומהוי שמאל דדיה בימין דכ"ע ובשמאל ליתיב אימין לא ליתיב אלא אחר אחר בגולגו בשמי ריש, ע"כ: אבר שבחב וכו'. כבר הזכרתי זה בסמוך: והשלים בשתי וכו'. גם זה מזכר בסמוך: קצן אותו וכו'. מוקפת: גדול אותו בקולמוס וכו'. נ"ר בתוקפת:

טו אין הכותב חייב עד וכו'. מבנה שם (ק"ד:) כתובה למעלה. ומ"ש רבינו ויכתוב על דבר שמתקיים מפורש בתוקפתא זה הכלל כתב דבר של קיימא בדבר שאינו ש"ק או דבר שאינו ש"ק בדבר שהוא ש"ק פטור עד שיכתוב דבר של קיימא בדבר שהוא ש"ק ע"כ. וכבר כתבתי פרק ע' מבנה שם (ק"ב:) מוקמא

שבבל מלאכת שבת בענין דבר המתקיים:

טז הכותב על בשרו וכו'. מבנה הכותב על בגדו חייב המחבר על בגדו ר"מ מחייב וד' יהושע פוטר ע"כ. ויקוש ע"ר"מ וד' יהושע הלכה כר"י:

הקורע על העור וכו'. ירושלמי ותוקפתא ומתקלת טוקפתא נגלה הפן מדברי רבינו שהקורע פטור והרוחם חייב ועיקר העוקפתא הוא בדברי רבינו לחייב הקורע ולפטור הרוחם וכדברי הירושלמי:

המעביר דיו ע"ג סקרא וכו'. פ' המביא מגיון (לף י"ע.) בגיעון לחמבר הו ע"ג דיו אמרי לה חייב מוחק הוא ואמרי לה

יז רושם חולדת כותב וכו'. מבנה בהגוב המבנה בדעת ר"י הוא שהרוחם והמרוח בזה שם ר"ש ר"ל פירש פירוש אחר:

פי"ב א המבעיר כל שהוא חייב וד' ומבעיר אינה מבנה רבינו בכלל אחת הוא שאע"פ שאין מועלת הל הזיק רבינו פרק ט' שבעונן העלים אחת הק ר"מ בפחות מביעו

הגהות מיימוניות

יב [כ] פרק כלל גדול ג' דברים אבר רב אבי משמיה דריב"ל כו' כפרקין דלעיל בהל' י"ח: [ב] פרק חבות. אבל רש"י פי' השף בקרקע הבנין באבסדראות שנשענין עליו כדי שיהא חלק ותתום בשם ר"ח כרבינו המחבר ופירש"י אין נראה לדם ע"כ: ז [ז] אמר רב מנשה מאן דסליק סילתא בו' ואי קפיד אשמחתא חייב משום מתחך: [ח] ג' דברים אמר רב בר' ע"כ: **ט** [י] א"ר מנחם ב"ר יוסי זה הוסר במחק מבכותב ע"כ:

מוחר לקשור אותו בשבת. לפיכך אם נפסקה רצועת סנדלו בכרמלית [ז]גוטל גמי לח הראוי למאכל בהמה וכורך עליו וקושר הגמי. נשמטה לו רצועת מנעל וסנדל או שנשמט רוב הרגל מוחר להחזיר הרצועות למקומן ובלבד שלא יקשור: **ה** העניבה [ח]מותרת לפי שאינה מתחלפת בקשירה. לפיכך החבל שנפסק מקבץ שני קצותיו וכורך עליו משיחה ועונב עניבה: **ו** מותר [י]לקשור קשר שאינו של קיימא לדבר מצוה. כגון שיקשור למדוד שיעור משיעורי התורה. נימת כנור שנפסק קושרין אותה במקדש אבל לא במדינה. ולא יקשור נימא לכתחלה אפילו במקדש: **ז** כל קשר שחייבין על קשורו כך חייבין על היתרו [יא]וכל קשר שהקושר אותו פטור כך המתיר אותו פטור. וכל קשר שמותר לקושרו כך מותר להתירו: **ח** הפותל חבלים מן ההוצין ומן החלף או מחוטי צמר או מחוטי פשתן או חוטי שער וכיוצא בהן הרי זה תולדת קושר וחייב. ושיעורו כדי שיעמוד החבל בפתילתו בלא קשירה שנמצאת מלאכתו מתקיימת. וכן המפריד את הפתיל הרי זה תולדת מתיר וחייב. והוא שלא יתכוין לקלקל בלבד ושיעורו כשיעור הפותל: **ט** התופר [יב]שתי תפירות חייב. והוא [יג]שקשר ראשי החוט מבאן ומכאן כדי שתעמוד התפירה ולא תשמט. אבל אם תפר יתר על שתי תפירות אף על פי שלא קשר חייב שהרי מתקיימת התפירה. [יד]והמותח חוט של תפירה בשבת חייב מפני שהוא מצורכי התפירה: [טו] הקורע כדי לתפור שתי תפירות על מנת לתפור שתי תפירות חייב. אבל הקורע להפסידה פטור מפני שהוא מקלקל. הקורע בחמתו או על מת שהוא חייב לקרוע עליו חייב מפני שמיישב את דעתו בדבר זה וינוח יצרו והואיל והמתו שוכבת בדבר זה הרי הוא כמתקן וחייב. [טז]והפותח בית הצואר בשבת [יז]חייב: **יא** המדבק נירות או עורות בקולן של סופרים וכיוצא בו הרי זה תולדת תופר וחייב. וכן המפרק נירות דבוקין או עורות דבוקין ולא נתכוין לקלקל בלבד הרי זה תולדת קורע וחייב: **יב** הבונה כל שהוא חייב. המשוה פני הקרקע בבית כגון שהשפיל [יח]תל או מילא גומא או גיא הרי זה בונה וחייב. אחד נתן את האבן ואחד נתן את הטיט הנותן הטיט חייב. ובנדבך העליון אפילו העלה את האבן והניחה על גבי הטיט חייב. שהרי אין מניחין עליה

ד לפיכך אם נפסקה רצועת סנדלו בכרמלית וכו'. ה"ה המה על רגיגו למה לא מילק בין חלר לכרמלית ובתב שהוא מוכר שאין מילוק בהם והא דרב יוסף דלא כהלכתא אמיל. וקשה דא"כ אמאי אומר רגיגו בכרמלית מדהוכיר בכרמלית משמע דס"ל כרב יוסף דדוקא בכרמלית אבל לא בחלר ואולי שהזכיר כן מפני שאמר אמ"כ לשון הגמרא שהמעשה אירע בכרמלית וזוסק. ומ"ש ס"ה ז"ל ואולי דעתו כדעת המפרשים אע"פ שלכאורה נלמה שהוא מוכרח בגמרא הטעם שאפשר דמה שאמרו בגמרא המה לא מיעור וכו' הוא לומר דמע"ה הקשירה אקורה בחלר וחזר אביי והקשה לו והא מנא הוא לומר הי דאקרת לקושרו מ"מ אמאי אקרת לעלגולו ולזה אמר דמדקא מתרן ר' יוחנן ע"מ הלכה כר"י ולפי פירוש זה לדידן לית לן כר"י מ"מ אסור לקושרו בחלר מטום דהחם לא מיעור הכא מיעור דלא הוצרך רב יוסף לאיתר דהלכה כרב יהודה אלא לאסור

ה העניבה מותרת לפי שאינה מתחלפת בקשירה וכו'. כריטבא שם שם (קי"ג) מבל דלי שנפסק לא יהיה קושרו אלא עונבו ר' יהודה אומר כורך עליו בוגנא או פסיקיא ובלבד שלא יענבנו. והלכה כת"ק. ומעשה העניבה יהיו:

ו מותר לקשור קשר שאינו של קיימא וכו'. במשנה פרק מי שהמשיך (שם קנ"ו) מדבריהם למדנו שמודדין ופוקקין וקושרין בשבת ומתכוין בגמ' שהוא בדוקא לדבר מצוה. ופירש"י קושרין קשר שאינו של קיימא וכדעת רבינו ומוכרח הוא שלא המירו אלא מה שהוא פטור אבל אסור: נימת כנור שנפסקה וכו'. משנה פרק המולח ופילין (עירובין ק"כ: ק"ג.) קושרין נימא במקדש אבל לא במדינה ואם בתחלה כאן ובאן אסור. והקשו עליה מהא נימת כנור שנפסקה לא יהא קושרה אלא עונבה. ותאמרו הרבה לשונות בתירוצה. ופסק רבינו כלישנא קמא דאמר הא רבי שמעון הא רבנן:

ז כל קשר שחייבין על קשורו כך חייבין על היתרו וכל קשר שהקושר אותו פטור כך וכו'. במשנה פרק אלו קשרים (שבת קי"ל:) וכאשר שהוא חייב על קשורו כך הוא חייב על היתרו. עכ"ל:

ח הפותל חבלים מן ההוצין וכו'. התופר שתי תפירות וכו'. משנה פרק כלל גדול (שם ע"ד:) התופר שתי תפירות ובגמרא והא לא קיימא אמר רבי יוחנן והוא שקשרן. ע"כ. ופירש רבינו לשלא תפירות אין צריך קשר לפי שהרי אלא קשר מתקיים. ופשוט הוא:

ט והמותח חוט של תפירה וכו'. מימרא שם (ע"ה). אמר רב המותח חוט של תפירה בשבת חייב מעלה. ופירש רש"י ז"ל נגד התפור ועומד והנים החוט אחרון ומתפרדו שתי תחיות הנגד זו חוט המקלת וחוטי התפירות המשכין ומותח את רלאם החוט להדק ולהבר התחיות זו היא תפירתו וחייב. עכ"ל. ורבינו פירש טעם אחר לפי שהמתיחה היא מלורך התפירה:

י הקורע כדי וכו'. שם במשנה (שם ע"ג.) והקורע על מנת לתפור שתי תפירות. ופרק האורג (שם ק"ה:) כל המקלקלין פטורין: הקורע בחמתו וכו' בריתתא שם. וכבר בארנו הענין בהלוכה פרק מ' ומתמני שם דעת החולקים עליו:

הפותח בית הצואר וכו'. מימרא בלשונה פרק בתה עוטמין (שם מ"ה.) ופירש"י ז"ל לאחר של מלוק לתחלה חייב מעלה דהשתא קא משוי ליה מנא. עכ"ל:

יא המדבק נירות וכו': וכן המפרק נירות וכו':

יב הבונה כל שהוא חייב וכו'. משנה פרק הבונה (שם ק"ב:) הבונה כל שהוא חייב: המשוה פני הקרקע וכו'. פרק כלל גדול (שם ע"ג:) מימרות בתחלת פרק מ': אחד נתן את וכו'. פרק הבונה (שם קב:) אמר שמואל המלבד את הסאבן חייב משום מבה בפטיש מיהתי אמר אמר נתן את האבן ואחד נותן את הטיט הטיטן את הטיט חייב

לחם משנה

ד לפיכך אם נפסקה רצועת סנדלו בכרמלית וכו'. ה"ה המה על רגיגו למה לא מילק בין חלר לכרמלית ובתב שהוא מוכר שאין מילוק בהם והא דרב יוסף דלא כהלכתא אמיל. וקשה דא"כ אמאי אומר רגיגו בכרמלית מדהוכיר בכרמלית משמע דס"ל כרב יוסף דדוקא בכרמלית אבל לא בחלר ואולי שהזכיר כן מפני שאמר אמ"כ לשון הגמרא שהמעשה אירע בכרמלית וזוסק. ומ"ש ס"ה ז"ל ואולי דעתו כדעת המפרשים אע"פ שלכאורה נלמה שהוא מוכרח בגמרא הטעם שאפשר דמה שאמרו בגמרא המה לא מיעור וכו' הוא לומר דמע"ה הקשירה אקורה בחלר וחזר אביי והקשה לו והא מנא הוא לומר הי דאקרת לקושרו מ"מ אמאי אקרת לעלגולו ולזה אמר דמדקא מתרן ר' יוחנן ע"מ הלכה כר"י ולפי פירוש זה לדידן לית לן כר"י מ"מ אסור לקושרו בחלר מטום דהחם לא מיעור הכא מיעור דלא הוצרך רב יוסף לאיתר דהלכה כרב יהודה אלא לאסור

ה וכורך עליה משיחה ועונב עניבה. אע"ג דבגמרא (דף כ"ג.) לא אמרו רבנן אלא עניבה אבל מרחי בגם אחת משיחה ועניבה אפשר דלא. י"ל דבוון דהתירו עניבה כריבה המשיחה אין איסור כלל. א"נ ברבינו ז"ל מפרש אמה שאמר ר' יהודה ובלבד שלא יענבנו קאי אמשיחה וכיון דר' יהודה ס"ל שכורך משיחה ובלבד שלא יענב אותה מבלי דרבנן מבחי בריבה ומעיבה אבי דאם לא כן אמאי פליגי:

יב אחד נתן את האבן וכו'. בתב הרב המגיד והרמב"ן ז"ל מפרש בזה וכו'. קשה דלדידיה ז"ל איך אמרו בגמרא (דף ק"ב:) ולעולמין הא פליגי רבנן עליה דר'

הגהות מיימוניות

ד [ז] כדאמר ליה רבי אבהו לר' ירמיה: [ח] ברבנן ודלא כר' יהודה וכן פי"ר ואע"ג דמשמע סתמא דהלכתא כר"י בפרק המוצא תפילין וכו' ע' בסה"ת: ז [יט] בסחני כל שחייבים על קשורו חייבין על היתרו: [כ] ופרק בגמרא הא לא קיימא אמר רבב"ח אר"י והוא שקשרו, מבאן פסק רא"ם שאין נקרא קשר של קיימא אלא קשר על קשר מראין חייב בבאן משום קשר וכן בתב בס"ה אמנם יש קשרים שמתקיימין בקשר אחד בגון שקשר הבל בראשו ואין קשר שני ראשים ביחד וכן כל כיוצא בזה ע"כ: י [כא] במה מטמין ופרק קמא דמכות פירש"י חייב משום מבה בפטיש: יב [כב] פרק בלל גדול הותה לו נבשרשות ונטלה וכו' הותה לו נטמא ומטמה בעפר חייב משום בונה ע"כ:

מגדל עוז

ו **מותר** לקשור עד המוקה. סוף שבת (דף קי"ז): נימת בנור עד המקדש. פרק בתרא דמגילה:

ז **בל** קשר עד להתירו. פרק אלו קשרים (דף ק"ס): ח הפותל חבלים עד בשיעור הפומל. ירושלמי דפרק ואלו קשרים: **ט** י' התופר עד המתקן ומייב. מ' ר"ח דאמרו (דף ק"ס): והפותח בית הצואר וכו'. פרק טומטום (דף מ"ס): יב הבונה בל שהוא. רש פרק הבונה (דף ק"כ): המשוה פני קרקע עד חייב. מ' בלל גדול (דף ק"ג): אחד נתן עד בלים פטור. מ' הבונה:

כל כתבי פרק ששה עשר שבת

קטז: ושמואל

אמר כו' מקמיה. ולא פליג אדרב דשביר מודה דלמתני' דמפרש טעמא מפני ביטול בית המדרש קורין שלא בזמן בית המדרש אלא בא לומר דר' אמתיי פליג עלה דמתני': **ר"ש** בשטרי הדיוטות. פירש הקונטרס לוגרות ומימה דנהגו השלם לקרות בכתב ולוגרות הקלוסים ממקום למקום ולטלטלן ולמי שרי דהא דתניא לעיל ט"ס לעזרתו ונראה לר"י דלא שרי אלא בשטרי הדיוטות כיון שאין צריך לכתוב כה לפי שיודע מה שבלוגרות ואם אינו יודע שמא יש בו לוגרות אחר פקום כפס ושרי וכ"מ בירושלמי: דקאמר מפני מה אין קורין בכתבי הקדש מפני שטרי הדיוטות שאם תאמר אומר לו שהוא מוכר לף הוא אומר מה בכך אם אתעסק בשטרותי ממנו דווקא כשין תוכות ושטרות קאמר וכן פי' רש"י לקמן *גבי גזירה אלא יקרא בשטרי הדיוטות דבשטרי מקח ומכר קאמר וכן הגיה כפי' כתב ידו ומיהו אותן מלאכות הכתובין בעט"ז נראה לרבינו יהודה דאסור לעיין בהן דלא גרע מהא דתניא בפ' שומל (לקמן קמט.) כתב שתתם הלורה והדיוקנאות אסור לקרות בהן בשבת ואפי' בחול לא ידע ר"י מי החיר דהו"ל כמושב לעיס:

פליגי בעלמא. פי' אחר שנפסקו כל העור פליגי דרבנן שרו לטלטל שטדיין צריך לבער אלא יאלכלך ור' שמעון אסר אבל בכתבי הקדש מופקו אלא עד החזה שרי לט"ע לטלטל כדמוכח בסמוך ואמ"ג דר' שמעון לא שרי להפשיט אלא עד החזה מ"מ פליגי במופקו טולו בגון שעבר והפשיט אי ממי בהמידים ומוסיפים דמותר להפשיט הכא

עין משפט נר מצוה

יב א מיי' פכ"ג מהלי שבת הלכה יט סמג לאוין כה:
יג ב מיי' שם הלכה כח סמג שם טוש"ע או"ח סימן שלו סעיף טו טז:
יד ג מיי' שם הלכה כו טוש"ע שם סעיף יז יח:
טו ד מיי' פי"ח מהלכות קיש הלכה טז:

רבינו חננאל

חזר ופירש מפני בה אין קוראין בכתובים מפני ביטול בהמ"ד ופסיקא לה דא דתני הוסק בסקרא מרת שאינה סדה כו' . וגיה לתמר ספי עיקר [מהעוסק] בסקרא . אבר רב לא שנו שאין קורין בהן אלא בזמן בית המדרש. מ' בשעות שהתבטים ישבו' בסדר' ומתעסקין בתלמוד. אבל שלא בזמן בהמ"ד בגון שבר עמרי בעלי מרדש וכנגנ' לבתיהן קורין . ושמואל [אבר] בפקים שיש מרדש קבוע כו' . ואשקה רב אשי הכי לעולם בקרקאריגן בפיקרא. אבר רב אין קורין בזמן בהמ"ד בראשון אבל בזמן שלא בהמ"ד קורין . ושמואל אבר בין בזמן בהמ"ד בין שלא בזמן בהמ"ד אין קורין . דפיגרא ליה בר' נחמיה וגזירה הוא משום שפרי הדיוטות והלכתא כלשנא קמא בזמן בית המדרש אין קורין שלא בזמן בית המדרש קורין: ירושלמי (ה"א) אבר ר' יהושע בן לוי הוא אגדתא הכותבה אין לו חלק . הדורשה מתוך . השונעה אינו מקבל שכר . פיומי לא איסתכלית בה אלא חד זמן . ואשכחת כתוב בה קע"ח פרשי' דיבור אמירה צוי שכתוב בתורה בנגר שנגה[של] אהע"ה.שנא' לקנאת תתנה באדם . וכתיב האומם הגדול בעקים . קפ"ו מומרו' שכתוב בתילים בנגד שנות יעקב אבינו ללמד שכל קיומיו שישראל (עשין הללויה) מקלסין לתקב"ה בנגד שנתיו של יעקב שנא' ואתה קדוש ישב תהלות ישראל קצ"ג מעשים שישראל עוגין הללויה בנגד שני אהרן שנאמר הללויה הללו אל בקדשו לקרשו לאורן קדש ה' אפילו כו דוגנא מיבעיא בלילא : מצילין תיק הספר עם הספר . אמרי רבנן דהאי תיק קאי לתורה. ונושלין מסקי' שהוא עם הספר וכן תיק [של] תפילין : ר"ל שחל להיות בשבת ר' שמעון בר' יוחנן בן ברוקא אמר בפשיטין את הספר ר' יוחנן בן ברוקא אמר בפשיטין את הספר עד דמי התם מעורו מי דמי התם טלטול הכא מלאכה אמר רב. אשי בתרתי פליגי פליגי בטלטול ופליגי במלאכה והכי קאמרי ליה אם מצילין תיק הספר עם הספר לא נטלטל עור אגב בשר מי

דהוה שקיל שמא דלא מקבל שוחדא בעו לאתוכי ביה אעיילא ליה שרגא דדהבא ואוול לקמיה אמרה ליה בעינא דניפלגי לי בנכסי דבי נשי אמר להן פלוגו א"ל כתיב לן במקום ברא ברתא לא תירות א"ל מן יומא דגליתון מארעכון איתנטלית אורייתא דמשה ואיתיהיבת ספרא אחריתי וכתיב ביה ברא וברתא כחדא ירתון למתר הדר עייל ליה אידו חמרא לובא אמר להו שפילות לסיפה דספרא וכתב ביה אנא לא למיפרת מן אורייתא דמשה אתיתי [*ולא] לאוספי על אורייתא דמשה אתיתי וכתיב ביה במקום ברא ברתא לא תירות אמרה ליה נחור נהוריך כשרגא א"ל רבן גמליאל אתא חמרא ובטש לשרגא : ומפני מה אין קורין כו' : אמר רב לא שנו *אלא בזמן בית המדרש אבל שלא בזמן בהמ"ד קורין ושמואל אמר אפילו שלא בזמן בית המדרש אין קורין אינו והא נהרדעא אתריה דשמואל הוה ובנהרדעא *פסקי סידרא בכתובים במנחתא דשבתא אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב לא שנו אלא במקום בהמ"ד אבל שלא במקום בהמ"ד קורין ושמואל אמר בין במקום בהמ"ד בין שלא במקום בהמ"ד בזמן בהמ"ד אין קורין שלא בזמן בית המדרש קורין ואודא שמואל לטעמיה *דבנהרדעא פסקי סידרא דכתובים במנחתא דשבתא רב אשי אמר לעולם כדאמרן מעיקרא ושמואל כרבי נחמיה דתניא *אע"פ שאמרו כתבי הקדש אין קורין בהן אבל שונין בהן ודורשין בהן נצרך לפסוק מביא וראוה בו א"ר נחמיה מפני מה אמרו כתבי הקדש אין קורין בהן כדי שיאמרו בכתבי הקדש אין קורין וכ"ש בשטרי הדיוטות : **מתני'** מצילין תיק הספר עם הספר ותיק התפילין עם התפילין ואע"פ שיש בתוכן מעות יולהיכן מצילין אותן למבוי שאינו מפולש בן בתירא אומר אף למפולש : **גמ'** ת"ר ארבעה עשר שחל להיות בשבת מפשיטין את הספר עד החזה דברי רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה וחב"א *מפשיטין את כולו בשלמא לרבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה דהא איתעביד ליה צורך גבוה אלא לרבנן מ"ט אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן דאמר קרא *כל פעל ה' למענהו והכא מאי למענהו מאי איכא רב יוסף. אמר שלא יסריח רבא אמר *שלא יהו קדשי שמים מוטלין כנבלה מאי בינייהו איכא בינייהו דמנה אפתורא דדהבא אי נמי יומא דאסתנא ורבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה האי *פעל ה' למענהו מאי עביד ליה שלא יוציא את האומורין קודם הפשטת העור מ"ט אמר רב הונא בריה דרב נתן משום גימון אמר רב חסדא אמר מר עוקבא מאי אהדרו ליה חבריא לרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה הכי קאמרי ליה אם מצילין תיק הספר עם הספר לא נפשיט את הספר מעורו מי דמי התם טלטול הכא מלאכה אמר רב. אשי בתרתי פליגי פליגי בטלטול ופליגי במלאכה והכי קאמרי ליה אם מצילין תיק הספר עם הספר לא נטלטל עור אגב בשר מי

מעות שהן לצורך הדיוט: לא נפשיט את הספה. נממיה. משום לצורך גבוה לא שרי לצורך הדיוט בהיה: התם. מיקן ומעות דקמיינ' ליה מיגיה עלטול בעלמא הוא: הכא. גמי פלוגתייהו דפסקא דמיירי בה הסמא מלאכה גמורה להפשעה מחצות מלאכות היא [לעיל מב.]: בתרתי פליגי. גבי פסקא פליגי בעלטולו דאסר רבי ישמעאל לטלטל [ופסקא] אחר שהוציא אימוריו אפי' מתמה לגל משום עור לבלו (מ"ה) ולא דמי לטלטול בלמלאכה ומתיר רבי יוחנן בן ברוקה אמר שהוציא אימוריו אפי' מתמה לגל משום עור לבלו הוא(

(ה)מי דמי. תיק הספר נעשה בסים לדבר המותר לטלטלו בלא שום דליקה דספר בר טלטול הוא ולדבר האסור כגון משום: הבא. האי עור נעשה בסים לדבר שכולו אסור בטלטול דלא חזי לאהילה עד מותאת דספת איט נאכל בלא שום ולו ולכי יומעמל ליה ליה כבוד שמיס בטאכל לדיעון ואפילו הוי עור מוכת כלי עלין מיתסר משום דהוי בסים לאיסור ול"ם דהוא גופיה לאו בר טלטול הוא: אם מביאין תיק שבתוכו מעות. דהוי בסים לדבר שכולו אסור ומיהו בו ספר להילו ואינו צריך להסלין המעות כדמפרש ואזל לא טלטל עור אגב הכסף: אי נימא דמדהיבא דאית ביה. מעות עם הספר לא שרי להו מצריך ליה מגת דיקן למסדיהו כדקתני ואע"פ שיש בתוכו מעות: איתתיי נמי מייתינן. מעלמא מאמת זיית הבית מיק ובתוכו מעות להוים בתוכו ספר ולהלין: מי דמי. היכא דהספר מונח עם המעות להיכא דהוא בא עכשיו להילו עם המעות ולאת בו ספר: התם. דספר ומעות בתוכו לבמי לא מצרכינן ליה למיסדיהו: דילמא אדהכי והכי נפלה דליקה. על הספר: הבא. מדמייתי ליה ליסדיהו דרך מיאמר: כדאמרינן מעיקרא. דלא פליגי אלא בהספסה ומייתי דבנן דאיה מתיק הספר דמתני' דמלילין מעות אגב ספר ברכי הדיוט אגב ברכי גבוה הוא ולוכא שהות למסדיהו וה"ל אגב ברכי גבוה דכל פעל ה' למענהו יפשיטו: ודקשיא לך כו' דלא בעי ליה לעור. מיהו צריך לו לעור ואינו מתכוין להפשיט משום עור ולא דמי להפסט מלים ותמחיים דמסכן: והא ר"ש מודה בפסיק רישיה ולא ימות. והכא אע"ג דלא מיכוין מיפשיט הוא: דשקיל ליה בברזי. בתמיכות דקות מפשיט ומותך דאין דרך הפשטה כך ולאו מלאכה הוא אלא שנוטה: שני לחיים. לפתח שאין לו מחילה: זהו מבוי שאינו מפולש. כלומר מבוי הניתר בכל הלכותיו בין בעירוב בין בשאר דברים וכל היתר שאר מבוות יש לו כגון שיתופי מבוות: ותרוייהו. רבנן ובן בתירא סבירא להו כר"ש דאמר אין מבוי ומפולש פתוח מיתר בלחי ח' ותשמעין בן בתירא דהבאלא בתני הקדש לא בעינן לחיים כרבי אליעזר: מפולש קרוי ליה. נהי נמי דבעי ר' אליעזר לחיים מיהו מפולש לא מיקרי: ועוד לרבנן. דאמרי לשאינו מפולש וקאמרת דהיינו מבוי הניתר בכל הלכותיו: נציל לתוכו אף אוכלין ומשקין. כמו לאחר המעורבת ואמתי פלוגתא דרבי יהודה. דאמר בשתי מחיצות בני ושני לחיים ואמת בן בתירא דלגבי ספר מודה ר' יהודה דבני בר מעלמא הוא לדידיך נמי. איכא למיפרך כאתקפתא דלעיל: דרבנן. דאמרת דמרוייהו כרי יהודה לרבנן דאמרי לשאינו מפולש ומפרשי ליה לשאינו מסר כלום כרי יהודה דלא בעי אלא שתי מחיצות ושני לחיים לו הכי לרבנן יציל לתוכו אוכלין ומשקין כמו לאחר המעורבת: אלא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה (מי דמי וכו' כגון מעות בכת בלי וכו' אסור בטלטול) ס"ה ושיקר מי דמי תיק הספר לדבר המותר עשה בסים מדבר אסור לטלטלו כגון דליקה ר' יהודה לגבי ספר מודה ר' יהודה דבני בר מעלמא הוא כגון בכת אור בכת בלי אור בסים לדבר האסור לטלטלו ט': (ב) [ר"ל כל שעה] [נעיל נ.]

(ג) [ר"ל אלא] [נעיל פס. קב. קיט קמו: קלו. קמ. מוכה לב: נדה לו.] [ביצה לו.] [ביכורים ו. נכורות כב.]

(ד) [עיין תוס' ר"ה ד"ה ר"ש בסוכה ד' ל"ב ד"ה ולא] [נעיל ג. עירובין יב. כב. נפ. לה.]

(ה) [תוס' ר"ה מ"ס פ"ב ע"ס]

(ו) [נקמן קלב: מנחות סג: [תוס' דפסחים ס"ד]]

(ז) [נכתים סה:]

(ח) [ר"ל כל שעה] [נעיל לב.]

(ט) [נעיל לב.]

הגהות הב"ח

(ל) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(מ) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(נ) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ס) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ע) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(פ) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(צ) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ק) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ר) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ש) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ת) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(א) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ב) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ג) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ד) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ה) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ו) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ז) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ח) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ט) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(י) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(כ) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ל) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(מ) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(נ) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ס) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ע) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(פ) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(צ) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ק) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ר) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ש) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ת) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(א) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ב) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ג) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ד) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ה) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ו) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ז) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ח) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ט) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(י) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(כ) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ל) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(מ) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(נ) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ס) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ע) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(פ) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(צ) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ק) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ר) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ש) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

(ת) [ר"ל אלא] [נעיל ג.]

מי דמי התם נעשה בסים לדבר המותר הבא נעשה בסים לדבר האסור אלא הכי קאמרי ליה אם מציאין תיק של ספר עם הספר ואע"פ שיש בתוכו מעות לא נטלטל עור אגב בשר מי דמי התם נעשה בסים לדבר האסור ולדבר המותר הבא כולו נעשה בסים לדבר האסור אלא הכי קאמרי ליה אם מביאין תיק שיש בתוכו מעות מעלמא להציל בו ספר תורה לא נטלטל עור אגב בשר והיא גופה מנלן אילימא דמדהיבא דאית ביה לא שרי להו איתויי נמי מייתינן מי דמי התם אדהכי והכי נפלה דליקה הבא אדהבא והכי לישדינן אלא אמר מר בר רב אשי לעולם כדאמרינן מעיקרא ודקא קשיא לך *הבא טלטול והבא מלאכה כגון דלא קבעי ליה לעור והא *אביי ורבא דאמרי תרוייהו מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות דשקיל ליה *בברזי ולהיכן מצילין אותן וכו': היכי דמי מפולש היכי דמי שאינו מפולש אמר רב חסדא שלש מחיצות ושני לחיין זהו מבוי שאינו מפולש ג' מחיצות ולחי אחד זהו מבוי המפולש ותרוייהו אליבא דרבי אליעזר דתנן *הבשר מבוי ב"ש אומרים לחי וקורה וב"ה *אומרים או לחי או קורה ר' אליעזר אומר שני לחיים א"ל רבה ג' מחיצות ולחי אחד מפולש קרוי ליה ועוד לרבנן נציל לתוכו אוכלין ומשקין אלא אמר רבה שתי מחיצות ושני לחיין זהו מבוי שאינו מפולש שתי מחיצות ולחי אחד זהו מבוי המפולש ותרוייהו אליבא דרבי יהודה *דתניא יתר על כן אמר ר' יהודה מי שיש לו שני בתים בשני צדי ר"ה עושה לחי מיכן ולחי מיכן או קורה מיכן וקורה מיכן ונושא ונותן באמצע אמרו לו אין מערבין רה"ר בכך א"ל אביי לדידך נמי לרבנן נציל לתוכו אוכלין ומשקין אלא

דהתם קאי דקתני מרבעה עשר שתל בסכה ואיכא למימר דלא קאי תסכה מ"מ טולא בטורו שמפשט עד החזה ומוד אומר ר"ש דאיכא למימר דרבנן לדברי רבי ישמעאל דקאמרי לדידן מותר להפשיט לגמרי לדידך מודי לן מיהת דמותר להפשיט בברזי ול"ת לפי זה ל"ל למיתסב התם דחיית הפשט ול"ל דבפלוגתא לא קא מיירי דלר' ישמעאל לא דמי ליה הפשט כלל ואע"ג דחשיב הרכבתו הכלתו ממון להתוס דפליגי בה ר"ע ור' אליעזר לא חשיב לה פלוגתא דר"ת דשמותי הוא ועוד דמהכיא פלוגתא ולפיכך להתה לוכה דוחה להכי קתני לה:

שלש מחיצות ושני לחיים כו'. הקשה הלי דתמרכת לה הכי בחיבא למיתר לגבי ספר מודה ר' יהודה דפני בתר ד' מחיצות הוו לדידך נמי. איכא למיפרך כאתקפתא דלעיל: דרבנן. דאמרת דתרוייהו כרי יהודה לרבנן דאמרי לשאינו מפולש ומפרשי ליה לשאינו מסר כלום כרי יהודה דלא בעי אלא שתי מחיצות ושני לחיים לו הכי לרבנן יציל לתוכו אוכלין ומשקין כמו לאחר המעורבת: אלא

בין מבוי מפולש לשאינו מפולש דבמפולש יהא מותר להציל לתוכו אוכלין ומשקין ואמתי נקט אלא אמר רבה כו'. דימה מה מיכן רבה מקוטיא דגלגל לתוכו אוכלין ומשקין ותומר ר"ש דרבה רוצה לומר דרבנן סברי כרבי יהודה דלא בעי אלא ד' מחיצות כו' ולהכי לא סברי רבנן כר"ש לחלקתי דר"ת לגלגל כתבי הקדש כבי בלחי אחד כדמסיים וחזל ואפילו לרבי אליעזר כו': הא

לבדו אלא אינה מציל אבי' הבעות. כך אם יש מעות בתוך הצדקה להביאר להציל מ"ת אינן מסיר הבעות בתוך הבית ומה יתעסק בהשלכת הבעות תאכלם הלהבה. אבל בבסים דהדליקה לא הגיעה (עריין) והולכין להביא תיק להציל הספר. אם יש בתיק מעות אשר למלמלן עד ששילכום. ושני רב אשי לעולם כראמרינן מעיקרא. ודקא אמרת הכם בתיק פלטל הבא בעור מלאכה כגון דכרבון לעלה הבשר ואין כוונתו לעור. ואקשינן והא אביי ורבא דאמרי תרוייהו מודה ר"ש דאמר דבר שאינו מתכוון לעור. ומפרש דלא בעי ליה לעור ולא דמי לאוכל דמרבון לגבי הקדש. ומפרש דשקיל ליה בברזי. בי' ברזי נקבים הכי מאסר מאן דמבוע ליה כשהוא מפשיטו מוכרא מילתא דלא בעי ליה לעור ולא דמי לפסיק רישיה ולא ימות. ולהיכן מצילין אותן לבמי שאינו מפולש כו' הלכה. ולית הלכתא כבן בתירא דאמר אפילו לבמי המפולש ולהיכי דמי מבוי שאינו מפולש. שמצילין בו כתבי הקדש: אמקמ

מוסף רש"י מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות. נאמר אמסתר דלא כמסה זו בנגם ואיני רוצה שמתנים. דכיון דלא מסכר אלא מעות כמתקנין מעיב ליה. וכי אמרינן דבר שאין מתכוון כגון הכי דאמסר ליה בלא איסור. כגון גורל לדם מעוט בקל ואפסל ונלבד אלא יכיון לעשות מרין. ואפ"ג לאיכא לאיסור מתקנין מעיב ליה. וכי אבור מרין מרין דהוי מלאכה גמורה לא מחיבר. אבל הכי דהלי עבוד מודה (מוכה לג:). יתר על כן אמר ר' יהודה. לעל מנה לייני בכתב עליה מנים לית שכתב לידי דהי"ל וכן בנרים המפולשין לרה"ר. דאמר ר' יהודה לגלגלו מוסיה מקרה יוכל ומותם. נפקא לל גנות פסיל (מכוכן לה:). וקאמר בכרייתא יתר על כן. אפילו הכי לגלגל מי מקרה. הוא"ל ואיכא שמי מסיקות מעלייתא. מפיקא הכמת לפי מכלן אלא מלא הכים הפסד ולמי מכלן אלא מלא הכמי לגלוגו בים עלמו. והיא הסמיכה לפי כלמי הר"ל ומוסר לגלגל מכת לגלגל ומשקין (מכוכן ו:) דקסבר ר' יהודה ג' מחיקות ד' מחיקות הוי הר"ש ג' מחיקות מעלייתא. ואפ"ל שמי מחיקות מעלייתא. מחיקות של כ' בתים (לעיל ו.).

מגז א מ"ו: פ"ו: מכלטת סמה מלי: כ סמנ עמין ת טוטיש לרים סימן מאב סמיף ג וסמיף יד:

נקמן קכה.

[עכרון מ"י כרתא מקיים וכיון קאמר מלן דמנא ני לאור לשמות מפשיטו מוכתא מילתא דלא כמי לעור ואין לו מאלה ממנו ולא דמי לפסיק רישא ובכל ולמי מ"ו: זס יתיבכר קוקיים המוס מ"ו ר"ס דמקיל כמ דמנגת בתמיד בתמנו מנה תמנה וכו'])

[מנה תמנה ליתא שם מ"ש]

רבינו רנאל

דאיתון מבני מסלמלין המור ע"ג בשר סמנים שהיתה כל חד לרוכנית והוא אסר. ואחדדו ליה אם מסלמלין להציל תיק של ספר אנו לא נטלטל עור אגב בשר תיק נעשה בסים לע"ת ואחדר לרבי אמר לטלטל. עור נעשה בסים לבשר אסור לטלטל. אלא הכי קאמרו ליה כו' ודתנא ר' ישמעאל מי דמי. התם תיק נעשה בסים לע"ת שהוא מותר. ולמעות שהן אסורין הבא בבשר בהן אסור. ודחיר רב אשי ואמר הכי אהדרו ליה אם מביאין מעלמא תיק שיש בו מעות להציל לו מ"ת אנו לא נטלטל עור אגב בשר. והא מגיל אי ניסא דריקת מינא מה התיק שיש בו מעות ול"ת איכר מסיר המעות מתוך התיק והציל המ"ת

מוסף רש"י מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות. נאמר אמסתר דלא כמסה זו בנגם ואיני רוצה שמתנים. דכיון דלא מסכר אלא מעות כמתקנין מעיב ליה. וכי אמרינן דבר שאין מתכוון כגון הכי דאמסר ליה בלא איסור. כגון גורל לדם מעוט בקל ואפסל ונלבד אלא יכיון לעשות מרין. ואפ"ג לאיכא לאיסור מתקנין מעיב ליה. וכי אבור מרין מרין דהוי מלאכה גמורה לא מחיבר. אבל הכי דהלי עבוד מודה (מוכה לג:). יתר על כן אמר ר' יהודה. לעל מנה לייני בכתב עליה מנים לית שכתב לידי דהי"ל וכן בנרים המפולשין לרה"ר. דאמר ר' יהודה לגלגלו מוסיה מקרה יוכל ומותם. נפקא לל גנות פסיל (מכוכן לה:). וקאמר בכרייתא יתר על כן. אפילו הכי לגלגל מי מקרה. הוא"ל ואיכא שמי מסיקות מעלייתא. מפיקא הכמת לפי מכלן אלא מלא הכים הפסד ולמי מכלן אלא מלא הכמי לגלוגו בים עלמו. והיא הסמיכה לפי כלמי הר"ל ומוסר לגלגל מכת לגלגל ומשקין (מכוכן ו:) דקסבר ר' יהודה ג' מחיקות ד' מחיקות הוי הר"ש ג' מחיקות מעלייתא. ואפ"ל שמי מחיקות מעלייתא. מחיקות של כ' בתים (לעיל ו.).

שכן יריעה שנפל בה דרנא קורעין בה ותופרין אותה אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב *המותה חוט של תפירה בשבת חייב חטאת יהולמר דבר אחד מן המגוש חייב מיתה והיודע לחשב תקופות ומזלות ואינו חושב אסור לספר הימנו *מגושתא רב ושמואל חד אמר חרשי וחד אמר גדופי תסתיים דרב דאמר גדופי דאמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב הלומד דבר אחד מן המגוש חייב מיתה דאי ס"ד חרשי הכתיב *ולא תלמד לעשות אבל אתה למד להבין ולהורות תסתיים אר"ש בן פזי א"ר יהושע בן לוי משום בר קפרא כל היודע לחשב בתקופות ומזלות ואינו חושב עליו הכתוב אומר יואת פעל ה' לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו א"ר שמואל בר נחמני א"ר *יוחנן יומנין שמצוה על האדם לחשב תקופות ומזלות שנאמר יושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים איזו חכמה ובינה שהיא לעיני העמים הוי אומר זה חישוב תקופות ומזלות: יהצד צבי וכו': הת"ר *הצד חלזון והפוצעו אינו חייב אלא אחת רבי יהודה אומר חייב שתים שהיה ר' יהודה אומר יפציעה בכלל דישה אמרו לו אין פציעה בכלל דישה אמר רבא מ"ט דרבנן קסברי יאין דישה אלא לגדולי קרקע ולידחייב נמי משום נטילת נשמה אמר רבי יוחנן שפצעו מת רבא אמר אפילו חימא שפצעו חי מתעסק הוא אצל נטילת נשמה והא אביי ורבא דאמרי תרוייהו יומודה *ר"ש בפסיק רישא ולא ימות (ז) שאני הכא דכמה דאית ביה נשמה טפי ניחא ליה כי היכי *)דליציל ציבעיה:]והשותטו: שוחט משום מאי חייב רב אמר משום צובע ושמואל אמר משום יונטילת נשמה משום**

ירישה שנפל בה דרנא קורעין בה ותופרין אותה. דרנא. חולעת ומנקב בו נקב קטן ועגול ולריך לקרוע למטה ולמעלה לת הנקב שלא תהא התפירה עשויה קמטין קמטין: המותה חוט של תפירה. נגד התפור ועומד והיא המוט מלרוך ומתפרדו שתי מחיכות הנגד זו מזו נמלא ומוטי התפירות נמשכין ומוטה לת לתמי המוט להדק ולחבר זו היא תפירתו ותייב: והלומד דבר אחד מן המגוש. מין הממשיכו לע"ז לפי' דבר מוכה לאסור ללמוד ממנו: והיודע כו'. כגי מלא שמעתתא שמעיתו *מר זוטרא מרב כי הדדי וגרסינהו: אמגושא. דלמרינן בכל דוכתא רב ושמואל פליגי ביה: חד אמר חרשי. מכשף: וחד אמר גדופי. מין האדוק בע"ז ומגדף תמיד לת הבס ומסית אנשים לע"ז: דאי סלקא דעתך חרשי. וטעמא משום דכתיב לא תעלה בך וגו' [דברים יח] וקא חייב מכשף: והא כתיב. לעיל מייתי לא תלמד לעשות כדי שתעשה: להבין. שתוכל לעמוד בהן ולא יעבה נגיעה שקר לפניך שתכין שהוא מכשף: חסתיים. דגדופי הוא הלכך כל דברי דברי ע"ז והסתלק מעליו שלא יעיקך: לעיני העמים. שתכמה הטיבות היא שתרלה לבס סימן לדברי בהילוך הכוכבים והמזלות שמעידין דברים שלומר שנה זו גשומה והיא כן שנה זו שחורה והיא כן שכל העיתים לפי מהלך הכוכבים במזלותיה ומולדותיה במזל תלוי הכל לפי הסעה הכוכבים לשמים בכוליתא הכוכבים למזל: הפוצעו. דוחקו בידיו שיצא דמו: אינו חייב אלא אחת. משום לידה אבל אפליעה ליכא חיוב: בכלל דישה. שמפרק דגנו הימנו כמפרק חבואה מקקין שלה: מתעסק הוא אצל נטילת נשמה. כלומר לגבי נטילת נשמה הוי מתעסק בדבר אחר ולא הוי מלאכת מחשבת שאינו מתכוין שיומות: וטפי ניחא ליה. שלא יהי עוב מלא המת וכיון דכל עצמו מתכוין וטורח לשומרו שלא ימות בידו אפי' מת אין כאן אלא מתעסק וכי מודה ר' שמעון בנידי דלא איכפת ליה אי מיתרמי ומיהו מיכווני לא מיכון: דליציל ציבעיה גרסינן. שתהא מרחית לבנו לגולה: שוחט משום מאי מיחייב. שמיטה במלאכת המשכן היכא ומאי עבידתא אי מעורות חיוים מאדמים למה לי בהו שחיטה בחניקה נמי סגי: ז בס"ל: מיתת.

מסורת השס

[ל"ל רב]

ס"ל אמגושא

[ר"ה כלי: ע"ז יח. מנ: מנחל' סח.]

[ל"ל יוחנן]

[תוספתא פ"ב ע"ב]

הגהות הב"ח

(א) גמ' שאני הכא. ריב עמ"ש דף קז:

נקמן קז. קיח: קיט. קכ: קכג. [ביצה לו.] בתוכות ו. בכורות כב. סוכה לג:

מוסף רש"י

אבל אתה למד להבין ולהורות. כלומר להבין מעשיהם כמה הם מקולקלים ולהורות לגיך לא תעשה כן וכן שזה הוא סוף הגריס (דברים יח ט).

מודה ר"ש בפסיק רישא ולא ימות. כלומר אמתון דאם בהמה זו בנבלה ואינו רולה שתמות, דכיון דלא אפסר שלא תמות כמתכוין הוא ליה, וכי אמרינן דבר שאין מתכוין מותר כגון היכי דאפסר ליה בלא איסור, כגון גורר אדם מעה בכפא ופסקל ונלבד שלא יתכוין לעשות חרק, ואע"ג דאיכא למיתם דילמא עביד חרק, כיון דלא מתכוין להי אפסר לגריה בלא חרק, כי עביד נמי חרק דהוי מלאכה נמורה לא מיחייב, אבל היכי דודאי עביד מודה (סוכה לג:).

עין משפט נר מצוה

נד א מי' סם הלכה ט סמג סס טור שי"ע מ"ש סימן שמ סעיף ו:

נה ב מ"ש יה"ל סיטן קטו סעיף יט:

נו ג סמג עבין מו:

נז ד מי' פ"ו מהלכות שבת הלכה יט סמג לאוין סס עושים ת"ש סימן שמו סעיף ה:

נח ה מי' פ"ח מהלכות שבת הלכה ד ופ"ט הלכה יב:

נט ו מי' סס פ"ח הלכה ו:

ס ז מי' פ"ח מהלכות שבת הלכה ו סימן פ"ש סימן שלו סעיף ל:

סא ח מ"מ פ"ח מהלכות שבת הלכה ל:

רבינו הגנאל

רפח כשהן שם ומחבשלין ואורב כך (מתחתון) [ויתחתון] ' ובן מאן דארתח טרפא' אף על גב דהדר אקיש מבשל הוא ' אמר רבה מאן דעבר הביתא חייב ז' חטאות פי' כגון שהיתה לו נבשושית ונפלה וייפה הקרקע חייב משום חורש ' שחק חייב משום טוחן ניקוה מן הצורות חייב משום בורר ונשטרחך (ממנו) [הייבו] מחתך ' ועיקר מלאכה ח) (בנין מלאכה) וגמר מלאכה והשואתה חייב משום סכה כמפרש הרי שבע ב) בתנור עוד כוסיף אחד שצריך להחליק את תוכו ולשקה איתו בחלים וחייב משום מבחק ' מאן דעבר חלתא חייב י"א חטאות. חתך קנה נעשה זומר וצריך לעצים חייב משום קוצר ומשום טפיח כינס הקנים חייב משום מעמר ודקדק חקנים חייב משום טוחן ' ואחבם כשיעור בגון אמה אמה חייב משום מחתך ' קלפם חייב משום רש' השליך קליפתן וקנין שאין ראויין למלאכה חייב משום בורר. דפ"ל שתיו חייב משום מיסך ובשמשיל הערב עושה שתי בתי נירין ובשכבה אותן כדי לקרבן זה לזה (ולהדהיקו אריג ג) זה כל זמן שעושה (ארבעה) [ארע"] הכי גרסי ובשכופף הקנים למעלה לאריגה [הת] קיריות ת בוגה הא וגמר מלאכה שישבר קרומיות הוצאה משום סכה בפרש הרי אלו יא מלאכות ואם בפר פיח לסכה ותפרה (כשיבינו החיים) [בשבותה הרוח] חייב משום פרוחי כרב ראמר השותה ואם של תפירה בשבת חייב (משום) חטאת ובשתיפר חייב משום תופר דרי אלי יא חטאות: ירושלמי ההיא אתתא כר משתייא בקיבה משום מיסכת בר יהבה קירוחה משום עושה בתין ' כר מקיבה לון משום בונה כר מוחיי' משום אורגת כר מקפעא בגיטא משום מחתכת ' כר בגרה מלאכתה משום מכה בפטיש ' אוגים של דיסקיא (קושר ומתיר) נעשה כעל ומותה וכן

טפי ניחא ליה כי היכי דליליל ליבעי'. פי' אע"ג דהוי פסיק רישיה דמודה ר"ש בכל מלאכה שאינה צריכה לגופה ר"ש הא דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה וכי מודה ר"ש בפסיק רישיה ה"מ בנידי דלא איכפת ליה לא מודה ורש"י פי' הא דמודה ר"ש בפסיק רישיה היינו במאי דלא איכפת ליה אי מתרמי ואיתא דהא מזרד דאיכפת ליה אי מתרמי אלא כדפי' ותימה דבסמ"ק דתגיגה (דף יז) משמע דהא דפטר ר"ש מלאכה שאינה צריכה לגופה היינו משום דבעי מלאכה מחשבת ות"ב בחבורה דלא בעי מלאכה מחשבת ליחייב בה מלאכה שאינה צריכה לגופה: **בי** היכי דליליל ליבעיה. קשה לר"י דמ"מ על נטילת הדם משום נטילת נשמה ומלאה בלבון אחר שפי' בקונטרס כי הדם הוא הנפש ולכך ח' שרלים שיש להם עור חייב בנגלרר הדם אע"פ שלא יצא דכתיב שרלים שאין להם עור אינו חייב עד שיצא מהם דם אבל בנגלרר הדם ולא יצא לא מיחייב דכיון שלא יצא סופו לחזור דאם היה סופו לצאת היה יוצא מיד שאין העור מעכבו והשיב לו ר"ש דדם חלזון הרחוי לצביעה מיפקר פקיד ולא מיחייב על אותו הדם משום נטילת נשמה ועל דם אחר היוצא עמו נמי לא מיחייב דלא ניחא ליה כי היכי דליליל ליבעיה אבל אין לפרש דנטילת נשמה היינו שמתלש אותו דבר שחובל בו נעשה כעל ומותה וכן נטילת הדם קרי נטילת נשמה כדפי' **עזרה** משום

שכן יריעה שנפל בה דרנא קורעין בה. תימה לר"י דבריש האורג אמרי' דעבידתא כיכפתא ואומר ר"י דבמשכן היו אומנים ביותר והיו מהרים שלא היו עושים כיכפתא והתם לא קאמר שנפל בה דרנא דנקט דקכיה עפי ועוד דהתם בעי לאסכוחי קורעא על מנת לתפור שתי תפירות ואם לא ויריעה שנפל בה דרנא צריך לקורעה מתחלה ועד סופה ושם בה כמה תפירות ואע"ג דהתתא לא מסתמ' במשכן על מנת לתפור שתי תפירות ואם לא סברא הוא דבשתי תפירות הוי דבר תמוה: **אמגושא**. פי' בצרוף דפליגי בהא דאמר רב פפא בחלו מגלתין (מו"ק יח.) פרעה אמגושי היה דכתיב בה יולא המימה חד אמר לעשות כשפים היה יולא וחד אמר גדופי שהיה עוסה עלמו ע"ז שהיה אומר לי יאורי ואני עשיתי ואין גרלה לר"י דפליגי רב ושמואל במאי דאמר רב פפא אלא פליגי לאמגושא שמכר בשום מקום במשנה לו בבריתא: **הדצד** חלזון. למלן דמוקי לה בשפלגו מי אחי שפיר הא דנקט הכא חלזון דדרך לפוצעו מיד אחר לידה כל זמן שהוא חי וקמ"ל דאע"פ שפלגו חי לא מיחייב משום נטילת נשמה ואפילו למאן דמוקי לה בשפלגו מת קמ"ל דלא מיחייב בלידה אלא משום נטילת נשמה דאף על גב דאמרי' בפרק שמונה קרלים (לקמן דף קיז) השולה דג מן היס כיון שיבש בו כו' הכא שמא חלזון דרכו לפרכב ולקרב מיתתו וע"ע דבירושלמי משמע דלד חלזון לא מיחייב משום לידה: **וליחייב** נמי משום נטילת נשמה. ותפי' לרבי יהודה דאמר מקלקל בחבורה פטור פריך שפיר דהיכא דאיכא תקון קלת חייב כדאמרי' בפסחים (דף עב:) בכותח אלו דברים והכא נמי בחה שמתיתו יש תקון קלת שאינו מפרכם לכאן ולכאן ונה ליטול ממנו הדם ולמאי דמסיק דאמה דאית ביה נשמה טפי ניחא ליה אתי שפיר נמי לרבי יהודה דהשתא ליכא תיקון כלל ומיהו שמעתין אתיא אפי' לר"ש דלא קאמר מקלקל הוא: **מתעסק** הוא אצל נטילת נשמה. האי מתעסק לאו דוקא דהא מתעסק בחבורה חייב לר"ש דאמר בס"פ ספק אכל (כריתות יט:) הנח לחיטקוה הוחיל ומקלקל בחבורה חייב מהתעסק דמקלקל בחבורה חייב ולא חיישינן למלאכה מחשבת דמקלקל דעלמא לא מיפטר אלא משום מלאכת מחשבת כדאמר בס"פ דתגיגה (דף יז:) ומתעסק דהכא הייט דבר שאין מתכוין כיון דאין מתכוין כלל למלאכה מותר אפי' בחבורה אע"פ דלא בעי מלאכת מחשבת כמו כל איסורים שבתורה דלא שייך בהו מלאכת מוכח בס"ק דסחובות (ד' ה:) דאמר אחי"ל דם חבורי מיחבר לדם הוא לריך לו להצלת עלמו הוא לריך ואחי"ל להצלת עלמו הוא לריך הלכה כרבי יהודה לו הלכה כר"ש פירוש בדבר שאין מתכוין אחי"ל בדבר שאין מתכוין מו ליכא לספוקי במקלקל דאפי' מקלקל בחבורה הלכה כמאן משמע דאפי' ניחא ליה כי היכי דליליל ליבעי'. פי' אע"ג דהוי פסיק רישיה דמודה ר"ש הכא מיפטר משום דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה ר"ש הא דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה וכי מודה ר"ש בפסיק רישיה ה"מ בנידי דלא איכפת ליה לא מודה ורש"י פי' הא דמודה ר"ש בפסיק רישיה היינו במאי דלא איכפת ליה אי מתרמי ואיתא דהא מזרד דאיכפת ליה אי מתרמי אלא כדפי' ותימה דבסמ"ק דתגיגה (דף יז:) משמע דהא דפטר ר"ש מלאכה שאינה צריכה לגופה היינו משום דבעי מלאכת מחשבת ות"ב בחבורה דלא בעי מלאכה שאינה צריכה לגופה: **בי** היכי דליליל ליבעיה. קשה לר"י דמ"מ על נטילת הדם משום נטילת נשמה ומלאה בלבון אחר שפי' בקונטרס כי הדם הוא הנפש ולכך ח' שרלים שיש להם עור חייב בנגלרר הדם אע"פ שלא יצא דכתיב שרלים שאין להם עור אינו חייב עד שיצא מהם דם אבל בנגלרר הדם ולא יצא לא מיחייב דכיון שלא יצא סופו לחזור דאם היה סופו לצאת היה יוצא מיד שאין העור מעכבו והשיב לו ר"ש דדם חלזון הרחוי לצביעה מיפקר פקיד ולא מיחייב על אותו הדם משום נטילת נשמה ועל דם אחר היוצא עמו נמי לא מיחייב דלא ניחא ליה כי היכי דליליל ליבעיה אבל אין לפרש דנטילת נשמה היינו שמתלש אותו דבר שחובל בו נעשה כעל ומותה וכן נטילת הדם קרי נטילת נשמה כדפי' **עזרה** משום

והלא מלרף. וליכא לפטוי בשלא הגיע לצירוף כדמפני בפרק אמר להם כממונה (יומא דף לה: ושם) דסתם מיחם הגיע לצירוף הוא:

מידי מיחם שפינה הימנו מים קתני המיחם שפינהו קתני. תימה והכתיב ופנו את הבית (ויקרא יד) ואנני פינוי הבית (בר"מ כד) סט"ו פנו דרך (ישעיה מ) וכן בס"ם *פנו מקום לבר ליולי שאינו מפנה אלא מה שבתוכם וי"ל כיון דבכמה מקומות הוזכר פינוי על הדבר המפנין כגון *המפנה חפציו חזויה לזוית *) מפנין ד' וה' קופות (*) פנו כלים (מביה) המומאה *(תכן) ועמיד לפטרה לא הוה ליה למנקט פינהו אלא פנה ממנו מים כיון דאיכא למיפטי: **מיחם** שפינה ממנו מים לא יתן לתוכו מים כל עיקר מפני שמלרף ורבי יהודה היא. אבל לר"ש שרי אע"פ שמלרף כיון דאינו מבטל כגון שיש בו מים הרבה שאין המיחם מספיק לבטל לוב המים שבתוכו כדתנכמן בפרק אמר להם הממונה (יומא דף לה: ושם) שאין מבטל ומלרף דקתמר רבי יהודה מבילין עשבים על כרזל ומטילין לתוך המים שתפיג ליבן ואם היה מבטל היה אסור ואפ"ה פריך והלא מלרף ואע"ג דאביי סבר כר"ש דהא אמר לעיל *כל מילי דמר עביד כרב לבר מהני תלת דעביד כשמואל וחד מיניהו הלכה כר"ש בגרירה ומסתמא אביי הרבה רבוה סבירא ליה מ"מ מוקי מתניתין כרבי יהודה משום דקשיא ליה מידי מיחם שפינה ממנו מים קתני ורב אחא לא חיים לקושיית אביי ומוקי לה כהלכתא כר"ש וע"ג לעיל אמר רב אחא בר מתנא אמר רב דרב סבר *כר' יהודה בגרירה ועוד דבהדיא מוקי בסמוך מתני' כר' יהודה וי"ל דלא הוי פסיק רישיה שיכול להיות שלא ילרף דבפסיק רישיה מודה ר"ש והא דפריך והלא מלרף ה"ק והלא שמא מלרף קשה דהכא משמע דבלירוף אסר ר' יהודה נמי דבר שאין מתכוין ובפרק אמר להם הממונה גרים רש"י ה"מ דאוריתא אבל הכא לירוף דרבנן וע"ג אין שבות במקדש ומפרש דדוקא בדבר שהוא מן התורה אים ליה לר' יהודה דבר שאין מתכוין אסור אבל בלירוף אינו אסור דתכוין דמשמע דבסוף פירקין דהוי חומרא בלאחר יד ועוד דשמעתא דהתם קשה דמשני אביי אפי' חימת כשהגיע לירוף דבר שאינו מתכוין מותר ופריך ומי אמר אביי הכי והתניא ימול בשר ערלתו אפי' במקום שברה יקון דברי רבי חומעיא והיינו הא קרא ל"ל ואמר אביי לא לגרסה אלא לר' יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור והשתא אמאי לא מייתי ההיא דבילה דהיא משנה שלמה דאסר ר' יהודה דבר שאין מתכוין ומייתי מילתיה דאביי ועוד מותק הספר דגרס ואין שבות במקדש לכך נראה לפרש התם אביי אמר אפילו כו' דבר שאין מתכוין מותר פי' מותר לר' יהודה ולא אסר עליה ר' יהודה דבר שאין מתכוין אלא מדרבנן ופריך מימול בשר ערלתו דמוקי לאביי דאיצטריך לר' יהודה קרא א"כ ס"מ דאסר ר' יהודה אין מתכוין מן התורה ומשני הא"מ בכל התורה כולה פי' בכל התורה כולה חוץ מבשר אסור מן התורה אבל לירוף דגבי שבת לא אסור אין מתכוין אלא מדרבנן דכיון דאין מתכוין לא הויא מלאכת מחשבת ושרי דאין שבות במקדש והשתא א"ש הכא וסוגיא דהתם וקשה דבפרק אפר אבל (כריתות דף כ: *ושם) א"ר אשי כגון שמתכוין לכבות העליונות והכבירו התחתונות מאליהן ה"ק בשר לה כר"ש דאמר דבר שאין מתכוין אסור ולכך קאמר דחייב חטאת ומאן דפטר כר"ש דאמר דבר שאין מתכוין מותר אלמא משמע דדבר שאין מתכוין אסור לר"ש אפי' בשבת מן התורה וי"ל דהתם הוי פסיק רישיה שאי אפשר כלל לכבות העליונות אם לא יוכירו התחתונות וחייב מלאכת מחשבת ואע"ג דהוי פסיק רישיה פטר ר"ש משום דהויא מלאכה שאינה צריכה לגופה דאיתא בהכירת התחתונות והא דנקט ליגמא מתכוין ואין מתכוין ולא נקט ס"ק כר"ש דאמר מלאכה שאינה צריכה כו' משום רבותא דר"ש נקט דלא חיימת דלא מחייב ר"ש מלאכה שאינה צריכה לגופה במקום שמתכוין לעשות המלאכה כגון מכבה גחלת של עץ שלא יזקו רבים שמתכוין לכיבוי אבל התם שאינו מתכוין להכירת התחתונות לא קמ"ל כיון דהוי פסיק רישיה חייב ובהיא דהתוה גחלים להתחמם והכירו מאליהן נקט הא ר"ש דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב הא ר"ש כו' אע"ג דאין כוונתו להכירו מלפטר ר"ש דאי כוונתו להכירו הויא צריכה לגופה מ"מ כיון דניחא ליה בהך הכירה לא קרינן ביה שאינו מתכוין ולהכי לא נקט ליגמא דאין מתכוין אבל בתתכוין לכבות העליונות לא ניחא ליה בהכירת התחתונות כלל שהרי בא לכבות שייך ליגמא דאין מתכוין אע"ג דהוי פסיק רישיה וי"ש שרי במותה נחלים להתחמם אע"ג דבפרק הבונה (לקמן קג: ושם) משמע דהתולש לאכילה לו להתחמם אלרעא דידיה חייב חטאת בכל שהוא אע"ג דאין מתכוין ליפות הקרקע לא דמי לכל מלאכה שאינה צריכה לגופה כגון מותה להתחמם דהתם אע"פ שאין מתכוין ליפות אין סהדי דניחא ליה אבל במותה אינו נהנה בהכירה זו דבלא הכירה זו יתחמם וכיון שאינו נהנה (ה) בכרור לא נתכוון להכירו והויא מלאכה שאינה צריכה לו* **אבל** אם אלא להפשיר. מתוך פי' הקונטרס משמע דמפרש הסוגיא כן לא אם אלא בדבר שאין שייך לירוף אלא פיקור כגון מיחם שפינהו אבל לגרף פי' בדבר שאין שייך לירוף כגון מיחם שפינו ממנו מים אסור וממולא אמר אף לגרף כלומר אף בדבר שאין שייך לירוף מותר ומשמע אפי' במתכוין ולהכי פריך ולגרף ועוד מדקתמר אביי אבל כל מיחם שפינה ממנו מים אסור מפני שמלרף משמע דהתם פסיעה ליה שמלרף ולא שייך לפלוגי ביה דבכל שהוא הוא מלרף וה"פ לא אם אלא להפשיר פי' שמתכוין להפשיר השתא סבירא ליה דמייתי רב אחי' בשיעור לגרף אבל לגרף שמתכוין לגרף אסור כר"ש ומפרש פינהו שפינה ממנו מים כרב אחא אי נמי פינהו עם המים כאביי ומייתי רב אחי' בשיעור לגרף כגון שממולא הוא מים טונגין דאע"ג דהמים תמין שבתוכו לא נסתלקו יש שיעור לגרף ומחלק בין אין מתכוין למתכוין כר"ש ולא כאביי דמוקי לה באין בו שיעור לגרף וכו' יהודה וכי פריך אליבא דשמואל ולגרף לכתחילה מי שרי ה"ה דהוה מלי למיפרך אליבא דרב כיון דאסור דהלכה כרבי יהודה בגרירה דהייט בדבר שאינו מתכוין מאי דוחקיה לאוקמי מתני' בשיש בו שיעור לגרף וכר"ש לוקמה בשאין בו שיעור לגרף כאביי וכרבי יהודה דסבירא ליה כוותיה אלא אדשמואל קפריך דטייפא ליה אלא אי אימר הכי אימר השתא מפרש מתניתין כאביי לגמרי שפינהו עם המים וה"פ לא אם אלא שיעור להפשיר שאינו ממלא המיחם על כל גדותיו אבל שיעור לגרף אע"פ שאינו מתכוין אלא להפשיר אסור כרבי יהודה דאסר כולהו אבל פינה ממנו מים לעולם אסור דבכל עניין יש שיעור לגרף כדפי' וכי קאמר אביי אבל מיחם שפינה ממנו מים כו' ה"ה דמלי למימר בד"א בשיעור להפשיר אבל שיעור לגרף אסור אלא אי אימר הכי אימר הכי אמר אביי אבל מיחם שפינה ממנו מים כו' ה"ה דמלי למימר בד"א בשיעור להפשיר אבל שיעור לגרף אסור אלא א

יט גזירה שמא יסחוט. לריך עיון, כיון דספוג עשוי לכך לית לן למגזר שמא יסחוט, כמו שכתוב סעיף ט"ו וסימן ש"מ סעיף מ"ח. ועוד תימה, דבגמרא [שם קמא, ב] פריך מספוג [יהוא קיימא לן [כרבי שמעון] [יא] [יב] דבר שאין ממכוין (אסור) [מותר] [יג], ומשני פסיק רישיה הוא, מ"כ אין הטעם משום גזירה, ול"ע. והרמב"ם [שבת פכ, טו] ורש"י [שם ד"ה אין מקנחין] כתבו דכשיש לו בית אחיזה אז אפשר בלא סחיטה. אבל הרא"ש [בהשגות שם] כתב דלעולם אי אפשר לקיומו בלא סחיטה, אלא כיון שיש לו בית אחיזה אף על פי שסוחט הוה ליה כמריק מצלוחית מים, אבל כשאין לו בית אחיזה אסור לסחטו, עכ"ל. ולריך עיון לדידיה כיון דאי אפשר לקיומו בלא סחיטה למה התירו לקנח באלונטית כמו שכתוב סימן ש"מ סעיף מ"ח, ולריך לומר דוקא בספוג אי אפשר לקיומו בלא סחיטה, עיין סימן ש"כ סעיף י"ב: כ פסיק רישא. כתב הרא"ש פרק (י"ז) [יד] דשבת [סימן ט] דאפילו להערוך [ערך סכר (המתיבתא)] דסבירא ליה דספיק רישיה דלא ניחא ליה מותר מכל מקום בשאר איסורים מודה דאסור, מדפריך סוף פרק י' דזבחים [נא, ב] והא קמכבה וכו', ע"ש. והקשה הגאון בספר ברכת הזבח [מיהודים שם ד"ה ק"ק] בשם מוהר"ל מפרלאג דמאי מביא ראיה מהמקשן, דהא מסקינן [שם] דלדברי שמעון שרי, וגם בפרק הבונה [שבת פרק יב סימן ח] מייתי הרא"ש ראיה מזה לדברי הערוך, עיין שם מה שהירך. ולענ"ד לא מירך כלום, דהא הרא"ש מייתי ראיה מיניה שמע מינה דסבירא ליה דאף בכל האיסורים אמרינן כן. ולי נראה לישב דהא קיימא לן דלית הלכתא כשמואל [זבחים שם], כמו שכתב הרמב"ם פרק ט"ו ממעשה הקרבנות [הלכה יד] וכדמוכח במנחות [עד, ב], וקשה למה באמת לא קיימא לן כותיה, ולריך לומר משום קושית המקשן דקמכבה, אע"ג דהוי פסיק רישיה דלא ניחא ליה ושרי לדעת הערוך, מכל מקום דוקא גבי שבת דמלאכת מחשבת אסרה התורה, אבל בשאר איסורים אסור, ולכן שפיר מייתי ראיה מהמקשן. ולדעת הפוסקים דמיירי בענין דלא הוי פסיק רישיה לריך לומר כמו שכתב הכסף משנה [שם], ע"ש: כא דספיק רישא הוא אסור: אבל תיובא ליכא לכולי עלמא: כב אספוג שיש בו'. וסבירא להו כמו שכתבתי סעיף י"ז [ס"ק יט] בשם הרא"ש דלדידהו אפילו היה כלי מחתיו שרי, דהוי כמריק מצלוחית:

באר היטב

(יט) יסחוט. לריך עיון, כיון דספוג עשוי לכך לית לן למגזר שמא יסחוט, כמו שכתוב סעיף ט"ו וסימן ש"מ סעיף מ"ח. ונראה לי דוקא בספוג אי אפשר לקיומו בלא סחיטה, מה שאין כן באלונטית בסימן ש"מ סעיף מ"ח, מ"א [ס"ק יט], ע"ש. (ובספר אליה רבה ס"ק יט מישב הקושיא, ע"ש,

ביאור הגר"א

[כה] [בסעיף יז] גזירה. טעות סופר, וצ"ל משום סחיטה. ועיין מ"א [ס"ק יט]: [כו] [בסעיף יח] יש מי כו'. וראיותיו מהא דשבת ק"ג א' לא צריכא כו', ופירש הוא דאפילו לכתחלה מותר. ועוד ראיה ממה שכתוב שם קל"ג א' ואי איכא אחר כו', ושם קי"ז א' דשקיל ליה בברזי, ובסוכה ל"ג ב' לא צריכא [א] דאית ליה כו', ובזבחים צ"א ב' והא קא מכבה כו'. ותוספות [שבת קג, א] ד"ה לא צריכא והרא"ש שם [פרק יב סימן א] סתרו כל זה, והקשו עליו ממפיס מורסא [שם קו, א] ונטילת קרן [בסנהדרין פד, ב] דאוקימנא כרבי שמעון, ואפילו הכי דוקא משום צערא דגופא מותר. ועיין תוספות דיומא ל"ה א' ד"ה הני מילי כו' [דבור ראשון]: [כז] אסור. [שבת] קי"א א' וכפירוש רש"י [ע"ב ד"ה אסור להדוקא] ותוספות שם [ע"א ד"ה האין]. וסברא ראשונה מפרש משום דמבטל אל הגיגית ועושה כלי, כמו שכתבו בתוספות כתובות שם [ו, א ד"ה האין] ובערוך [ערך סבר (החמישי)] פירש כו': [כח] מידי כו'. עיין מ"א [ס"ק כב]: [כט] ולפי. עיין ט"ז [ס"ק יב]:

לבושי שרד

(י*) מג"א סק"ט דבר שאין מתכוין מותר, כל"ל:

חכמת שלמה

שב (שו"ע סעיף יח) [הוי פסיק רישא דלא ניחא ליה ומותר כו'] [ע"ב, הנה יהוא פלוגתא הפוסקים עם הערוך [ערך סבר (המתיבתא)] בדין פסיק רישא דלא ניחא ליה וכו'. והנה כמה מלאתי מעצה מפורסמת כדעת הערוך דפסיק רישא דלא ניחא ליה מותר, ועיין במקום כלאים פרק ב' משנה ה' ובתוספות יום טוב שם ד"ה [illegible] [שם הלכה ח] דהכי הוי פסיק רישא, ע"ש. וגם משם מוכח דדבר דאינו אסור רק מכח מראית העין מותר לבטלו לכתחלה ואין בו משום אין מבטלין איסור לכתחלה, ע"ש, והתרוכמי בזה ביו"ד מכבר [בחכמת שלמה סימן לט סעיף ה"ז], ע"ש ודו"ק. ועיין במג"א ס"ק כ' מה שכתב בשם

הגהות והערות

מה] ע"פ מאמר מרדכי ס"ק יז שהביה כן בב"י. ועיין לריש אות ב [מד"ה כתב] שתמה גם הוא על הב"י:

מו] נוסף ממהדורת למבערג תקל"ז, ע"פ נחיב חיים:

מז] תוקן ממהדורת פרלאג תקמ"ה, וכ"ה מירות שמשון, מקור חיים, יד אפרים, לבושי שרד, נחיב חיים ודגול מרבבה. ועיין מחלית השקל:

מח] נוסף ממהדורת פרלאג תקמ"ה, ע"פ הנוסח בעור [עמוד תלמ]:

מט] עיין מה שכתבתי ריש סימן תרמ"ו [ס"ק כ]: (גליון פ"א)

נ] תוקן ממהדורת תמ"ד תקי"ד (פרופס), וכן הגיה מקור חיים:

נא] לפנינו בגמרא הגוסח "הכא כמאי עסקינן", אמנם ברש"י שם הגוסח "לא צריכא":

נב] הרא"ש שם לא הבין את הדיוק דלקמן, אלא כתב "וש לדחות דאפשר שיפול על עני המערבה או על הלבנים":

נג] צ"ע, דהמג"א הבין בשם הרא"ש להיפך, דבשאר איסורים גם לדעת הערוך אסור אף פסיק רישא דלא ניחא ליה:

נד] ע"פ מאמר מרדכי ס"ק יז שהביה כן בב"י. ועיין לריש אות ב [מד"ה כתב] שתמה גם הוא על הב"י:

נה] נוסף ממהדורת למבערג תקל"ז, ע"פ נחיב חיים:

נו] תוקן ממהדורת פרלאג תקמ"ה, וכ"ה מירות שמשון, מקור חיים, יד אפרים, לבושי שרד, נחיב חיים ודגול מרבבה. ועיין ממלית השקל:

נז] נוסף ממהדורת פרלאג תקמ"ה, ע"פ הנוסח בעור [עמוד תלמ]:

נח] עיין מה שכתבתי ריש סימן תרמ"ו [ס"ק כ]: (גליון פ"א)

נט] תוקן ממהדורת תמ"ד תקי"ד (פרופס), וכן הגיה מקור חיים:

נא] לפנינו בגמרא הגוסח "הכא כמאי עסקינן", אמנם ברש"י שם הגוסח "לא צריכא":

נב] הרא"ש שם לא הבין את הדיוק דלקמן, אלא כתב "וש לדחות דאפשר שיפול על עני המערבה או על הלבנים":

נג] צ"ע, דהמג"א הבין בשם הרא"ש להיפך, דבשאר איסורים גם לדעת הערוך אסור אף פסיק רישא דלא ניחא ליה:

הגהות רעק"א

ה) [ס"ז ס"ק יב] אנו רואים מנהגינו. תמוה לי, הא דין זה מפורש בגמרא [שבת קמה, א] כבשים ושלקות מותר לסחוט לגופן, והיינו דינא דסעיף ד', ואם הטעם דהולך לאיבוד יקשה מזה על האוסרין כאן, ובהכרח דיש טעם בשלקות, ועיין תוספות פרק א' דכתובות דף ו' א' [ד"ה האין], ואיך שייך דאנו מנהגינו, הא לאו מנהג הוא אלא דינו דהש"ס:

הגהות רעק"א

(יט) [בסעיף יז] גזירה. טעות סופר, וצ"ל משום סחיטה. ועיין מ"א [ס"ק יט]: [כו] [בסעיף יח] יש מי כו'. וראיותיו מהא דשבת ק"ג א' לא צריכא כו', ופירש הוא דאפילו לכתחלה מותר. ועוד ראיה ממה שכתוב שם קל"ג א' ואי איכא אחר כו', ושם קי"ז א' דשקיל ליה בברזי, ובסוכה ל"ג ב' לא צריכא [א] דאית ליה כו', ובזבחים צ"א ב' והא קא מכבה כו'. ותוספות [שבת קג, א] ד"ה לא צריכא והרא"ש שם [פרק יב סימן א] סתרו כל זה, והקשו עליו ממפיס מורסא [שם קו, א] ונטילת קרן [בסנהדרין פד, ב] דאוקימנא כרבי שמעון, ואפילו הכי דוקא משום צערא דגופא מותר. ועיין תוספות דיומא ל"ה א' ד"ה הני מילי כו' [דבור ראשון]: [כז] אסור. [שבת] קי"א א' וכפירוש רש"י [ע"ב ד"ה אסור להדוקא] ותוספות שם [ע"א ד"ה האין]. וסברא ראשונה מפרש משום דמבטל אל הגיגית ועושה כלי, כמו שכתבו בתוספות כתובות שם [ו, א ד"ה האין] ובערוך [ערך סבר (החמישי)] פירש כו': [כח] מידי כו'. עיין מ"א [ס"ק כב]: [כט] ולפי. עיין ט"ז [ס"ק יב]:

יז ספוג אין מקנחין בו אלא אם כן יש בו בית אחיזה יט גזירה שמא (יט) יסחוט:

יח חבית שפקקו בפקק של פשתן לסתום (י) נקב שבדפנה שמוציאין בו היין [כז] יש מי שמתיר [להסירו] אף על פי שאי אפשר שלא יסחוט והוא שלא יהא תחתיו כלי דכיון שאינו נהנה בסחיטה זו הוי כ פסיק רישא (פירוש, איסור נמשך בהכרח מדבר מה כמו המות הנמשך בהכרח מהתזת הראש, ערוך ערך פסק (הראשון)) דלא ניחא ליה ומותר [כח] וחלקו עליו ואמרו דאף על גב דלא ניחא ליה כיון כא דפסיק רישא הוא (כ) [כט] אסור [ל] והעולם נוהגים היתר בדבר [מ] ויש ללמד עליהם זכות דכיון שהברזא ארוכה חוץ לנעורת ואין יד מגעת לנעורת מותר [כח] מידי דהוי כב אספוג (פירש הערוך ערך ספג (הראשון)) ספוג הוא על ראש דג אחד גדול שבים ובשעה שמרים ראשו להסחכל בעולם יורד אותו הספוג על עיניו ואינו רואה כלום ולולי זה לא היתה ספינה ניצולת מפניו) שיש לו בית אחיזה מ (יב) [כט] ולפי שאין

(יב) ולפי שאין מענה זו חזקה כו'. פירוש דבריו במה שכתב קודם לזה שההיתר הוא משום שנוטלין ברזא ארוכה הוה כספוג כו', אין זה היתר ברור, דשאני בית אחיזה של ספוג דמהני בספיק י"ז דאין שם אלא קיום בעלמא, מה שאין כן כאן שמהדקין הברזא בחוזק תוך הנקב יש שם ולאי סחיטה, על כן ראוי להזהר אלא יניח כלי תחתיו וילך הנסחט לאיבוד ויסמוך על דיעה הראשונה דהכא, ומכל מקום לריך שיהא גם כן ברזא ארוכה, שיהיה תרתי לטיבותא. אלא דמכל מקום מ אנו רואים מנהגינו כדיעה קמייתא, (שאין) [שאנו] נ סוחטין ירק אלאנטי"ן בשבת, ועל כרחך משום דהולך לאיבוד מה שנסחט. הר"ן [שבת מא, ב ד"ה ולפיכך] ושאר פוסקים ביארו דיש שני מיני סחיטה, האחד הוא משום דהוה תולדה דמכבס דהיינו מלבן, ומשום הכי אין איסור אלא במים, אבל לא בשאר משקין. ולענין הלכה פסק הטור [עמוד תכח] ושו"ע [סעיף יז] סימן שי"ט דיין הוה כשאר משקין, אלא דכאן כתב ב"י [עמוד תלט ד"ה וכתב] בשם הר"ן [שם] דיין מלבן.

ונראה לי להלק, דביין לבן מכבס כמו מים, אבל יין אדום אינו מכבס,

הגהות והערות

מה] ע"פ מאמר מרדכי ס"ק יז שהביה כן בב"י. ועיין לריש אות ב [מד"ה כתב] שתמה גם הוא על הב"י:

מו] נוסף ממהדורת למבערג תקל"ז, ע"פ נחיב חיים:

מז] תוקן ממהדורת פרלאג תקמ"ה, וכ"ה מירות שמשון, מקור חיים, יד אפרים, לבושי שרד, נחיב חיים ודגול מרבבה. ועיין ממלית השקל:

מח] נוסף ממהדורת פרלאג תקמ"ה, ע"פ הנוסח בעור [עמוד תלמ]:

מט] עיין מה שכתבתי ריש סימן תרמ"ו [ס"ק כ]: (גליון פ"א)

נ] תוקן ממהדורת תמ"ד תקי"ד (פרופס), וכן הגיה מקור חיים:

נא] לפנינו בגמרא הגוסח "הכא כמאי עסקינן", אמנם ברש"י שם הגוסח "לא צריכא":

נב] הרא"ש שם לא הבין את הדיוק דלקמן, אלא כתב "וש לדחות דאפשר שיפול על עני המערבה או על הלבנים":

נג] צ"ע, דהמג"א הבין בשם הרא"ש להיפך, דבשאר איסורים גם לדעת הערוך אסור אף פסיק רישא דלא ניחא ליה:

שלמן מרגן

מהגאון פרינזמאן

בוצאת מפעל שלמן מרגן בשלת

מחבון ירושלים

כג שלא יהא כלי. ואפילו למאן דאמר פסיק רישיה דלא ניחא ליה אסור מכל מקום הכא שרי, משום דקוחטו משקין תולדה דדש הוא, ואינו אסור אלא כשהמשקין היוצאין אינן הולכים לאיבוד ((מ"ש) [מגיד משנה] [יז] שבת פרק ט' הלכה יא ורשב"א שבת קיא, א ד"ה אלו וריב"ש סימן של"ד עמוד תקפ ד"ה ומה). והר"ן סוף פרק י"ד [שם מא, א ד"ה ולפיכך] כתב דמכל מקום אסור מדרבנן. הקוחטו השער או עור, פטור אבל אסור (רמב"ם פרק ט' שם וספר חסידים סימן תתכ"ו), עיין סימן ש"ל סעיף א' [ס"ק ג] וסימן שכ"ו סעיף מ' [ס"ק ח]. כתב הרמב"ם [שם] פרק כ"ב דין כ"א, שמי מטהרות זו על גבי זו, נוטל הפקק מבנתייס ומשיקן ומחזיר את הפקק למקומו, מפני שאינו בא לידי סחיטה, שהרי דעתו שיצאו המים. ופוקקים את הציר בסודרין ובכל דבר המטלטל כדי שלא יציפו המים על האוכלים ועל הכלים (לפי שאינו חושש אם יצאו מים מועטים, ולפיכך אינו דומה הרבה, ב"י עמוד תצט ד"ה ואיכא), אבל אין פוקקין את הציר כדי שירדו המים לבור, שמא יסתמו בשעה שדומה, שהרי הפקק שרוי במים, עכ"ל. וכתב הראב"ד [שם] לפי שהוא מקפיד שלא יצאו המים לרשות הרבים אלא לתוך בורו, ומקפיד על הפקק שיהא מהודק ביומר, עכ"ל. ומשמע שם דקנירא ליה דאפילו אינו שרוי במים אסור, עיין סעיף ט"ז [ס"ק יח]: כד צריך ליזהר. ורדב"ז סימן קל"א [ס"ד סימן אלף רא] כתב שאומרא יתירה הוא כיון שהוא דרך לבלוך, עכ"ל כנסת הגדולה [הגב"י]. ועיין סימן ש"ב סעיף י' דיש אוסרין כיבוס דרך לבלוך, כל שכן בציעה, דכל בציעה היא [יח] כך, לכן אין להקל: כדה שלא יגע. ואף על גב דלובע פניו וידיו, ליכא למיחש, דאין בציעה אלא בדבר שדרכו לבצוע. ולא דמי לסימן ש"ג סעיף כ"ה, דאשה דרכה בכך (ס"א בשם ר"א ממיץ ירמיה השלם סימן רעד קלו, ג), ובכנסת הגדולה [סוף הגב"י] משמע שנעלמה ממנו ומספר הזכרונות [זכרון ט פרק א ד"ה הלובעו] דבר זה, ע"ש. ונראה לי דבנגד אדום כל שכן דאסור לקנאתו, דמתקן הוא. הלובע מוט שארכו ארבעה טפחים או דבר שאפשר לטוות ממנו חוט כזה מייב. ולזוקא לבע המתקיים, אבל לבע שאינו מתקיים כלל כגון שהעביר ארק או שטר על גבי ברזל או נחושת ולבעו פטור, שהרי אתה מעבירו לשעתו ואינו לובע כלום [רמב"ם שבת יט, יג] (עיין סימן ש"מ סעיף ד'). העושה עין לבע, כגון שנתן קנקנתוס לתוך מי עפצא שנעשה הכל שחור, או שנתן איסטיס לתוך מי ברכות שנעשה הכל ירוק, חייב (רמב"ם שם פרק ט' הלכה יד). אבל הראב"ד [מהדורת פרנקל שם] סובר שאינו חייב משום לובע אלא כשלובע דבר שנגמרה בו מלאכת הלבע, אבל בציעת מים שאינן לצורך לא, וגמיגת ביו וסממנים אסור משום לש, עכ"ל. ועיין סימן שכ"ח סעיף מ"ח וסימן ש"ל סעיף מ"ו, והעולת שבת לא עיין שם:

ערך לחם למהריק"ש

סוף סעיף יח יש ליזהר מלגער בגד חדש השרוי במים. ועיין סימן ש"ל דין מ"ה:

באר היטב

(כא) החבית. ואפילו למאן דאמר פסיק רישיה דלא ניחא ליה אסור מכל מקום הכא שרי, משום דקוחטו משקין תולדה דדש הוא, ואינה אסורה אלא כשהמשקין היוצאין אינן הולכים לאיבוד, [מ"א ס"ק כג]. וכתב הט"ז [ס"ק יב] ומכל מקום צריך שיהא גם כן ברזא ארוכה, שיהיה תרתי לטיבותא, אלא דמכל מקום אנו רואים מנהגינו כדיעה קמייתא שסוחטין ירק שלמטי"ן בשבת, ועל כרחך משום דהולך לאיבוד מה שנסחט. הר"ן ושאר פוסקים ביארו דיש שני מיני סחיטה, האחד הוא משום דהוה תולדה דמכבס דהיינו מלבן, ומשום הכי אין איסור אלא במים, אבל לא בשאר משקין. ולענין הלכה פסק הטור ושו"ע בסימן ש"ט דיין הוה כשאר משקין, אלא דכאן כתב ב"י בשם הר"ן דיין הלבן. ונראה לי לחלק, דביין לבן מכבס כמו מים, אבל יין אדום אינו מכבס, אדרבה מאדים הבגד. ועוד יש בסחיטה משום תולדה דדש ומפרק, ואין איסור אלא בנוחא ליה בתאי דנפיק מייה, כמו בדש ומפרק, אלא לפי דיעה האחרונה דכאן אסור על כל פנים מדרבנן אפילו בלא ניחא ליה. ומשום הכי אם נשפך שכר או שאר משקים שאינם מלבנים על המפה שעל השלחן והוא רוצה לנקותו, על כל פנים לא יעשוה משם תוך כף אחת ולשפוך לחוץ, דאף על גב דישלינהו לאיבוד אבל כל מקום כאן בשעה שהוא שואב תוך הכף עושה איסור גמור, והוא תולדה דמפרק, וכזה הכל מודים לאיסור. ולא יועיל מה שישפוך אחר כך הכף לחוץ, דזהו מעוות לא יוכל לתקון. אלא בסכין יש היתר לדחות על המפה ולגרור על ידו המשקה שנשפך על המפה ויזוב לאיבוד, רק שלא יגרוד בכח, דאם לא כן עביד איסור דרבנן על כל פנים לדיעה האחרונה, ולריך להזהיר מה שיזכל להזהר. אבל אם מים או יין לבן נשפך על המפה אסור לגרור אפילו בסכין, דהוה מכבס, כן נראה לענ"ד בזה:

ל ועוד יש בסחיטה משום תולדה דדש ומפרק, ואין איסור אלא בנוחא ליה בתאי דנפיק מייה, כמו בדש ומפרק, אלא שלדיעה האחרונה דכאן אסור על כל פנים מדרבנן אפילו בלא ניחא ליה. ומשום הכי אם נשפך שכר או שאר משקים שאינם מלבנים על המפה שעל השלחן והוא רוצה לנקותו, על כל פנים לא יעשוה משם תוך כף אחת ולשפוך לחוץ, דאף על גב דישלינהו לאיבוד אבל כל מקום כאן בשעה שהוא שואב תוך הכף עושה איסור גמור, והוא תולדה דמפרק,

טענה זו חזקה ויש לגמגם בה טוב להנהיגם כג שלא יהא כלי תחת (כא) **החבית בשעה שפוקקים הנקב: הגה**

ועיין לעיל סימן ש"א [יט] עוד מדיני סחיטה: ל

יט [ל] **ליתן ברכום בתבשיל מותר ואין לחוש לו משום צובע דאין צביעה באוכלים:**

כ [לא] **יש מי שאומר שהאוכל תותים או שאר פירות הצובעים כד צריך ליזהר כה שלא יגע בידיו צבועות בבגדיו או במפה משום** (כב) **צובע אבל אם צובע פתו במשקה הפירות ליה לן בה דאין צביעה באוכלין:**

רק [יז] שלא יגרור בכח דאם לא כן עביד איסור דרבנן על כל פנים לדיעה האחרונה, ולריך להזהיר מה שיזכל להזהר. אבל אם מים או יין לבן נשפך על המפה אסור לגרור אפילו בסכין, דהוה מכבס, כן נראה לענ"ד בזה: ל

כנסת הגדולה [הגב"י]. ועיין סימן ש"ב סעיף י' דיש אוסרין כיבוס דרך לבלוך, כל שכן בציעה, דכל בציעה היא [יח] כך, לכן אין להקל: כדה שלא יגע. ואף על גב דלובע פניו וידיו, ליכא למיחש, דאין בציעה אלא בדבר שדרכו לבצוע. ולא דמי לסימן ש"ג סעיף כ"ה, דאשה דרכה בכך (ס"א בשם ר"א ממיץ ירמיה השלם סימן רעד קלו, ג), ובכנסת הגדולה [סוף הגב"י] משמע שנעלמה ממנו ומספר הזכרונות [זכרון ט פרק א ד"ה הלובעו] דבר זה, ע"ש. ונראה לי דבנגד אדום כל שכן דאסור לקנאתו, דמתקן הוא. הלובע מוט שארכו ארבעה טפחים או דבר שאפשר לטוות ממנו חוט כזה מייב. ולזוקא לבע המתקיים, אבל לבע שאינו מתקיים כלל כגון שהעביר ארק או שטר על גבי ברזל או נחושת ולבעו פטור, שהרי אתה מעבירו לשעתו ואינו לובע כלום [רמב"ם שבת יט, יג] (עיין סימן ש"מ סעיף ד'). העושה עין לבע, כגון שנתן קנקנתוס לתוך מי עפצא שנעשה הכל שחור, או שנתן איסטיס לתוך מי ברכות שנעשה הכל ירוק, חייב (רמב"ם שם פרק ט' הלכה יד). אבל הראב"ד [מהדורת פרנקל שם] סובר שאינו חייב משום לובע אלא כשלובע דבר שנגמרה בו מלאכת הלבע, אבל בציעת מים שאינן לצורך לא, וגמיגת ביו וסממנים אסור משום לש, עכ"ל. ועיין סימן שכ"ח סעיף מ"ח וסימן ש"ל סעיף מ"ו, והעולת שבת לא עיין שם:

ציונים לרמ"א

יח) סעיף מה — מח:

הגהות והערות

נד) האליה רבה [ס"ק כב] ממה על הט"ז דבכהאי גוונא גם בכף שרי. והתוספת שבת [ס"ק לח] וצלחן עני איסרים [סימן ג מלאכת הדש ומלאכת המלבן] גרסו בט"ז "וטוב" במקום מיבת "רק". ועיין ביאור הלכה:

נה) דהוא במרלה. עיין תוספות קידושין מה, ב ד"ה הוה, ורא"ש בהגדרין פ"ד סימן ו:

נו) תוקן ע"פ פרי מגדים אשל אברהם סימן של אות ג:

נז) תוקן ממהדורת אמ"ד מקי"ד (פרופס):

נח) הלשון המובא בשבלי הלקט בשם הירלאים "אבל אם לובע פתו במשקה הפירות ליה לן בה דאין בציעה באוכלין", ליתא בירלאים שלפנינו. ועיין תוספות רא"ש שם אות עט. וכשו"ת אבני נזר [או"ח סוף סימן קנג] כתב שדין זה הוא מדברי שבלי הלקט עצמו, ע"ש:

נט) תוקן במהדורת וואלרשפ:

ס) בשו"ע ובמקורות הדין, מיירי ביין:

סא) בשו"ע שם כתוב שנקבים הרבה מצטרפים רק אם מקום אחד שלם והשני חסר, ולא כמו שכתב מתליה השקל לעיל "שאין בכל אחד לבדו כשיעור":

סב) נמצא בתשובות הטפסות שבסוף שו"ת מכם לבי. במהדורת מכון מכם לבי הוא בכרך ב עמוד טו:

סג) שם מדובר על מולודי רימא, ולא הוזכר שם בפירוש לביעה באוכלין:

כ [לבוש] ואינו דומה למכבס וכו׳. ברוב דברים לא יחדל פשע דמה ענין כיבוס בספוג והדין דמקנח פירוש רש״י אטבלא ואולי המחבר הבין הקינוח על בגד ואם כן קשה טפי מנליה האי דאינו דומה למכבס (מלבושי יום טוב), ושרי ליה מאריה דאיסור סחיטה אינו אלא משום כיבוס עיין סוף סעיף ט״ו, גם במרדכי פרק תולין מצאתי שפירש שמקנח היין ושמן הבלועה בקערה ובבגד:

כא [לבוש] ויש חולקין וכו׳. מכאן קשה על לבוש הבוץ סימן ה׳ סעיף י״ב (מלבושי יום טוב), ולעניות דעתי לא קשה מידי דהא קאמר לכתחילה אסור ואם כן שם דשותה כוס של עיקרין לרפואה מותר אף לכתחילה:

כב [לבוש] מכל מקום צריך ליזהר וכו׳. פירוש תרתי לטיבותא בעינן, כתב ט״ז מכל מקום מנהג כן כמתירין שאנו סוחטין ירק שקורין סלאטין בשבת ועל כרחך משום דהולך לאיבוד מה שנסחט, עד כאן, ולעניות דעתי לא דק דשאני אוכלין כדלעיל סעיף ז׳ אם לגופן שאין צריך למים וכו׳ וכולי עלמא מודים בזה, ובספר זכרונות כתב שראה בכמה מקומות שמשתמשים בברזות של נחושת בלי נעורת כלל משום חשש איסור, עד כאן, בשולחן ערוך כתב על ראיה מספוג שיש לו בית אחיזה שאינה טענה חזקה פירש הט״ז משום דאין שם אלא קינוח בעלמא מה שאין כן כשמהדקין הברזא בנקב יש ודאי סחיטה, עד כאן, קשה הא קרי ליה הש״ס ספוג נמי פסיק רישיה עיין ס״ק [י״ט], ולעניות דעתי משום דוקא בספוג ששואב מים הרבה שייך מריק כלי ודו״ק. כתב הט״ז הטור ושולחן ערוך פסקו בסימן שי״ט דיין הוא כשאר משקים אלא דבית יוסף כתב כאן בשם הרי״ף דמלבן ונראה לחלק בין לבן דמלבן אבל יין אדום אינו מכבס אדרבה מאדים, עד כאן, ולכאורה ביין אדום הוי כצובע עיין ס״ק שאחר זה אם נשפך שכר או שאר משקים או יין אדום שאינן מלבנים על המפה דשולחן ורוצה לנקותו לא ישאוב משם תוך כף אחת ולשפוך לחוץ דאף על גב דישליכנה לאיבוד מכל מקום כאן שהוא שואב תוך הכף הוי איסור והוי תולדה דמפרק אלא בסכין יש היתר לדחות על המפה ולגרור המשקה של איבוד רק שלא יגרור בכח דאם לא כן עביד איסור דרבנן, ויש חולקין וצריך להזהיר מה שיוכל ליזהר אבל אם מים או יין לבן נשפך על המפה אסור ליגרור אפילו בסכין דהוי מכבס, עד כאן, ולעניות דעתי גם בכף כשאין נוטל בכח לא הוי מפרק ועוד דמה בכך שנוטלה בכף כיון שדעתו להשליכה מכף וכן משמעות הפוסקים וכן ראיה מסמ״ג ומרדכי פרק תולין שהקשו מספוג שמקנח הקערה וכו׳ דאזיל לאיבוד עיין שם ודו״ק, גם אומר אני דמבואר בתוס׳ סוף פרק שמונה שרצים דאף בשאר משקים מלבן כשסוחט ואם כן אפשר דטור ושולחן ערוך סבירא ליה נמי הכי והא דפסקו בסימן שי״ט דמסנגין בסודרין אפילו יין היינו דלא חששו לסחיטה שאינו רגיל לסחוט ממשקין כמו שכתבו תוס׳ שם או משום שהוא דבר שאינו מקפיד וכן מבואר בספר יראים דף ל״ט דיין ושכר ושמן ושאר משקים כשסוחט אסור משום ליבון מיהו בשעת שרייה כל הפוסקים שאינו מלבן אף יין גם הר״ן לא כתבו אלא דרך אפשר צריך ליזהר בו ורדב״ז סימן קל״א:

סעיף כ

כג פירות הצבועים וכו׳. וכן יין אדום או ענבים שחורים וכן דיו או סיקרא (רוקח סימן י׳), ומזה קשה על הט״ז דלעיל:

כד בבגדיו וכו׳. וצביעת פניו או ידיו אינו חושש שאין צביעה שייכא אלא בדבר שדרכו לצבוע ובסימן ש״ג סעיף כ״ה שאני דאשה דרכה בכך (ספר יראים ורקנט״י), ומספר זכרונות נעלם זה. כתב מגן אברהם בבגד אדום כל שכן דאסור לקנחו דמתקן הוא, עד כאן, וצריך עיון עיין סימן שכ״ח סעיף מ״ח, ועוד הא בכנסת הגדולה כתב בשם רדב״ז סימן קל״א דעיקר דין זה חומרא יתירה הוא כיון שהוא דרך ליכלוך ואף שכתב עליו מגן אברהם דאין להקל דבסימן ש״ב סעיף י׳ יש אוסרים כיבוס דרך ליכלוך כל שכן צבועה, עד כאן, אינו ראיה דהא כתב רמ״א שם דנוהגין היתר גם תמה אני שלא ראה מה שכתב האגור סימן תמ״ד על זה זה לשונו, נראה דלא מיבעיא על דעת הערוך דמותר דהכא פסיק רישיה דלא ניחא ליה בהאי צביעה אלא אפילו למאן דאמר אסור נראה דהוי דרך ליכלוך דאין דרך לצבוע באלו הדברים עד כאן לשונו, לכן נראה לי להקל על כל פנים באדום ואפילו בלבן שאי אפשר בענין אחר. הסוחט שער או עור פטור אבל אסור (רמב״ם) ולכך הטובל בשבת יזהר שלא יסחוט השער להוציא המים (ספר חסידים תתק״ל). הצובע חוט שארכו ארבעה טפחים או דבר שאפשר לטוות ממנו חוט כזה חייב ודוקא צבע המתקיים אבל צבע שאין מתקיים כלל פטור אבל אסור העושה עין צבע כגון שנתן קנקנתום למי עפצים שנעשה הכל שחור או אסטוס למי כרכום שנעשה הכל ירוק חייב (פרק ט׳):

סימן שכא

סעיף א

א אבל הכניסן וכו׳. וסתמא כמי שהכניסן למאכל בהמה (תוס׳) פירוש כשראויים למאכל בהמה ועיין סימן שי״ט סעיף ו׳ ד׳:

סעיף ב

ב מי מלח וכו׳. פירוש מים במלח או ביין וחומץ או שאר משקה (סמ״ג וסמ״ג):

ג הרבה וכו׳. פירוש אז אסור אפילו לתוך התבשיל אפילו לסעודה זו דנראה כעושה מלאכה ממלאכת התבשיל אבל לעשות מותר כל שצריך לשבת זה אף שלא לסעודה זו ור״ן פרק שמונה שרצים דנקיט לסעודה זו אורחא דמילתא נקט דכיון שאין עושה אלא לאותו הסעודה עושה מעט וכן משמע ברמב״ם פרק כ״ב ורבינו ירוחם דף ע״ז ודו״ק וכן מצאתי מבואר בספר שבלי הלקט סימן ד׳ מותר

חוּשָׁשׁ: **יד** [א]הַר״מ מֵרוֹטֶנְבּוּרְג (בתשב״ץ קטן סי׳ סט) (מ) מַתִּיר לְהַטִּיל מֵי רַגְלַיִם בַּשֶּׁלֶג, [ב]וְהָרַא״ש (מא) הָיָה (יז) נִזְהָר: **טו** [ג]אָסוּר לִפְרֹס סוּדָר עַל פִּי הַחָבִית וְלִתֵּן עַל גַּבָּיו הַכְּלִי שֶׁדּוֹלִים בּוֹ, שֶׁמָּא יָבֹא (מב) לִידֵי סְחִיטָה. אֲבָל בְּגַד הָעָשׂוּי לִפְרֹס עָלָיו, מֻתָּר שֶׁאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ עָלָיו (מג) לְסָחְטוֹ: **טז** [ד]אָסוּר (מד) * לְהַדֵּק מוֹכִין בְּכִי פַּךְ שֶׁיֵּשׁ מַשְׁקִין, מִשּׁוּם (יח) סְחִיטָה: **יז** (מה) * [ה]סְפוֹג (מו) אֵין מְקַנְּחִין בּוֹ (מז) אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ בּוֹ בֵּית אֲחִיזָה, גְּזֵרָה (מח) שֶׁמָּא (יט) יִסְחֹט: **יח** חָבִית שֶׁפָּקְקוּ בִּפְקָק שֶׁל פִּשְׁתָּן (מט) לִסְתֹּם *נָקֵב שֶׁבְּדָפְנָהּ שֶׁמּוֹצִיאִין בּוֹ הַיַּיִן, (נ) * [ו]יֵשׁ מִי שֶׁמַּתִּיר (נא) אַף עַל פִּי שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִסְחֹט, וְהוּא שֶׁלֹּא יְהֵא תַּחְתָּיו (נב) כְּלִי, דְּכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ נֶהֱנֶה בִּסְחִיטָה זוֹ הֲוֵי פְּסִיק רֵישָׁא (פְּרוּשׁ אִסּוּר נִמְשָׁךְ בְּהִכָּרְתַּן מִדְּבַר מָה, כְּמוֹ הַמֵּתוֹת הַנִּמְשָׁךְ בְּהִכָּרְתַּן הָרִאשׁוֹן) * דְּלֹא נִיחָא לֵיהּ, וּמֻתָּר. [ז]וְחָלְקוּ עָלָיו וְאָמְרוּ, דְּאַף עַל גַּב דְּלֹא

(ד׳) [ד״ד] אֶלָּא דְּשִׁבְּת (קי״ח) [קי״א] (מ״א). ז תוֹסֶפוֹת (קי״ג) [ק״ג] (מ״א. ד״ה לא צריכא) [רא״ש שם (פ״ב סי׳ א)] הַמְקַרְקֵי בְּפֶרֶק כ׳ דְּשַׁבָּת (סי׳ חכח) בְּשֵׁם ר״י וּסְמָ״ג (לאוין סח) ((וְהַתְּרוּמוֹת) [הַקְּרוּמוֹת] (סי׳ רמד).

בְּאֵר הַגּוֹלָה

א טוּר בְּשֵׁמוֹ. ב שָׁם. ג שִׁבָּת מ״ח (מ״א) בְּעוּבְדָּא דְּבֵי רֵישׁ גָּלוּתָא וּבְפֵרוּשׁ רַשִׁ״י וְכֵן כָּתַב תְּרוּמַ״ם בְּפֶרֶק כ״ב (הט״ו). ד שָׁם קמ״א (מ״א). ה שָׁם קמ״ג (מ״א) בְּמִשְׁנָה. *) (פְּרוּשׁ הַנָּקָב שֶׁבְּצִיב הַבְּרָזָא). ו טוּר בְּשֵׁם הָעָרוּךְ (וּדְ סב״ו) וְכֵן הַסְּפָרִים רַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב יב) בְּחֵלֶק

הַגָּהוֹת הַגְּרָ״א

הַנִּזְכָּר בְּסִימָן שכ״א (ס״ב). ט״ז (פס״ט): **יד** (יז) נִזְהָר. כִּי עַל יְדֵי הַשִּׁפּוּן וַדַּאי נִמּוֹחַ. טוּר. וְלֹא דְּמֵי לְסָעִיף ט׳ דְּשָׁרֵי לְתֵּן לְתוֹךְ הַמַּיִם, דְּהָכָא אֵיהוּ קָא עָבִיד מַעֲשֶׂה. וְצַיְן ט״ז (פ״ק יא): **טז** (יח) סְחִיטָה. פְּרוּשׁ דְּכִשְׁמַהֲדֵק וְהוּא לַח הוּא נִסְחָט. ר״ן (מא. ד״ה

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

כְּתַב דְּכֵיוָן שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִזָּהֵר בָּזֶה לֹא גָּזְרוּ בֵּיהּ: **יד** (מ) מַתִּיר לְהַטִּיל. דּוּמְיָא דְּדוֹרֹס שֶׁלֶג בְּרַגְלָיו: (מא) הָיָה נִזְהָר. שֶׁעַל יְדֵי הַשִּׁפּוּן וַדַּאי נִמּוֹחַ. וְלֹא דְּמֵי לְסָעִיף ט׳ דְּשָׁרֵי לִתֵּן שֶׁלֶג לְתוֹךְ הַכּוֹס אַף עַל פִּי שֶׁנִּמּוֹחַ, דְּהָכָא כֵּיוָן דְּעָבִיד מַעֲשֶׂה גָּרַע טְפִי. וְצַיְן בְּט״ז (ס״ק יא) שֶׁפָּסַק לְהָקֵל, וְכֵן הָאַלִּיָּה רַבָּה (ס״ק יד) כְּתַב לְהָקֵל, אִם לֹא שֶׁאִפְשָׁר בְּלֹא טֹרַח טוֹב לִזָּהֵר: **טו** (מב) לִידֵי סְחִיטָה. שֶׁיִּסְחַט הַסּוּדָר מִן הַמַּיִם שֶׁנִּקְלְעוּ בּוֹ עַל יְדֵי הַכְּלִי. (מג) וְסוֹחֵט בְּגַד חַיָּב מִשּׁוּם מְלַבֵּן. וּמִיָּרֵי שֶׁהִיחָה אֶז הַחָבִית רֵיקָנִית, (מה) דְּאִי לָאו הָכִי פְּרִיסַת סוּדָר בְּעַצְמָהּ אָסוּר מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ סְחִיטָה, אֶפְלוּ אִם לֹא נִתַּן כְּלִי לַח עַל גַּבָּהּ: (מג) לְסָחְטוֹ. שֶׁהֲרֵי לְכָךְ עֲשׂוּי, וְאֵינוֹ מַקְפִּיד עָלָיו אִם הוּא שָׁרוּי בַּמַּיִם. וּמִיָּרֵי בְּצִנָּן דְּאֵין בּוֹ מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ אֹהֶל, וְצַיְן לְעֵיל בְּסִימָן שט״ו סָעִיף י״ג וּבְמִשְׁנָה בְּרוּרָה שָׁם (ס״ק יג): **טז** (מד) לְהַדֵּק. וּמִיָּרֵי (מו) כְּשֶׁהֵם לַחִין מִן הַמַּשְׁקִין שֶׁבְּתוֹךְ הַכְּלִי, וַאֲפִלּוּ (מז) הֵם עֲשׂוּיִין לְכָךְ נַמִּי אָסוּר, מִשּׁוּם דְּבְהִדּוּק הַמּוֹכִין [כָּל דָּבָר רַךְ, כְּגוֹן צֶמֶר גֶּפֶן וּמַטְלִית וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן] בְּתוֹךְ פִּי הַפַּךְ בָּא לִידֵי סְחִיטָה, שֶׁהִיא תּוֹלֶדֶת לְבוּן וְכַנַּ״ל. (מח) וַאֲפִלּוּ לְהַסּוֹבְרִים דְּבִשְׁאָר מַשְׁקִין חוּץ מִמַּיִם אֵין בּוֹ מִשּׁוּם מְלַבֵּן, מִכָּל מָקוֹם אָסוּר, שֶׁיּוֹצֵא הַמַּשְׁקֶה הַבָּלוּעַ בּוֹ וְנוֹפֵל לְתוֹךְ הַפַּךְ, וְהָוֵי בִּכְלָל דִּישָׁה כְּמוֹ סוֹחֵט זַיְתִים וַעֲנָבִים, וְאַף שֶׁאֵינוֹ מְתַקְּנוֹ לָזֶה, (מט) מִכָּל מָקוֹם פְּסִיק רֵישָׁא הוּא: **יז** (מה) סְפוֹג. הוּא כְּמִין צֶמֶר נַעֲשָׂה לְחוֹף הַיָּם, אוֹ כְּפְרוּשׁ הָעָרוּךְ (ערך ספג) וּקְדַלְקַמָּה, וּבְטִבְעוֹ שֶׁשּׁוֹאֵב הַמַּיִם וְהַמַּשְׁקִין לְתוֹכוֹ: (מו) אֵין מְקַנְּחִין בּוֹ. אֶת (נ) הַשֻּׁלְחָן וְאֶת הַקַּעֲרָה: (מז) אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ בּוֹ. רַשַׁ״י (קמג. ד״ה אין) וְהָרַמְבַּ״ם (פכ״ב הט״ו) פֵּרְשׁוּ דְּכְשֶׁיֵּשׁ לוֹ עוֹר בֵּית אֲחִיזָה שֶׁיֹּאחֲזוּנוּ בּוֹ אֶפְשָׁר לְקַנְּחוֹ כְּלִי סְחִיטָה, אֲבָל הָרַאב״ד (שם) כְּתַב דְּאַף עַל פִּי כֵן אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְקַנְּחוֹ כְּלִי סְחִיטָה, אֶלָּא דְּמִכָּל מָקוֹם שָׁרִי, דְּכֵיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית אֲחִיזָה הֲוָה לֵיהּ כְּצִלּוֹחִית מְלֵאָה מַיִם שֶׁמַּרִיק מִמֶּנָּה מַיִם: (מח) שֶׁמָּא יִסְחֹט. כְּתַב בְּבֵאוּר הַגְּרָ״א שֶׁטַּעוּת סוֹפֵר הוּא וְצָרִיךְ לוֹמַר מִשּׁוּם סְחִיטָה, דְּהָא אָמְרִינַן בַּגְּמָרָא דִּפְסִיק רֵישָׁא הוּא, מִשּׁוּם דְּאִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִסְחֹט כְּשֶׁאוֹחֲזוֹ בְּאֶצְבְּעוֹתָיו בְּלִי עוֹר בֵּית אֲחִיזָה, וְכֵן כָּתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (ס״ק יט): **יח** (מט) לִסְתֹּם נָקֵב שֶׁבְּדָפְנָהּ. הַיְנוּ שֶׁכּוֹרְכִין סְכִיבוֹת הַבַּרְזָא חֲתִיכַת בֶּגֶד אוֹ נְעֹרֶת שֶׁל פִּשְׁתָּן וּסוֹקְקִים בָּהּ הַנֶּקֶב שֶׁבְּדֹפֶן הַחָבִית: (נ) יֵשׁ מִי שֶׁמַּתִּיר. (נא) לְהָסִיר אוֹתָהּ בְּשַׁבָּת אוֹ לְהַחֲזִירָהּ: (נא) אַף עַל פִּי וְכוּ׳. שֶׁעַל יְדֵי סְתִימַת הַבַּרְזָא בְּהַנֶּקֶב אוֹ הַסְּרָתוֹ, נִסְחָט מִשֶּׁקָּה הַבָּלוּעַ בְּהַנְּעֹרֶת: (נב) כְּלִי. דְּמִמֵּילָא הַיַּיִן הַנִּסְחָט הוֹלֵךְ לְאִבּוּד כֵּיוָן שֶׁהַנֶּקֶב בְּדֹפֶן הַחָבִית בְּצִדָּהּ. אֲבָל אִם הָיָה תַּחְתָּיו כְּלִי שֶׁנּוֹטֵף בָּהּ טִפַּת הַנִּטְיָפָה, (נג) וְכֵן אִם הָיָה הַפְּקִיקָה בִּסְתִימַת הַנֶּקֶב

שַׁעַר הַצִּיּוּן

טו (מד) רַמְבַּ״ם (פכ״ב הט״ז): (מה) הַרּוּשִׁי רַבִּי עֲקִיבָא אַיְגֶר בְּשֵׁם הַרַמְבַּ״ם (שם): **טז** (מו) עַיֵּן בְּאוֹר הֲלָכָה (ד״ה לחדוק): (מז) כַּן מַשְׁמַע מֶהָרַמְבַּ״ם פֶּרֶק כ״ב מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת הֲלָכָה ט״ו, שֶׁאֵינוֹ מְחַלֵּק בְּזֶה כְּמוֹ שֶׁמְּחַלֵּק אַחַר כָּךְ שָׁם עַיֵּן שָׁם, וְכֵן מוּכָח מֵהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ: (מח) מְרָדְכַי (פ״ב סי׳ חכח): (מט) גַּם זֶה שָׁם וְכֵן כְּתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם לְעֵיל בְּסִימָן ש״כ סָעִיף קָטָן כ״ז. וְאַף דִּבְגְּמָרָא קמ״א (בקמא) אִיתָא דִּילְמָא אָתֵי לִידֵי

סְחִיטָה, אֶפְשָׁר דְּכַוָּנַת הַמְּרָדְכַי (שם) דְּהוּא קָרוֹב לִפְסִיק רֵישָׁא, וְכֵן מוֹרֶה קָצָת לְשׁוֹן הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ. אִי נַמִּי דְּכַוָּנַת הַגְּמָרָא דְּחִיּוּשִׁינָן שֶׁמָּא יַחֲדִיק הַיֵּטֶב בְּצִנָּן שֶׁיָּהֵא בּוֹ פְּסִיק רֵישָׁא, דְּמִצְוִי הַדְּבָר, וְלָכֵן אִסְרוּ לְהַדֵּק כְּמוֹכִין לַח כְּלָל. אַחַר כָּךְ מְצָאתִי בְּתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (פ״ק לא) שֶׁכָּתַב כֵּן: **יז** (נ) רַשַׁ״י (קמב. ד״ה מקנחין) וּמְרָדְכַי (שם) עַיֵּן שָׁם: **יח** (נא) כֵּן אִיתָא בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה חבית): (נב) רַ״ן (מא. ד״ה אבל) בְּשֵׁם הָעָרוּךְ (ערך סבר):

משנה ברורה - חלק ב
מאיר וגדר
המנקד

ח בית יוסף (ד"ה חבית) ממשקעות דברי הכל בו (פ"י לא).

נִיחָא לֵיהּ, כֵּיוָן (נג) דִּפְסִיק רֵישָׁא הוּא, (כ) אָסוּר. וְהָעוֹלָם נוֹהֲגִים הֶתֵּר (נד) בַּדָּבָר, וְיֵשׁ לִלְמֹד עָלֵיהֶם זְכוּת, דְּכֵיוָן שֶׁהַבַּרְזָא אֲרֻכָּה חוּץ לַגְּעֶרֶת וְאֵין יָד מַגַּעַת לַגְּעֶרֶת, מַתִּיר, מִידֵי דְּהָוֵי אַסְפּוֹג (פֵּרֵשׁ הָעָרוּךְ פירש ספג) סְפוֹג הוּא עַל רֹאשׁ דֹּג אֶחָד גָּדוֹל שֶׁבַּיָּם, וּכְשֶׁעָה שֶׁמַּרִים רֹאשׁוֹ לְהִסְתַּכֵּל בָּעוֹלָם, יוֹרֵד אוֹתוֹ הַסְּפוֹג עַל עֵינָיו וְאֵינוֹ רוֹאֶה כְּלוּם, וְלוּלֵי זֶה לֹא הָיְתָה סְפִינָה נִצּוֹלֶת מִפְּנָיו) שֶׁיֵּשׁ לוֹ בַּיִת אֶחָיזָה וּלְפִי שֶׁאֵין טַעֲנָה זוֹ חֲזָקָה (נה) וְיֵשׁ לְגַמְגֵּם בָּהּ, * טוֹב לְהַנְהִיגָם שֶׁלֹּא יְהֵא כְּלִי תַּחַת (כא) הַחֲבִית בְּשָׁעָה שֶׁפּוֹקְקִים הַנָּקָב (וְעַיֵּן לְעֵיל

בְּאֵר הַיטֵב

מִגַּן אַבְרָהָם (פ"י יט) עַיֵּן שָׁם. נִיבְּסֵפֶר אֵלִיָּה רַבָּה (פ"ק יט) מִשֵּׁב הַקַּשְׁיָא עַיֵּן שָׁם:

יח (כ) אָסוּר. אֲבָל חִיּוּבָא לֵיכָא לְכֵלֵי עָלְמָא. כְּתַב הָרא"ש פֶּרֶק (י"ז) [י"ד] (פי' ט) דְּשַׁבָּת דַּאֲפִלּוּ לְהַעֲרוּךְ (ערך ספג) דְּסְבְרָא לֵיהּ דִּפְסִיק רֵישָׁא דְּלֵא נִיחָא לֵיהּ מֻתָּר, מִכָּל מָקוֹם בְּשָׁאֵר אִסּוּרִים מוֹדֶה דְּאָסוּר, עַיֵּן מִגַּן אַבְרָהָם (פ"כ). וְעַיֵּן בִּבְרָכַת הַזֶּבַח (מהרחים בא"ו ל"ק הא):

(כא) הַחֲבִית. וַאֲפִלּוּ לְמַאן דְּאָמַר פְּסִיק רֵישָׁא דְּלֵא נִיחָא לֵיהּ אָסוּר, מִכָּל מָקוֹם הָכָא שָׁרֵי, מִשּׁוּם דְּסוֹחֵט מִשְּׁקִין הוֹלְדָה דֶּרֶשׁ הוּא וְאֵינוּ אֲסוּרָה אֶלָּא בְּשֶׁהַמִּשְׁקִין הַיּוֹצְאִין אֵינָן הוֹלְכִים לְאִבּוּד. פּוֹסְקִים. וְכָתַב הַשּ"ז (פ"ק יב) וּמִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא גַּם כֵּן כְּרֵעָא אֲרֻכָּה שֶׁיִּהְיֶה תִּרְתֵּי לְטִיבוּתָא אֶלָּא דְּמִכָּל מָקוֹם אֵנוּ רוֹאִים מִנְהָגֵנוּ כְּדַעַת מַהֲרִי"ק שֶׁלֹּא אִסְּרוּ בְּשַׁבָּת, וְעַל כָּרְחָךְ מִשּׁוּם דְּהוֹלֵךְ לְאִבּוּד מַה שֶׁנִּסְחָט. הָרַ"ן (פא. ד"ה. ולפיכך) וּשְׁאָרֵי פּוֹסְקִים כְּאִבּוּד וְיֵשׁ שְׁנֵי מִינֵי סְחִיטָה, הָאֶחָד הוּא מִשּׁוּם דְּהוֹלֵדָה דְּמִכֹּבֵס דְּהַיְינוּ מְלַבֵּן, וּמִשּׁוּם הָכִי אֵין אָסוּר אֶלָּא בְּמַיִם אֲבָל לֹא בְּשְׁאָר מַשְׁקִין. וּלְעִנְיָן הֲלָכָה פָּסְקוּ הַטּוּר וְשֻׁלְחָן עָרוּךְ בְּסִימָן שי"ט (פ"ב) דְּהַיְינוּ הָנָיָה כְּשֶׁאֵר מַשְׁקִין, אֶלָּא דְּכָאן כְּתַב כֵּיוָן יוֹסֵף (ד"ה חבית)

בֵּאוּר הֲלָכָה

בְּהַפְּעָלָה שֶׁנַּעֲשָׂה עַל יָדוֹ וְאֵין לוֹ שׁוּם נְפִקָא מִנַּהּ בְּזֶה נִקְרָא גַּם כֵּן פְּסִיק רֵישָׁא דְּלֵא נִיחָא לֵיהּ כֵּיוָן דְּהוּא אֵין מְכַוֵּן לְהַפְּעָלָה. כֵּן הוֹכִיחוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּשַׁבָּת ע"ה (ע"א) דִּבּוּר הַמַּתְחִיל טִפֵּי מֵהָא דְּשַׁבָּת ק"ג (ע"א) בַּגְּמָרָא דְּקַבִּיר בְּאַרְעָא דְּחַבְרֵיהּ: * טוֹב לְהַנְהִיגָם וְכוּ'. הַיְינוּ בְּצָרוּף הַסְּבָרָא דְּרַבִּינוּ אַרְבָּה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (פ"ק נה). דְּאִי לָאו הָכִי הַכְּרֵעַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ בְּרִישׁ הַפְּעָיוֹ דְּלֵא כְּהַעֲרוּךְ (ערך ספג). כְּתַב הַשּ"ז (פ"ק יב) אִם נִשְׁפַּךְ שָׁכָר אוֹ שְׁאָר מַשְׁקִים שֶׁל כָּל פָּנִים לְנַקּוֹתוֹ, עַל כָּל פָּנִים לֹא יִשְׁאַב מִשָּׁם תּוֹךְ כַּף אַחַת וְלִשְׁפּוֹךְ לְתוֹכוֹ, דְּאוּלַי גַּב דְּשַׁלִּיכְנָה לְאִבּוּד, מִכָּל מָקוֹם כָּאן בְּשָׁעָה שֶׁהוּא שׁוֹאֵב תּוֹךְ הַכַּף עוֹשֶׂה אִסּוּר גָּמוּר וְהָנָה הוֹלֶדָה דְּמִכֹּבֵס דְּבָזֶה הַכֹּל מוֹדִים לְאִסּוּר, וְלֹא יוֹצִיל מַה שֶּׁשִּׁפֵּךְ אַחַר כַּף הַכַּף לְחוּץ דְּזֶהוּ מְעֻנָּת לֹא יוּכַל לְתַקֵּן. אֶלָּא בְּסִכִּין יֵשׁ הֶתֵּר לְרַחוֹת מֵעַל הַמַּפָּה וְלִגְרֹר עַל יְדוֹ הַמַּשְׁקֶה שֶׁנִּשְׁפַּךְ עַל הַמַּפָּה וְיָרוּב לְאִבּוּד, רַק שֶׁלֹּא יִגְרֹר בְּכֹחַ דָּאם לֹא, כֵּן עָבִיד אִסּוּר דְּרַבָּנָן עַל כָּל פָּנִים. לְדַעַת הָאַחֲרוֹנִים צָרִיךְ לְהַזִּהֵר שֶׁיּוּכַל לְהַזּוֹר, אֲבָל אִם מַיִם אוֹ יַיִן לָכֵן נִשְׁפַּךְ עַל הַמַּפָּה, אָסוּר לִגְרֹר אֲפִלּוּ בְּסִכִּין דְּהַיְינוּ מְכַבֵּס, עַד כָּאן לְשׁוֹן ט"ז:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

שֶׁלְּמַעְלָה, שֶׁהַיַּיִן הַנִּסְחָט יוֹרֵד לְתוֹךְ הַחֲבִית, בְּכָל זֶה (נג) הוּא אִסּוּר דְּאוֹרַיְתָא לְהַדֵּק אוֹ לְהַסִּיר הַפִּקְיוֹקָה גַּם לְשִׁיטָה זוֹ: (נג) דִּפְסִיק רֵישָׁא הוּא אָסוּר. מִדְּרַבָּנָן, (נד) אֲבָל חִיּוּבָא לֵיכָא בִּפְסִיק רֵישָׁא דְּלֵא נִיחָא לֵיהּ לְכֵלֵי עָלְמָא. וְכָל זֶה הוּא לְעִנְיַן שַׁבָּת, דְּבְעִנְיַן שֶׁהֵא מְלָאכֶת מַחֲשֶׁבֶת, אֲבָל לְעִנְיַן שְׁאָרֵי אִסּוּרֵי תּוֹרָה, דַּעַת הָרא"ש (פי"ד סי' ט) דִּפְסִיק רֵישָׁא דְּלֵא נִיחָא לֵיהּ לְכֵלֵי עָלְמָא אָסוּר (נה) וְאַסּוּרוֹ הוּא מִן הַתּוֹרָה: (נד) בַּדָּבָר. הַיְינוּ שֶׁמַּפְרִישִׁין עַל הַמַּדְוֵה יוֹתֵר מִדַּעַת הָרִאשׁוֹנָה וּמְקַלִּין אֲפִלּוּ בְּיֵשׁ כְּלִי תַּחְתֶּיהָ: ל (נה) וְיֵשׁ לְגַמְגֵּם בָּהּ. דְּשָׁאנֵי בַּיִת אֲחִיזָה שֶׁל סְפוֹג דְּמַהֲנֵי, דְּאֵין שֵׁם אֶלָּא קְנוּחַ בְּעָלְמָא, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כָּאן שֶׁמְּהַדְּקִין הַבַּרְזָא בְּתוֹךְ תּוֹךְ הַנָּקָב יֵשׁ שֵׁם וַדַּאי סְתִיטָה, עַל כֵּן רָאוּי לְנָהֹג שֶׁלֹּא יְנִיחַ כְּלִי תַּחְתֶּיהָ: (נו) וְיֵלֵךְ הַנִּסְחָט לְאִבּוּד וְיִסְמֹךְ עַל דַּעַת הָרִאשׁוֹנָה דְּהָכָא, (נז) וּמִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה גַּם כֵּן בְּרֵעָא אֲרֻכָּה (נח) שֶׁיִּהְיֶה תִּרְתֵּי לְטִיבוּתָא עַד כָּאן לְשׁוֹן הַשּ"ז (פ"ק יב). וְכָן כְּתְבוּ הָאֲלִיָּה רַבָּה (פ"ק כב) וּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (פ"ק יח). וְדַע דְּכָל הַסְּעִיף הַזֶּה הוּא הַדִּין שְׁאָר מַשְׁקִין כְּמוֹ שֶׁהַזְכִּיר הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ בְּרֹאשׁ הַסְּעִיף, וְהוּא הַדִּין שְׁאָר מַשְׁקִין אֲבָל לֹא בְּמַיִם. וְטַעַם הַדָּבָר, דְּכָל מַשְׁקִין חוּץ מִמַּיִם דַּעַת כַּמָּה רִאשׁוֹנִים דְּאֵין בָּהֶם מִשּׁוּם לִבּוּן, וְאָסוּר סְחִיטָתוֹ הוּא רַק מִשּׁוּם מְקָרֵק כְּמוֹ סוֹחֵט זֵיתִים וַעֲנָבִים, וְלָכֵן בְּעִנְיַן מִן הַתּוֹרָה לְכָלָּם עָלְמָא שֶׁיְּהֵא צָרִיךְ לְמַשְׁקִין הַיּוֹצְאִין דְּוַדַּאי אֵינָם דִּמְקָרֵק, וְרַק מִדְּרַבָּנָן סְבִירָא לֵהּ לְדַעַת אַחֲרוֹנָה דְּאָסוּר וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה טוב), אֲבָל בְּחָבִית שֶׁל מַיִם אִסּוּר סְחִיטָתוֹ הוּא מִשּׁוּם לִבּוּן הַפִּקְיוֹקָה, דְּסוֹחֵט הוּא תּוֹלְדָה דְּמִלַּבֵּן, וְאָסוּר בְּכָל גַּוְנֵי. וְדַעַת הַשּ"ז (שם), דְּיַיִן לָכֵן דּוֹמֶה לְמַיִם לְעִנְיַן כִּבּוּס, וְלִדְבָרָיו הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ לֹא אֲרִי כָּאן כִּי אִם בְּיַיִן אָדָם שֶׁאֵינוֹ מְלַבֵּן וְאִסּוּרוֹ הוּא רַק מִשּׁוּם מְקָרֵק, וּלְכָךְ בְּעִנְיַן שֶׁיְּהֵא נִיחָא לֵהּ בְּמַאי דְּנָפַק בְּסְחִיטָתוֹ. אִם נִשְׁפַּךְ שֵׁכָר וּשְׁאָר מַשְׁקֶה עַל הַמַּפָּה שֶׁעַל הַשֻּׁלְחָן וְהוּא רוֹצֶה לִגְרֹר אוֹתָם בְּכַף אוֹ בְּסִכִּין כְּדֵי לַנְקוֹת הַמַּפָּה, (נט) יְזָהֵר שֶׁלֹּא יִגְרְרֵם בְּכֹחַ כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבֹא לִידֵי סְחִיטָה, וְרַק יָסִיר אֶת הַמַּשְׁקֶה הַצּוֹף מִלְּמַעְלָה, [וְאִם הַמַּשְׁקִים צְבוּעִים, (ט) יְזָהֵר שֶׁלֹּא יִצְטַבַּע שְׁאָר מְקוֹמוֹת הַמַּפָּה עַל יְדֵי גְּרִירָתוֹ כְּבְסָעִיף כ'], וְכָל שֶׁכֵּן אִם נִשְׁפַּךְ מַיִם עַל

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(נג) דְּהוּא כְּפְסִיק רֵישָׁא דְּנִיחָא לֵיהּ, דְּקָרְמָא לֵן דְּתַיְיב מִן הַתּוֹרָה: (נד) מִגַּן אַבְרָהָם (פ"כ). וְכָן מוּכָח בְּשַׁבָּת ק"ג (ע"א) בַּגְּמָרָא: (נה) כֵּן מַשְׁמַע מֵהָרַאיּוֹת שֶׁהֵבִיא, עַיֵּן שָׁם בַּגְּמָרָא (בהרחים בא"ו), וְכָן כְּתַב בְּסֵפֶר שֻׁלְחָן צְעִי שִׁטִּים (פי' א ס"ח) וּבְהַגְהוֹת אָדָם (ח"ב כלל ט ס"ז): (נו) אַף דְּמַהֲמַגֵּן אַבְרָהָם (פ"ק כב) מַשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ בְּלֹא בְּרֵעָא אֲרֻכָּה הַנִּיחָם עַל מַגְּהָגָם עַיֵּן שָׁם טַעְמוֹ, מִכָּל מָקוֹם לְמַעֲשֶׂה קָשֶׁה לִסְמֹךְ עַל זֶה, וּכְמוֹ שֶׁבֵּאַר בְּסֵפֶר שֻׁלְחָן צְעִי שִׁטִּים (פי' ג דש סק"ז) שֶׁהַעֲמִיקוּ דִּבְרֵי הַשּ"ז, מִשְּׁמַע דְּצָרוּף לוֹמַר וְטוֹב, וְהַיְינוּ דְּמִדִּינָא. דַּעַת הַשּ"ז בְּסִפְרָן לְהַקֵּל אֲפִלּוּ בְּשָׁעוֹרֵר בְּכֹחַ. דְּסוֹבֵר דְּהַמְנַהֵג כְּהַעֲרוּךְ, וּבְאֹפֶן זֶה אִסּוּר בְּכַף] שֶׁלֹּא יִגְרֹר בְּכֹחַ, דָּאם לֹא כֵּן עָבִיד אִסּוּר דְּרַבָּנָן עַל כָּל פָּנִים לְדַעַת אַחֲרוֹנָה, וְצָרִיךְ לְהַזָּהֵר מִה שֶׁיּוּכַל לְהַזָּהֵר, עַד כָּאן לְשׁוֹן הַשּ"ז. וַאֲלִיָּה רַבָּה (שם) חוֹלֵק עָלָיו וְסוֹבֵר דְּאֵין חִלּוּק בֵּין כַּף לְסִכִּין. הַגַּם כְּכַף אֲפִלּוּ בְּשָׁנוֹטֵל בְּכֹחַ אֵין בּוֹ אִסּוּר תּוֹרָה; פֵּיוָן שֶׁדַּעְתּוֹ לְהַשְׁלִיכָה לְחוּץ וְאֵין סוֹחֵט בְּשַׁבִּיל הַמַּשְׁקֶה, עַל כֵּן אֵין בּוֹ אֶלָּא אִסּוּר דְּרַבָּנָן לְדַעַת אַחֲרוֹנָה כְּמוֹ בְּגוֹרֵר בְּסִכִּין, וְכֵן מִשְּׁמַע בְּדִבְרֵי מְגַרְדֵּי דָּאֵין בּוֹ אִסּוּר תּוֹרָה. אֲמָנָם לְכַתְּחִלָּה בְּוַדַּאי יֵשׁ לְזָהֵר מְאֹד שֶׁלֹּא לִגְרֹר בְּכֹחַ אֲפִלּוּ בְּסִכִּין; וְכָל שֶׁכֵּן בְּכַף, דְּהָא אֲנִי פּוֹסְקִים כְּדַעַת אַחֲרוֹנָה, אֶלָּא יָסִיר הַמַּשְׁקֶה הַצּוֹף מִלְּמַעְלָה שֶׁלֹּא בְּדִחְתֵּק, וּבְאֹפֶן זֶה אֲפִלּוּ בְּכַף שְׁרֵי לְכָלֵי עָלְמָא. עוֹד כָּתַב הַשּ"ז (שם) דָּאם מַיִם אוֹ יַיִן לָכֵן נִשְׁפַּךְ עַל הַמַּפָּה, אָסוּר לִגְרֹר אֲפִלּוּ בְּסִכִּין דְּהַיְינוּ מְכַבֵּס, וְכַנָּתוּ דְּשָׁעוֹרֵר בְּכֹחַ, דָּאז בְּוַדַּאי בָּא לִידֵי סְחִיטַת הַמַּפָּה דְּהוּא תּוֹלֶדָה דְּמִכַּבֵּס. וְיֵשׁ בָּזֶה אִסּוּר תּוֹרָה מִשּׁוּם לִבּוּן לְבוּן הַמַּפָּה וְכֵן מַשְׁמַע בְּסֵפֶר תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת (שם) וּבְסֵפֶר שֻׁלְחָן צְעִי שִׁטִּים (שם) בְּבֵאוּר דִּבְרֵי הַשּ"ז. וּבְקִרְי מְגַרְדִּים מִסְתַּפֵּק בְּכַוָּנַת הַשּ"ז. דְּאֶפְשָׁר דְּסְבִירָא לֵיהּ דְּבְמַיִם אוֹף שְׁאָרֵי בְּכֹחַ אִסּוּר לִגְרֹר, דְּבָעֵי הַגְּרִירָה שֶׁרוֹצֶה לְשַׁפְּכוֹ לָאָרֶץ וְנִתְלַחֵלַח בְּמַפָּה הַמְּקוֹם שֶׁהָיָה (נמ) עַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה טוב) שֶׁבֵּאַרְתִּי שָׁם הַכֹּל הַיָּטֵב בְּעִזְרַת ה':

(נמ) בְּסֵפֶר שֻׁלְחָן צְעִי שִׁטִּים (פי' ג דש סק"ז) וּבְסֵפֶר מַאֲמַר מָרְדְּכַי (פ"ק יח): (נו) הַשִּׁמְטוֹת סוף דִּבְרֵי הַשּ"ז (פ"ק יב) דְּמִיתֵי רָאיָה שֶׁמִּתְנַגְּנוּ כְּדַעַת הָעָרוּךְ. מִדְּסוֹחֲטִין יָרֵק שֶׁלֹּאטִי"ן, שֶׁכְּבָר הִשִּׁיגוּ עַל רָאיָתוֹ בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר וּשְׁאָרֵי קְרָבָּנוֹת אַחֲרוֹנִים: (נמ) עַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה טוב) שֶׁבֵּאַרְתִּי שָׁם הַכֹּל הַיָּטֵב בְּעִזְרַת ה':

סימן ש"א (סעיפים מה-מט) ע
דאין צביעה באכלין:
(נח) שלא יבא בידיו צנ

שבא דיני תולש ב

נא (א) חבילי פאה אזוב
(ב) למאכל בהמה, (ד)
עושין (ג) (ה) מי מלח
ממנו: (ו) מעט לתת

(כ) (כב) צובע. והרדב"ז (ח"ד
לכלות דאין זה דרך צביעה
דיש אומרין כפוס דרך
לא אין להקל. מנן אברהם (
הסוסה לקנות, דמסתמן הוא. מנן
מרדכי-לסמן ש"א סעיף מ"ו. וכ
לבנו שאי אפשר בענין אחר

המפה, בודאי יזהר מאד
בכל. הסוחט שער או עו
הטובל בשבת (
(גו) מתר. וכן מתר (
שמתאדם. [ואפלו אם נ
המשקה, גם כן מסתברא
ס"ק כח), ולפי מה שנ
למנע מדה]. ומכל מקום ב
שקנו מפני [פרי מגדים (
ערבא דחל], וכל שכן
לעמיד בחלון נגד השמש
מגדים]: כ (נז) צריך ל
מקום אסורא מיהו איכא:
ולא דמי לסימן ש"ג סע
(נט) בבגדיו וכו'. ובכבד
לכלוך. ויש לסמוך עליהם
פוקי חיב. ודנקא צבע הפ
שהרי אתה מעבירו לשעו
אסטים לתוך מי כרכם
בהצבע דבר אחר שעל י

N (א) פרוש מין עשב.

[מגיד משנה (פכ"ו הי"ח)]:
מוכנו והוי ליה מקצה:
(ב) מפרק השרבישין לאכל
(ג) אם נותן יין נת
לתתקים, דמי לעבוד הע
שכתבו הפוסקים. וכתב
לחלקם לתוך המבשילין],
מדברי שנבר שאין
ואפלו אם נותן שמן לת
שפותן המים לתוכו, (ו) ל
הוא נותן שמן לבסוף, (מ

(מ) ספר חסידים (סי' תתכז). והובא
(סמ) רדב"ז (ח"ד סי' קלא) והתכם
הצמיקו כמחצית השקל (פ"ק כח):
(ו) רמב"ם (פכ"ב ה"י) ושאר פוס

סִימָן ש"א (סעיפים מס"מת) עוֹד מִדִּינֵי סְחִיטָה) יא יט * יטלִתֵּן כָּרְכֹּם בַּתַּבְשִׁיל (נו) מֵתֶר, וְאֵין לָחוּשׁ לוֹ מִשּׁוּם צוֹבֵעַ, דְּאֵין צְבִיעָה בְּאֲכָלִין: כ יאיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁהָאוֹכֵל תּוּתִים אוֹ שְׁאָר פֵּרוֹת הַצּוֹבְעִים, (נז) צָרִיךְ לִזָּהֵר (נח) שֶׁלֹּא יִגַּע בְּיָדָיו צְבוּעוֹת (נט) בִּבְגָדָיו אוֹ בְּמַפָּה מִשּׁוּם (כא) צוֹבֵעַ, אֲבָל אִם צוֹבֵעַ פִּתּוֹ בְּמַשְׁקֶה הַפֵּרוֹת לֵית לָן בָּהּ, דְּאֵין צְבִיעָה בְּאֲכָלִין:

שכא דִּינֵי תּוֹלֵשׁ בְּשַׁבָּת וְדִין טוֹחֵן וְדִינֵי תִּקּוּנֵי מַאֲכָל אוֹ מְעַבֵּד וְלָשׁ. וּבוֹ י"ט סְעִיפִים:

א אחֲבִילֵי פֵּאָה אֲזוֹב וְקוֹרָנִית (א) (פְּרוּשׁ, מִין עֵשֶׂב), הִכְנִיסָן (ב) לָעֲצִים אֵין מִסְתַּפְּקִין (ג) מֵהֶם. הִכְנִיסָן (ד) לְמַאֲכַל בְּהֵמָה, (ד) קוֹטֵם וְאוֹכֵל בְּיָד, (ה) אֲבָל לֹא בִּכְלִי, (ה) (ו) וּמוֹלֵל (ז) בְּרָאשֵׁי אֶצְבְּעוֹתָיו: ב באֵין עוֹשִׂין (ג) (ח) מֵי מֶלַח הַרְבֵּה בְּיוֹם אֶחָד לְתֵת לְתוֹךְ (ט) הַכְּבָשִׁים, (י) מִשּׁוּם דְּדָמֵי לְעִבּוּד, * אֲבָל יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מִמְּנוּ (ד) מְעַט לְתֵת לְתוֹךְ (יא) הַתַּבְשִׁיל. גוְאִם נָתַן לְתוֹכוֹ שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי מֶלַח, אָסוּר לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ

בֵּאֵר הֵיטֵב

כ (כב) צוֹבֵעַ. וְהָרְדָ"ד (ח"ר) סִימָן קל"א כְּתַב שֶׁהַמְּרָא יְתֵרָה הוּא כְּיָדוּעַ שֶׁהוּא דֶּרֶךְ לְכָלוּךְ דְּאֵין זֶה דֶּרֶךְ צְבִיעָה עַיֵּן שָׁם, וּבְכִנְסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י), וְעַיֵּן סִימָן ש"ב סָעִיף י' דְּיֵשׁ אוֹסְרִין כְּבוּס דֶּרֶךְ לְכָלוּךְ, כָּל שֶׁכֵּן צְבִיעָה, דְּכָל צְבִיעָה הִיא כָּךְ, לָכֵן אֵין לְהַקֵּל. מִכָּן אַבְרָהָם (פ"ק כה) עַיֵּן שָׁם. וְרָאָה לִי דְּכַבְּגֵד אָדֹם כָּל שֶׁכֵּן דְּאָסוּר לְקַנְּחוֹ, דְּמִתְקַיֵּן הוּא. מִכָּן אַבְרָהָם (פ"ק כה) עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן סִימָן שכ"ח סָעִיף מ"ח וְסִימָן ש"א סָעִיף מ"ו. וּבְכַפֹּר אֵלִיָּה רַבָּה (פ"ק כה) צָדַד לְהָקֵל בְּאָדֹם וַאֲפִלּוּ בְּלָכֵן שֶׁאִי אֶפְשָׁר בְּעִנְיָן אַחֵר עַיֵּן שָׁם. הַצּוֹבֵעַ הוּט שֶׁאָרְכּוֹ אַרְבָּעָה טְפָחִים אוֹ

דְּבָר שֶׁאֶפְשָׁר לִטְוּוֹת מִמֶּנּוּ חוּט כָּזֶה חַיָּב, וְדַוְקָא צֶבַע הַמִּתְקַיֵּם, אֲבָל צֶבַע שֶׁאֵינוֹ מִתְקַיֵּם כְּלָל כְּגוֹן שֶׁהֶעֱבִיר סָרָק אוֹ שֶׁשֶׁר עַל גַּבֵּי בְּרָזֶל אוֹ נְחֹשֶׁת וְצִבְעוֹ פָּטוּר, שֶׁהֲרֵי אַתָּה מַעֲבִירוֹ לִשְׁעָתוֹ וְאֵינוֹ צוֹבֵעַ כְּלוּם. עַיֵּן סִימָן ש"מ סָעִיף ד', וְעַיֵּן רַמְב"ם פְּרָק ט' (ה"י"ח):

א (ו) לְמַאֲכָל. וְסִתְמָא הָכִי לְמַאֲכָל בְּהֵמָה. תּוֹסְפוֹת דַּף קכ"ח (ע"א ד"ה הכניסן): (ג) וּמוֹלֵל. מִקְרָב הַשְּׁרָבִיטִין לָאֹכֶל הַנֶּרֶע שֶׁבְּחוֹכָן. רַשְׁ"י (שם ד"ה שלא יקטום): ב (ג) מֵי מֶלַח. וְהוּא הַדִּין בְּכָל הַמַּשְׁקִין. הַגָּהוֹת סְמַ"ק (מצות רפה הגהה יז): (ד) מְעַט.

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הַמַּפָּה, בְּוַדַּאי יְזַהֵר מְאֹד בָּזֶה, דִּסְחִיטַת מַיִם הוּא תּוֹלְדָה דִּמְלַבֵּן וְכַנַּ"ל. הַסּוֹחֵט שֵׂעָר אוֹ עוֹר, פָּטוּר אֲבָל אָסוּר [רַמְבַּ"ם (פ"ט ה"י"א)], וְלָכֵן הַטּוֹבֵל בְּשַׁבָּת (ס) יְזַהֵר שֶׁלֹּא יִסְחֹט שְׁעָרוֹ לְנַגְּבָם: יט (נו) מֵתֶר. וְכֵן מֵתֶר (פס) לִתֵּן יַיִן אָדֹם בְּתוֹךְ יַיִן לְבָן וְאַף עַל פִּי שֶׁמִּתְאַדֵּם. [וַאֲפִלּוּ אִם מְכַוֵּן לְכַתְּחִלָּה לַעֲשׂוֹת מַרְאֶה בְּהַמַּאֲכָל אוֹ בְּהַמַּשְׁקֶה, גַּם כֵּן מִסְתַּבְּרָא דְּאֵין לְהַחְמִיר, כֵּן נִרְאֶה מֵהַפְּרִי מִגְּדִים (א"א ס"ק כה), וּלְפִי מַה שֶׁכָּתַב בְּנִשְׁמַת אָדָם (ח"ב כלל כד סק"ג) נָכוֹן לִמְנֹעַ מִזֶּה]. וּמִכָּל מְקוֹם אֵין רַשָּׁאי לַעֲשׂוֹת מַרְאֶה בְּיַיִן שָׁרָף וּרְבָשׁ שֶׁיִּקָּנוּ מִמֶּנּוּ [פְּרִי מִגְּדִים (שם), עַיֵּן שָׁם טַעֲמוֹ, וְגַם בְּלָאוֹ הָכִי הוּא עוּבְדָא דְּחוֹל], וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא לְהָשִׂים סַמְמָנִים בְּצְלוּחִית מַיִם לְהַעֲמִיד בַּחֲלוֹן נֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ, וְיֵשׁ בָּזֶה חֲשָׁשׁ חִיּוּב חַטָּאת [שָׁם בִּפְרִי מִגְּדִים]: כ (נז) צָרִיךְ לְזָהֵר. הָיְנוּ (סב) לְהַפּוֹסְקִים לְעִיל בְּסָעִיף י"ח דִּפְסִיק רֵישָׁא דְּלֹא נִיחָא אָסוּר, (סג) וְאַף עַל גַּב דִּמְקַלְקֵל הוּא, מִכָּל מָקוֹם אַסּוּרָא מִיהוּ אִיכָּא: (נח) שֶׁלֹּא יִגַּע. וְאַף עַל גַּב דְּצוֹבֵעַ פָּנָיו וְיָדָיו, (סד) לֵיכָּא לְמֵחַשׁ, דְּאֵין צְבִיעָה אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְצָבֵעַ. וְלֹא דָּמֵי לְסִימָן ש"ג סָעִיף כ"ה דְּאִיתָא שָׁם דְּאִשָּׁה לֹא תַּעֲבִיר סָרָק עַל פָּנֶיהָ מִפְּנֵי שֶׁצּוֹבַעַת, אִשָּׁה שֶׁאֵנִי שֶׁדַּרְכָּהּ בְּכָךְ לְהִתְיַפּוֹת: (נט) בִּבְגָדָיו וְכוּ'. וּבְכָבֵד אָדֹם כָּל שֶׁכֵּן דְּאָסוּר לְקַנְּחוֹ דִּמְתַקֵּן הוּא [מִגַּן אַבְרָהָם (פ"ק כה)], וְיֵשׁ מְקַלִּין (פה) בְּכָל זֶה כֵּיוָן שֶׁהוּא דֶּרֶךְ לְכָלוּךְ, וְיֵשׁ לִסְמֹךְ עֲלֵיהֶם הֵיכָא דְּאִי אֶפְשָׁר לוֹ לִזָּהֵר בָּזֶה. הַצּוֹבֵעַ חוּט שֶׁאָרְכּוֹ אַרְבָּעָה טְפָחִים אוֹ דָּבָר שֶׁאֶפְשָׁר לִטְוּוֹת מִמֶּנּוּ חוּט כָּזֶה, חַיָּב. וְדַוְקָא צֶבַע שֶׁאֵינוֹ מִתְקַיֵּם, אֲבָל צֶבַע הַמִּתְקַיֵּם כְּלָל, כְּגוֹן שֶׁהֶעֱבִיר סָרָק אוֹ שֶׁשֶׁר עַל גַּבֵּי בְּרָזֶל אוֹ נְחֹשֶׁת וְצִבְעוֹ, (סו) פָּטוּר, שֶׁהֲרֵי אַתָּה מַעֲבִירוֹ לִשְׁעָתוֹ וְאֵינוֹ צוֹבֵעַ כְּלוּם. הָעוֹשֶׂה עַיִן צֶבַע, כְּגוֹן שֶׁנָּתַן קַנְקַנְתּוּם לְתוֹךְ מֵי עַפְצָא שֶׁנַּעֲשָׂה הַכֹּל שָׁחוֹר, אוֹ שֶׁנָּתַן אִיסְטִיס לְתוֹךְ מֵי כַּרְכֹּם שֶׁנַּעֲשָׂה הַכֹּל יָרֹק, חַיָּב [רַמְבַּ"ם פֶּרֶק ט' (ה"י"ד)], וְהָרַאֲב"ד (שם) סוֹבֵר שֶׁאֵינוֹ חַיָּב מִשּׁוּם צוֹבֵעַ אֶלָּא כְּשֶׁצּוֹבֵעַ בְּהַצָּבַע דָּבָר אַחֵר שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִגְמָר מְלֶאכֶת הַצֶּבַע, אֲבָל צְבִיעַת מַיִם שֶׁהוּא עַיִן הַצֶּבַע לֹא. וּנְתִינַת דָּיוֹ וְסַמְמָנִים לְתוֹךְ הַמַּיִם אָסוּר מִשּׁוּם לָשׁ, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ בְּקִצּוּר:

א (א) פְּרוּשׁ מִין עֵשֶׂב. צָרִיךְ לוֹמַר מִינֵי עֲשָׂבִים הֵם. וּרְאוּיִים לְהַסָּקָה וּרְאוּיִים לְמַאֲכַל בְּהֵמָה, לְפִיכָךְ הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר מַחְשַׁבְתּוֹ [מַגִּיד מִשְׁנָה (פכ"ו ה"י"ח)]: (ב) לָעֲצִים. לְיַבְּשָׁן. וְאִם הִכְנִיסָן סְתָמָא, (ג) נַעֲשָׂה כְּמוֹ שֶׁהִכְנִיסָן לְמַאֲכַל בְּהֵמָה: (ג) מֵהֶן. דְּמִקְצָה דַּעְתּוֹ מְנַיְּהוּ וְהָוֵי לֵיהּ מַקְצֶה: (ד) קוֹטֵם וְאוֹכֵל. דִּקְצַת רְאוּיִים גַּם כֵּן לְמַאֲכַל אָדָם: (ה) אֲבָל לֹא בִּכְלִי. כְּדֶרֶךְ: (ו) וּמוֹלֵל. הָיְנוּ (ג) מִפְּרַק הַשְּׁרָבִיטִין לָאֹכֶל הַנֶּרֶע שֶׁבְּתוֹכָן: (ז) בְּרָאשֵׁי אֶצְבְּעוֹתָיו. וְלֹא בְּכָל הַיָּד (ד) כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּחוֹל: ב (ח) מֵי מֶלַח. וְהוּא הַדִּין (ט) אִם נוֹתֵן יַיִן וְחֹמֶץ וּשְׁאָר מַשְׁקִין בַּמֶּלַח: (ט) הַכְּבָשִׁים. יָרָק שֶׁכּוֹבְשִׁין אוֹתוֹ כְּדֵי לְהַחְקַיֵּם, שֶׁכֵּיוָן שֶׁנּוֹתֵן מֵי הַמֶּלַח כְּדֵי לְהַחְקַיֵּם, דָּמֵי לְעִבּוּד הָעוֹר שֶׁהַמֶּלַח מְקַיְּמוֹ. וְאַף עַל גַּב דְּקַיְּמָא לָן אֵין עִבּוּד בְּאֲכָלִין מִדְּאוֹרַיְתָא, מִכָּל מָקוֹם מִדְּרַבָּנָן מִיהוּ אָסוּר כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים. וְכָתַב בְּסֵפֶר תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק"ה) דְּוַדַּאי אִם נְתָנוֹ לְתֵת לְתוֹךְ הַכְּבָשִׁים, אֲבָל אִם אֵין כַּוָּנָתוֹ לָזֶה וְנָתַנוּ שֶׁדַּעְתּוֹ לְחַלְּקָם לְתוֹךְ הַתַּבְשִׁילִין], אֲפִלּוּ הַרְבֵּה מֵתֶר, אֲבָל אֵלִיָּה רַבָּה (סק"ג) אוֹסֵר, וְכֵן מִשְׁמַע בְּמִאוֹרֵי (קה, ד"ה המאורי) שֶׁכָּתַב דְּרַק בְּמִנְעַט הָיוּרוּ מִפְּנֵי שֶׁנִּכָּר שֶׁאֵין עוֹשֶׂה רַק לְצֹרֶךְ שָׁעָה, מַה שֶׁאֵין כֵּן בְּהַרְבֵּה, יִסְבְּרוּ שֶׁעוֹשֶׂה לְצֹרֶךְ חוֹל, עַיֵּן שָׁם: (י) מִשּׁוּם דְּדָמֵי לְעִבּוּד. וַאֲפִלּוּ אִם נוֹתֵן שֶׁמֶן לְתוֹךְ מֵי הַמֶּלַח לְהַטְעִים, (ו) גַּם כֵּן אָסוּר. וְאִם נוֹתֵן שֶׁמֶן לְהַמַּיִם קֹדֶם שֶׁנּוֹתֵן הַמֶּלַח לְתוֹכוֹ, אוֹ בְּהַמֶּלַח קֹדֶם שֶׁנּוֹתֵן הַמַּיִם לְתוֹכוֹ, (ו) יֵשׁ מְקַלִּין בָּזֶה, מִשּׁוּם שֶׁהַשֶּׁמֶן מַחֲלִישׁ אֶת כֹּחַ הַמֶּלַח מִלְּהִיוֹת עַז וְאֵין עָלָיו שֵׁם מֵי מֶלַח, וְהָא דְּאָסְרוּ אִם הוּא נוֹתֵן שֶׁמֶן לְבַסּוֹף, (ח) מִשּׁוּם דִּבְשָׁעָה שֶׁהוּא נוֹתֵן מַיִם וּמֶלַח יַחַד הוּא נִרְאֶה כְּמְעַבֵּד: (יא) הַתַּבְשִׁיל. אוֹ (ט) לִטְבֹל בָּהֶן פִּתּוֹ, וְכֵן

שַׁעַר הַציּוּן

(ס) סֵפֶר חֲסִידִים (סי' תתכז), וְהוּבָא בָּאַחֲרוֹנִים: יט (סא) דַּרְכֵּי מֹשֶׁה (אות ב): כ (סב) אַגּוּר (סי' תפד) וְהַגָּר"א: (סג) כַּן כָּתַב בְּסֵפֶר יְרָאִים (סי' רעד): (סד) מִגַּן אַבְרָהָם (פ"ק כה):
(סה) רַדְבַּ"ז (ח"ד סי' קלא) וְהָרַחֲם צְבִי (הו"ד בשו"ת בית אהרן לגאוני חכם צבי אות א), הוּבְאוּ בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר. וְכֵן צָדַד הָאֵלִיָּה רַבָּה (פ"ק כה) שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל בִּמְקוֹם הַדְּחָק, וְהָעִתִּיקוּ בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (פו"ק כה): (סו) אֲבָל אָסוּר יֵשׁ בוֹ: א (ז) מִגַּן אַבְרָהָם (פק"א) וּפְרִי מִגְּדִים: (ג) רַשְׁ"י (קמה. ד"ה שלא יקטום): (ד) רַשְׁ"י (שם): ב (כ) אַחֲרוֹנִים:
(ו) רַמְבַּ"ם (פכ"ב ה"י"ז) וְשְׁאָרֵי פּוֹסְקִים: (ז) עוֹלַת שַׁבָּת (סק"א) וְתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק"ז). וְעַיֵּן אֵלִיָּה רַבָּה (סק"ג) וּפְרִי מִגְּדִים (א"א סק"ז): (ח) רַשְׁ"י (קה: ד"ה ואלו): (מ) גִּמְרָא (שם):

ד כב שאי אפשר שלא יעקרו. כן פירש רש"י בשבת דף פ"ח [ע"ב ד"ה אבל לא] דהוי פסיק רישיה. והקשה בריב"ש סימן של"ד, דהא בגזיר דף מ"ב [ע"ח] אמרינן בהדיא דטעמא דאסור משום דכל הסורק, להסיר ניטין מדולדלות שאינן מחוברין יפה קא מכוון, עכ"ל. ואפשר דרש"י נמי לשמועינן דאפילו אינו מתכוין להסיר ניטין אסור, ובגמרא התם מיירי במסרק רך. וז"ל הריב"ש, הבחורות מתקנות מעט שער ראשן בכלי העשוי משער חזיר, והדבר ידוע שאין בו משום השרת שער, אבל במסרק אסור. והא דשרי קירוד בהמה, היינו ששערותיה גסים (ועיין סימן תקכ"ג סעיף ב'). ואפילו להים אומרים דפסיק רישיה דלא ניחא ליה שרי, [מ] כמו שכתוב סימן (ש"כ) [שכ] [מא] סעיף י"ח, [נ] מכל מקום כיון שהוא רואה בהפרדת השערות ומי אפשר זה זולת ההשרה חייב, כמו הנוטל לפרניו חייב משום גוזז אע"ג דלא צריך לפרניס, דבמשכן היו גוזזים עורות מחשים אע"פ שלא היו צריכים [ס] לגמר (עיין מה שכתבתי רש סימן ש"מ), [ע] מה שאין כן במפשיט העור, כדאיתא רש פרק י"ו דשבת [קיז, א], עכ"ל. ועיין סימן תל"ח [ס"ק כג]: בג לחוף. פירש רש"י [שבת] דף (נ"ח) [נ] [ע"ב ד"ה חופף] חופף שערו, נגמר וחול. ומפספס, מגפן שערו. ובגזיר [מב, א] פירשו רש"י [ד"ה מפספס] ותוספות [ד"ה מתני' מיר] מפספס שמבדיל שערותיו זו מזו. ופשוט דאסור לחוף בדבר שבודאי משיר השער, כדאמרינן בגזיר [שם] פוקסת אסור, ופירש רש"י [שבת לד, ב ד"ה וכן הפוקסת] מתקנת שערה במסרק ובגילה נ. וכתב הריב"ש [סימן שלד ד"ה וכבר] אפשר שהוא מה שרואין המסרק בשמן טרוף במים ומעבירין המסרק על ראשן להדביק השערות זו בזו ולהשכיבן על הראש, וזה-דומה לבגין, עכ"ל. משמע דבלאו הכי שרי [א]:

ד כז [סז] אסור לסרוק במסרק בשבת [ב] ואפילו אותו שעושים [יג] משער חזיר [מ] כב [סח] שאי אפשר שלא יעקרו שערות: הגה [מ] אבל מותר כג לחוף ולפספס [יד]:

סימן דש

על איזה עבד מצווה על שביתתו. ובו ג' סעיפים:

א [א] [ג] אדם מצווה א [ב] [ד] על [א] שביתת עבדו [ג] שמל וטבל לשם עבדות [ד] וקבל עליו מצות [ה] הנוהגות בעבד א [ו] אבל אם א לא מל וטבל [ז] אלא קבל עליו שבע מצות בני נח [ח] [ט] הרי הוא כגר תושב ומותר לעשות מלאכה בשבת ב [ב] לעצמו [ט] אבל לא ג [ג] לרבו ג ד [ד] ואסור לכל ישראל [יא] לומר לו לעשות מלאכה בשבת לצורך ישראל אפילו מי שאינו רבו ג [יב] ואם לא קבל עליו שום מצוה אלא [יג] עדיין הוא גוי גמור א דינו שוה לקבל עליו שבע מצות [יד] ולפי זה [יד] צרכי חולה שאין בו סכנה דקיימא לן ג* אומר לגוי ועושה [טו] וכן מת ביום טוב ראשון דקיימא לן ג* יתעסקו בו עממין אסור [ט] לומר לעבד ישראל אפילו הוא עובר אלילים דכיון דמלאכת העבד אסורה מן התורה לא חותרה בדבר שאין בו פיקוח נפש ד ה [טז] ויש חולקים [ט] ומתירים בזה. ה [יז] ומכל מקום אם היה עושה מלאכת רבו שלא מדעתו וניכר שאינו הרב ג"י הדבריס. והעולת שבת [ס"ק ה וט] כתב בזה אבל לא

ערך לחם למהריק"ש

סעיף כז [אסור לסרוק במסרק בשבת]. ולחוף ולפספס ביל מותר:

באר היטב

דש (א) שביתת עבדו. כמו על שביתת בהמתו, [מ"א ס"ק ג]. ופשוט דאסור לומר לנוכרי לעשות לו מלאכה, וכן לגדוקי אסור, עיין מ"א [ס"ק ט]: (ב) לעצמו. כגון תפילת בגדיו וכיוצא בזה, מ"א [ס"ק ב]: (ג) לרבו. אפילו מלאכה שהוא מדרבנן, רדב"ז חלק ג' סימן מ"ז, ועיין

(יג) משער חזיר. והריב"ש מתיר לתקן מעט שער ראשה בכלי העשוי משער החזיר, אבל במסרק אסור, [מ"א ס"ק כב]. וכל שכן אם היה לה כלי משער חזיר מיוחדת לשבת דשרי, וכן כתב המ"א בסימן שכ"ז סעיף ג' [ס"ק ג], ע"ש:

ביאור הגר"א

[סז] [בסעיף כז] אסור לסרוק. נדה ס"ז ב' שכן אשה חופפת בערב שבת כו', ופירש בשאלתות [שאילתא צו] משום שאינה יכולה לסרוק בשבת. ועיין בראב"ש סוף נדה [סוף הלכות מקואות] (טצדקי) [טשטקי] חסרת, פירש רב סעדיה גאון מסרקות גדולות, וע"ש: [סח] שאי אפשר כו' [הגה] אבל מותר. שבת פ"א ב', ג' ב'. ועיין רש"י שם [פא, ב ד"ה אבל לא סורק; ג, ב ד"ה ומפספס]:

דש [א] [בסעיף א] אדם. הכלל דעבד כנעני שלשה הם, הראשון, עבד שמל וקבל עליו מצות כמו גר צדק, רק שגר חייב בכל מצות הנוהגות באיש, ועבד במצות הנוהגות באשה. השני, עבד תושב, והוא כמו גר תושב. השלישי, עבד נכרי, כמו נכרי דעלמא, ושניהם אין מהולים כמו נכרי. וגר תושב יתבאר למטה: [ב] על שביתת כו'. יבמות מ"ח ב', למען ינוח כו' [דברים ה, יד],

(יג) משער חזיר. [מ] [ע"ב] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז]

ציונים לרמ"א

ט) ב"י [עמוד ער ד"ה ומשמע]:

גליון מהרש"א

דש [ג] (שו"ע סעיף א) אדם מצווה על שביתת עבדו. ומשום הכי כתב הרמב"ן [שו"ת פרשב"ל המתוקנים להרמב"ן סימן רפד] דאין בגישול השפחות שלנו משום גישולי עכו"ם, שו"ע יו"ד סימן קי"ג סעיף ד':

הגהות רעק"א

ג) (מג"א ס"ק כב) מכל מקום כיון שהוא רוצה בהפרדת. נלאו הכי אף אינו מכוון בהפרדתן להפרדת נימין מדולדלין, מכל מקום בודאי אם יתלשו ניחא ליה בכך, והוי פסיק רישיה דניחא ליה:

דש א) (שו"ע סעיף א) דינו שוה לקבל עליו שבע מצות. היינו עכו"ם גמור, אם הוא עבד קטן קנין עולם היינו שוה לקבל עליו שבע מצות. אבל בזה ממור קיבל עליו, דאפילו שכירו ולקיטו אסור, דהיינו והגר דכתיב בקרא [שמות כג, יב], וגכרי גמור דאתיא מן לנעון ינוח עבדך [דברים ה, יד] הוא רק בעבד ממש, אבל לא שכירו ולקיטו, וכדאיתא בסעיף ג'. ועיין בהרב המגיד [שבת כ, יד ד"ה גר מושב] דאפילו אינו שכירו ולקיטו מכל מקום כיון שמצוה לעשות ליה כך, והוי פסיק רישיה דניחא ליה:

דש א) (שו"ע סעיף א) דינו שוה לקבל עליו שבע מצות. היינו עכו"ם גמור, אם הוא עבד קטן קנין עולם דינו שוה לקבל עליו שבע מצות. אבל בזה ממור קיבל עליו, דאפילו שכירו ולקיטו אסור, דהיינו והגר דכתיב בקרא [שמות כג, יב], וגכרי גמור דאתיא מן לנעון ינוח עבדך [דברים ה, יד] הוא רק בעבד ממש, אבל לא שכירו ולקיטו, וכדאיתא בסעיף ג'. ועיין בהרב המגיד [שבת כ, יד ד"ה גר מושב] דאפילו אינו שכירו ולקיטו מכל מקום כיון שמצוה לעשות ליה

מגבורת פריצדמאן
הוצאת מפעל שלמן ירוק ירושלים
מכון ירושלים

אין לנו שיעור בפ״ע ובזה לא אמרינן איסור חל על ח״ש.

עוד אזכיר מה שצלע״ג בענין זה רפג״ה (צ, א) דמבואר דבוולדות קדשים לא אתיא איסור גיד וחייל, וקשה הא משעה שנקשר הגיד על הכף נעשה גיד הנשה ואז אין בהולד כולו יותר הרבה משיעור כזית כמובן שם בש״ס וממילא שאין בכל הגיד ההוא שנקשר על הכף כזית והאוכל אז אותו הגיד כמות שהוא אע״פ שאיננו כשיעור זית מ״מ חייב דהאוכלו כולו כברייתו אע״פ שאין בו כזית חייב כמבואר במשנה שם צ״ו ע״א ומשום קדשים לא מתחייב עד שיאכל כזית נמצא איסור ג״ה קדים ותו לא פקע מיני׳ וצ״ע לכאורה, מ״מ בהא סלקינן דתרבא בחלב משום בישול איכא ומשום אכילה ליכא והוא מבואר בש״ס ורמב״ם.

76 [דין נרות שנעשו מחֵלב המעורב בחמאה]

אמנם אי אסור בהנאה. והנה הגאון מעיל צדקה בספרו כנפי יונה רס״י פ״ז בעובדא שהאומנים עירבו חמאה בחלב לעשות מהם נרות כי היה החלב ביוקר בזמנו ופשוט ליה לאוסרו בהנאה, וס״ל להגאון דאע״ג דלאו דאכילת בב״ח לא חל על תרבא אבל לאו דהנאה חל ומ״מ לא נימא מגו דחייל איסור הנאה חייל נמי איסור אכילה, דהנאה לאו כולל ולא מוסיף הוא אלא חומרא בעלמא וכדעת התוס׳ חולין ק״א ע״א ד״ה אי׳ כולל כו׳ כצ״ל בדעת הגאון הנ״ל.

דן אמת מטעם תרבא הייתי יכול לומר דנרות של חלב אינם עשויים מחלב הכליות והקרב לבד דמערבים בהם כמה מיני חלבים ושומן של בהמה שאין בהם כרת, וא״כ שפיר איכא אי בב״ח משום תערובות דהני חלבים ובלבד בזמן שהחלב ביוקר עד שמערבים בהם חמאה מכ״ש דאיכא למיחש נמי לתערובות שארי מינים שומן וקרומים חלב שאין בהם כרת ולאו ואיסור בב״ח חייל עליהם ומש״ה אסרו הגאון בהנאה דאפי׳ על אכילתו לוקה. אלא דזה ליתא דנהי משום תרבא ליכא כנ״ל מ״מ משום נבלה איכא דהא רוב בהמות של אינם נימולים אינם נשחטים וה״ל איסור נבלה ואין אי׳ בב״ח חל על מתה ואפי׳ הכי אסרו הגאון בהנאה וע״כ סבירא ליה אף על גב דאיסור אכילה ליכא מכל מקום איסור הנאה איכא וכנ״ל.

אמנם הרמב״ם בפי׳ המשנה דכריתות (פ״ג מ״ד) בנקודה נפלאה[ג], לפי שהוא סובר דאיסור הנאה הוה איסור מוסיף כפשטות לשון ש״ס כריתות י״ד ע״א, והוה קשיא ליה א״כ למ״ד לוקין על בישולו ואין לוקין על אכילתו משום דאין אחע״א אמאי לא נימא מיגו דאתוסף עליה איסור הנאה נוסף נמי עליו איסור אכילה, ע״כ השריש דאיסור אכילה והנאה בבב״ח אדוקים זה בזה וכשאין אכילה אין מקום לאיסור הנאה, אע״ג דמודה הרמב״ם דאיכא כאן שם בב״ח, שהרי לא יכחיש ש״ס דלוקין על בישולו ואין לוקין על אכילתו, מ״מ ס״ל לרמב״ם דבישול והנאה לא תליא אהדדי אבל אכילה והנאה תליא אהדדי, וכבר ביאר הפלתי ס״י פ״ז (סקי״ג) כוונת הרמב״ם, ואני ביארתי קצת באופן אחר, מ״מ אמת נכון הדבר לרמב״ם אע״ג דלוקין על בישולו, מ״מ כיון דאין לוקין על אכילתו ממילא אין מלקות על הנאתו ולא שום איסור. ובחיבורו לא ביאר זה להדיא דאין לוקין על הנאתו, כי זהו דרכו של הרמב״ם מה שאיננו מפורש להדיא בש״ס לא מייתי ליה בחיבורו, רק לעתים רחוקים ובמקומות מועטים שכותב יראה לי כך וכך. וא״כ ה״נ ילמוד סתום בחיבורו מן המפורש בפי׳ המשנה דאין מלקות על הנאה בחלב ומתה בחלב.

הארכתי בפשוט מפני דברי הלח״מ שהקשה אהרמב״ם נימא מגו דאתוסף הנאה לוקין נמי על אכילה, ונדחק לתרץ דרמב״ם ס״ל אי לוקין על שום הנאת בשר בחלב וכיון דלית ביה מלקות לא מיקרי מוסיף, משמע מזה דס״ל דעכ״פ איסור דאורייתא איכא בהנאת תרבא בחלב כמו בכל בב״ח ולא ראה דברי פי׳ המשנה הנ״ל דאל״ה לכל הפחות הוה מייתי ליה, אע״כ נעלמה ממנו לפי שעה[ד] אבל אמת להרמב״ם מותר בהנאה.

והגאון בדגול מרבבה ריש סי׳ פ״ז כתב דהמיקל כרמב״ם לא הפסיד כיון שאין התוס׳ חולקים להדיא לאסור בהנאה. ובודאי המורה ובא כהגאון ז״ל אין מזחיחין אותו, אבל אי קמיה דידי אתי אני אוסר כהגאון כנפי יונה הנ״ל, וכן משמע בהרבה מן גדולי אחרונים דתרבא בחלב אסור בהנאה לתוס׳, ויפה נתעורר מעלתו במה שראה

ג. המלים "נקודה נפלאה" הם לשון הרמב״ם שם וכוונת רבינו לציין לדברי הרמב״ם הנזכרים שם.

ד. וכן כתב הגחיר״א במחזיק ברכה סי׳ פז אות טו: והני מילי דרב [הרמב״ם] נעלמו מהרב לחם משנה דקושיתו עצמה נתקשה הרמב״ם בפירוש המשנה, ועיי״ש באריכות.

בפ״מ בשם רשב״א דתרבא
ככל בב״ח וכן הוא בו
והשתא אי ס״ד לית ביה א
נמי ליכא, א״כ לענין מאי
ס״ל דאסור בהנאה מי
אך נר קרויז״ל שנאסר
באחרים, פשוט הוא
שבמנין אלא דוקא נר חנוכ
הנרות למצותו וגם על ז
תרע״ג סק״ו אלא שבתשוב
יישב קושיתו ונכון הוא״.
אברהם שם סק״ט. ומה שנ
מה הי
והנה אפי׳ להגאון דגוק
[אלא] מהנאת ה
להדליקו בידים כבר ראו
אחרונים ז״ל ובפרט באלי
לחוש למבשל בשר ב
השלהבת מתבשלת. ומאי
שבנר ושבקערה איך הות
ה״ל מבשל בשבת ואסו
דרמיא האי לא חש לקמח
וגם הדליק הנר בע״ש מב
והולך כל השבת מותר
על הכירה עם השמש
השבת, והכא לא שייך ש
בבישול השמן ובשגם ב
שבנר לא נתבשל מעולם
ואותו כבר כלה והלך ל
ואפי׳ אם הי׳ שם סמוך
והפשרו זהו בשולו אותו
מן הפתילה כי ידוע הוא
וכמה פעמים הגר דולק ב
מפני

[הדלקת נר

אמנם אע״ג שכן הוא מ״
אין בו משום ביש

ה. ראה לעיל בחלק או״ח סי׳ ק
ועי׳ אמ״ב או״ח דיני יו״ט סי
ו. תוקן עפ״י הנדפס בגליון השו
ז. יעוין בשו״ת שבות יעקב ח״א
לענין שהמאכל יהיה דאוי לא
ט העיר על החת״ס מירושלמי ש
זאב [להגרו״ז פרנק] שבת עמ׳ נ

ש״ת חתנ סופר
יו״ד נ-א
מנון המאור

בפ״מ בשם רשב״א דתרבא בחלב נעשה נבלה מה״ת ככל בב״ח וכן הוא ברשב״א והרא״ה בהדיא. והשתא אי ס״ד לית ביה איסור הנאה ואיסור אכילה נמי ליכא, א״כ לענין מאי אמרינן חנ״נ מה״ת, אע״כ ס״ל דאסור בהנאה מיהת וכן ראוי להורות.

אך נר קרויז״ל שנאסר כנ״ל ונתערב יבש ביבש באחרים, פשוט הוא שבטל דאין כאן דבר שבמנין אלא דוקא נר חנוכה שבכל לילה מונים מנין הנרות למצותו וגם על זה פליג ט״ז באו״ח סי׳ תרע״ג סק״ו אלא שבתשובת שבות יעקב (ח״ב סי׳ לב) יישב קושיתו ונכון הוא[ה]. ועיין שם ויעיין לשון מגן אברהם שם סק״ט. ומה שכתב מעלתו בזה לא ידעתי מה היה לו.

והנה אפי׳ להגאון דגול מרבבה הוא לא מיירי [אלא] מהנאת הדלקה אבל נר קרויז״ל להדליקו בידים כבר ראו עיני מעלתו במ״ש גדולי אחרונים ז״ל ובפרט באלי׳ רבה הלכות חנוכה דיש לחוש למבשל בשר בחלב שהטפה שסביבות השלהבת מתבשלת. ומאי שהקשה מהמותר השמן שבנר ושבקערה איך הותר בשבת (שבת מד, א) הא ה״ל מבשל בשבת ואסור באכילה ליומיה, מאן דרמיא האי לא חש לקמחיה הא מיירי שנתן השמן וגם הדליק הנר בע״ש מבעוד יום ואפי׳ אם מתבשל והולך כל השבת מותר אפי׳ לכתחלה ליתן קדרה על הכירה עם השמש והוא מתבשל והולך כל השבת, והכא לא שייך שמא יחתה שהוא אינו חפץ בבישול השמן ובשגם בלאו הכי נמי מותר השמן שבנר לא נתבשל מעולם רק הטפה שסביב שלהבת ואותו כבר כלה והלך לו ולא נותר ממנו מאומה ואפי׳ אם הי׳ שם סמוך לפתילה שמן שנתחממו והפשרו זהו בשולו אותו נתבטל ברוב אותו שרחוק מן הפתילה כי ידוע הוא שאין רוב השמן שבנר חם וכמה פעמים הנר דולק בקערה ותחתיות השמן קפוי מפני הקור.

[הדלקת נר בשמן בב״ח]

אמנם אע״ג שכן הוא מ״מ בודאי המדליק נר בשבת אין בו משום בישול רק משום הבערה ולא לישתמיט מקום דהנותן שמן בנר חייב משום מבשל[ה]״, ולא משמע דתליא זה בפלוגתא מלאכה שאצ״ל, אלא לכולי עלמא לית ביה משום מבשל, אף על גב דלגבי בשר בחלב סבירא ליה לגדולי אחרונים דהוה מבשל מכל מקום מלאכת שבת בעינן שיהיה כיוצא בהן במשכן ושם היה בישול הסממנים שדבר המובשל הי׳ בעולם והיו צריכים לו וכל בישול שכיוצא בזה חייב עליו אפילו כלי מתכת עיין מגן אברהם סי׳ שי״ח ס״ק י׳ בסופו יעוין שם. ומה שהניח שם בצ״ע כתבתי על הגליון ש״ע שלי וד״ל ק׳ זה נתיישב בו הלח״מ שם (הל׳ שבת פי״ב ה״א) ומיהו מלשון רש״י שבת ע״ד ע״ב ד״ה דשדי סיכתא כו׳ ובד״ה דמרפי רפי׳ כו׳ [משמע][ו] שאין בישול אלא על ידי משקין. עד כאן לשוני בגליון.

ומ״מ ענין בישול בשבת הוא שצריך להדבר המתבשל ועכ״פ נשאר בעולם, משא״כ כשכלה והולך ואחר הבישול לא נשאר בידו מאומה אע״פ שמ״מ בישל הדבר ההוא ולענין בב״ח עשה תועבה דרחמנא קפיד אמעשה הבישול ההוא, מ״מ בשבת פטור דלא הוה כעין בישול סממנים[ז]. וכיוצא בזה בגוזז והשער הולך לאיבוד רק לפנות מקום העור לענין גיזה בקדשים חייב משום גוזז ובשבת פטור משום דלא הוה במקדש כמ״ש המג״א סי׳ ש״ג סקכ״ב דגם הריב״ש (סי׳ שצ״ד)[ח] לא החמיר רק משום דס״ל דעורות תחשים היו גוזזים ולא צריך לשערות, וכבר פליגי וסבירא להו דמנ״ל דגזזו עורות תחשים כלל דילמא בשערותיהן היו עושים מהם כיסוי לאהל, עיין קרבן נתנאל (פ״י אות לא) ועמ״ש רש״י שבת קי״ז ע״ה ד״ה דשקיל ליה בברזי ועיין מג״א בשם מהרש״ל סי׳ תצ״ז סק״ו גבי צידת דגים וכן בדישה וסחיטה שני בני אדם סוחטים בשבת זה מאבד המשקה וזה מכניסה בכלי זה פטור וזה חייב מפני שזה המאבד אינו עושה כדרך שהיו דשין במשכן ועיין מ״ש תוס׳ (שבת קיא, א) גבי מסוכרייתא דנזייתא ואם כן הכי נמי בשבת לא מיחייב משום מבשל אלא משום הבערה ולענין בשר בחלב אפשר דהוה בישול וכן מבואר להדיא בלשון כנפי יונה שם, ואין להאריך יותר בזה.

ה. ראה לעיל בחלק או״ח סי׳ קעח ולהלן בחלק זה סי׳ צו. ה*. בתוס׳ הרא״ש יבמות ו, ב בשם מהר״ם מרוטנבורג דחייב משום מבשל. ועי׳ אמ״ב או״ח דיני יו״ט סי׳ א. ובנשמת אדם כלל כ סק״ב מבואר כהחת״ם. ועי׳ זרע אברהם ח״ב סי׳ סט אות ח.

ו. תוקן עפ״י הנדפס בגליון השו״ע. ובדברי רבינו כאן עיין גם מש״כ בחידושים לשבת שם.

ז. יעוין בשו״ת שבות יעקב ח״א סי׳ לח דבשול גם לענין בב״ח הוא דוקא שע״י הבשול אפשר לאכלו, אבל היכא שהבשול לא עביד מידי לענין שהמאכל יהיה ראוי לאכילה אינו חייב על בשול בב״ח. אולם בשו״ת עלהו רענן [להר״י זילברברג תרצ״ה חתנו של הכל״ח] סי׳ ט העיר על החת״ם מירושלמי שבת פ״ד ה״ה, וכ״ה בתוס׳ הרא״ש יבמות ו, א ועי׳ זר״א שם. וראה להלן בהשלמות והוספות. וע״ע בתולדות זאב [להגרז״ו פרנק] שבת עמ׳ נא. ח. ראה מש״כ רבינו על דברי הריב״ש בהגהות חת״ם או״ח סי׳ שג למג״א סקכ״ב.

מסורת השרים

פיטרא. פטריות בולי"ן: מאונא דחצבא. פעמים שהוא גדל בספת הכלי ממיים: ושאינו נקוב פטור. משום דלא מתוכר נקרקע עולם הוא: לאו היינו רביתיה. דאין דרך זריעה שם אבל אלו שממרגו הוא עיקר גידולן: נקבי נקבי. משום מוסב עולה: לא ניכתוב. דלתמנגא

[מנחות לו.] אמר *וכתבתם כמיכה ממה שלימה תורת אור ולא מופסקת: בכנפיו. בעולת העוף משמעי שיסמעו בעוד כנפיו בו *ומקציים כנפיו כל כנפי הגוף בלו"ם בלע"ן. עולה הוא הדקה שהיא בנשר כמין אמר שאין לה ברשים קשים: להכשיר את העור. לימדך הכתוב שאינו צריך הפשט כעולת בהמה שפשל בה אם העור: פירצי. היינו נקבי: מאי אם יבא אליהו ויאמר. היתר ואיסור אין תלוי בו דלא בשמים היא: והתנן עצמות הדג ועורו מצילין באהל המת. לפי שאין מקבלין טומאה כדתניא בת"כ* עור יכול עורות שנים כו' ועצמות הדג נמי דכלי עצם דמקבלים טומאה מכל מעשה עזים ילפינן לה להניא דבר הנה מן העוזים מן הקרנים ומן הטלפים* אבל דגים לא וכל שאינו מקבל טומאה מוקף בפני הטומאה ומטמא זו במס' כלים: דהוו דלו. גליהן מגביהן: לאקבולי אפיה. לעשות מחילה סביביו כשהוא נפנה על דופני הספינה שלא ירלה גילוין. ע"א לקנה: ועכירי. ענין לער משום לערו אלף הוא עכור ומפני שלא היה רוח מנשבת ולהה המים נעשין גלין הנין שלבוכל אדם גדול הוא והנהר היה משוך מא"י לבבל: תהי. הרים בו בקנקנו אם יין הוא לו המסיק כמו בת תיהא דאמר גבי יין נסך (ע"ז ד' סו:). כלומר בדקהו אם מכס הוא אם לאו: מניין לדם שהוא אדום. דגבי נגה דם כמיכ* ומנן (נגה דף יט.) ה' דמים טמאים נמשה וכולן משום דמרמיתן אדומה אף על גב דשמור מגא בהו אמרינן שמור אדום הוא אלא שלקה: ונאמר להלן ערלתו. גבי נטיעה (ויקרא יט): תמה. בתופיותיה ערלתו: ואין דנין ערלתו מערלת. דלמין זו אמירה תמה שאינו מפורש בתוך התיבה ערלת מה: תיפוק קרנא בעיניה. הנין בו שלנסוקו בת: אוכליה נהמא דשערי. כדי לשלשל דרופא היה שמואל: ולא אחוי ליה בית הכסא. שמתוך כך מתכפך ומתבלבל הזבל במיעיו ומתמוגג כולו: ונכרכות. המיגרות: בשערן. שלו ואמר כך מכיסין בדפוסי הקליפה שלהן: אספקלטור. שר הטבחים בלשון יווני: זה שהרגו מלך. ואלו לקו ע"י בורלון: קאלוס. משונה טעם זה: מתני' הילמי. שלמוייר"ת:

*) [שמיני סוף פרק ז]

מגילה ד' ע"ב

[ב"ב פט:]

[מסכת סופרים פ"ל הל' ח וכי כשיעוי לשון קלס]

מסכת סופרים פ"ח הלכה ג

שבת יג

דברים יד

ואי ס"ד עור הוא היכי מרבי ליה קרא. תומה לר"י הא אפילו עלה שבכנפיים מרבה קרא וי"ל דכתמה ממי אשכחן שהיה קרב שיער שבזקן הייסים ואמר שבכתב רחליס כדאמרינן בזבחים (דף פה:) ובחולין (דף ג.) דלא קפיד קרא אלא להפשט עור וה"ג אפילו שהעלה קרינה לי עור הוא ערך הפשט: ר"ח ל"ג וקדלו מיא לאקבולי אפיה אלא הכי גרס חזקיה שמואל למיא דקדלו ועכירי אמר שמואל גברא רבה קאתי ומקי במיעיה פי' שמע שמואל שמועה שאדם גדול היה בא בספינה וידע שמואל שיטמה מן הגהר אותו אדם גדול ומתוך כך יחוש במעיו לפי שהמים היו עכורים ממתמת הרוח שהיה מבלבלם ולפי שמואל היה רופא מומחה א"ל לקרנא זיל תהי ליה בקנקניה פי' קרלה אם הוא חכם וראוי לכבדו אבילמו לביתו ואמשה לו רפואה ותכבדו לפי מה שראוי לו: מניין דדם שהוא אדום. וכל אותן ד' מינין דמרבינן* מדמיה דמיה יש בהן לד אדמומית:

איזה מהן תשוב אותו שהרגו מלך. וא"ת תיגם מהו מאליהן מחורות ועקורות מאי איכא למימר וי"ל כיון דמהו שרי א"כ מן המותר בפיך לא דוקא אלא ממין המותר בפיך קאמר: **אין** עושין הילמי בשבת. הלכה כרבנן דבפרק קמא דעירובין (דף יד:) אמר אין הלכה כר' יוסי לא בהילמי ולא בלחיין ואמר נמי התם פוק חזי מאי עמא דבר ופי' בקונטרס וכבר נהגו העם בלחי משהו וכיון דאין הלכה כר' יוסי בלחיים כ"ש בהילמי דאפילו רב הונא בר חגיגא דפליג התם בלחיים מודה בהילמי ושרי לעשות מי מלח בשבת ליתן על שופות לעוין ואם נותן מלח על השופות ואח"כ נתן משקין עליהם שרי אפילו לרבי יוסי שהשמטנים ממתיק המלח כמו שמן: עלין

ויקרא נו:

[נזיר כח: מכות יח. מה יט. תוספ' פנ"ז]

[כ"ב פט:]

[מסכת סופרים פ"ל הל' ח וכי כשיעוי לשון קלס]

מסכת סופרים פ"ח הלכה ג

שבת יג

דברים יד

עין משפט נר מצוה

א מיי' פ"ח מ' מלכים: תפילין הלכה ו' וס"ח מהל' כלים הל' ד' סמג עשין כב כה מאמ"ם מ"ה פי' לב סעיף יב ובוס"ע י"ד סי' רעח סעיף ה [ובכמ"ם בהלכות ס"ת הלכה ב]:

יא ב מיי' פ"ח מהל' תפילין הל' כ' עוס"ע ס"ח סי' לב סעי' יג:

יב ג מיי' פ"ו מהל' מעשה קרבנות הל' כה סמג עשין קפ:

יג ד מיי' פ"ו מהל' טומאת מת הלכה ה: יד ה מיי' פ"ח מהל' תפילין הל' י סמג עשין כב כה עוס"ע מ"ה פי' לב סעיף יב ובוס"ע י"ד סי' רעח סעיף ה [ובכמ"ם בהלכות ס"ת הלכה ב]:

טו ו מיי' פ"ה מהל' איסורי ביאה הל' ו [ובוס"ע י"ד סי' קפה סעי' ה]:

[מה יט.]

טז ז מיי' פ"ח מהל' תפילין הלכה י סמג עשין כב כה עוס"ע מ"ה סי' לב סעיף יב ובוס"ע י"ד סי' רעח סעיף ה [ובמלאכי בהל' תפילין דף עח. ובכמ"ם שם הלכה ד]:

יז ח מיי' פ"ג שם הלכה ה ח ט סמג שם עוס"ע מ"ה סי' לב סעיף מד ירח כ מיי' שם הלכה ה ובו' עוס"ע שם סעיף מט.

רבינו חננאל

נצרר הרם אע"פ שלא יצא. ר' יוחנן בן נורי אומר ה' שרצים יש להן עורות מדקתני כולא מתניתא בשרצים שיש להן עורות. אלמא דרבנן הוא דאית להו חלוקה בטקצת שמונה שרצים ומקצתן אבל ר' יוחנן בן נורי אבולה מחייב ומחייב דתכא בשבת בוודהיה וקשיא לרב ופריק רב אשי אליבא דרב ואסר ת"ק דפליג בין מקצת שרצים למקצתן לאו חכמים איתן אלא ר' יהודה דאמ"ל בתר נישתא דתנן רבי יהודה אומר הלמאה כולדה אבל רבנן דפליגי דתם על ר' יוחנן בן נורי לענין טומאה פליגי. אבל לענין שבת מודה ליה. ואקשינן אי הכי הא בדייתא דתניא הנדר א' מה' שרצים האמורין בתורה וההובל בהן חייב דברי ר' יוחנן בן נורי דברי ר' יוחנן בן נורי ומחלקותו דצה ליה למיתנא דמשמע אפי' רבנן דפליגי עליה לענין טומאה הכא מודו ליה ופרק' תני דברי רבי יוחנן בן נורי ומחלקותו פירוש חבורה פלשון חברבורות. כגון יחת מתחתיהם יכל מנגלל מבלה מבלבל וכיוצא בהן ודייקינן מדקתני הוובל בהן מבור. מבלל שהתרגן חייב. ומוקים לה ר' יוסף כר' אלעזר דאמר הנוגע כיצה בשבת בחורג נבל בשבת ורבי יוסף ואמר

מגילה ד' ע"ב

[מסכת סופרים פ"ל הל' ח וכי כשיעוי לשון קלס]

מסכת סופרים פ"ח הלכה ג

שבת יג

דברים יד

עור נבלות וטרפות שלהן "ונכרכות בשערן "ונתפרות בגידן והלכה למשה מסיני *) שהתפילין נכרכות בשערן ונתפרות בגידן אבל אין כותבין לא על גבי עור בהמה טמאה ולא על גבי עור חיה טהורה ועל גבי עור נבלה וטרפה שלהן ואין נכרכין בשערן ואין נתפרות בגידן וזו שאילה שאל *ביתוסי אחד את ר' יהושע הגרסי מניין שאין כותבין תפילין על עור בהמה טמאה ואינו צריך לומר על אלא מעתה על גבי עור נבלות וטרפות אל יכתבו א"ל אמשול לך משל למה"ד לשני בני אדם שנתחייבו הריגה למלכות אחד הרגו מלך ואחד הרגו איספקליטור [2]) איזה מהקמשובח הוי אומר זה שהרגו מלך אלא מעתה יאכלו אמר ליה התורה אמרה "לא תאכלו כל נבלה ואת אמרת יאכלו א"ל קאלוס [3]) מתני' אין עושין הילמי בשבת

[1]) ת"ר כותבין תפילין על גבי עור בהמה טהורה ועל גבי עור חיה טהורה ועל גבי עור בהמה טמאה ולא על גבי עור חיה טמאה ואינו צריך לומר על גבי עור נבלה וטרפה שלהן ואין נכרכין בשערן ואין נתפרות בגידן וזו שאילה שאל *ביתוסי אחד את ר' יהושע הגרסי מניין שאין כותבין תפילין על עור בהמה טמאה ואינו צריך לומר על גבי עור נבלות וטרפות אל יכתבו א"ל אמשול לך משל למה"ד לשני בני אדם שנתחייבו הריגה למלכות אחד הרגו מלך ואחד הרגו איספקליטור [2]) איזה מהקמשובח הוי אומר זה שהרגו מלך אלא מעתה יאכלו אמר ליה התורה אמרה "לא תאכלו כל נבלה ואת אמרת יאכלו א"ל קאלוס [3]) מתני' אין עושין הילמי בשבת

[2]) [ויקרא מוסף פרק ז]

[3]) [שמיני סוף פרק ז]

מוסף רש"י

התולש מעצין נקוב חייב. דהוי כמתוכר, דיוקן מן הקרקע ע"י הנקב שמרים לתלוסים הקרקע ומפילו הנקב בדופנו (לעיל לה.).

ונכרכות בשערן ונתפרות בגידן. שלריך לקשור מגרות הפרכיות בשער עור בהמה טהורה ונתופרן בגיד בהמה טהורה. בשערן, בשער של מין הקלף, כלומר בשל טהורה (לעיל כח:).

לעזי רש"י

בולי"ן [בולי"ן]. פטריות. בלו"ש [פלומי"ש]. נרצות (הנדרלות). שלמוי"ר"א. מי מלח (של שימורים).

[כלים פ"י מ"ח]

[ויקרא נו]

[נזיר כח: מכות יח.] מה יט. [תוספ' פנ"ז]

[כ"ב פט:]

[מסכת סופרים פ"ל הל' ח וכי כשיעוי לשון קלס]

מסכת סופרים פ"ח הלכה ג

שבת יג

דברים יד

(18)

יגלה מסיו: (ד) מו לשם ס"ת. כי קדושת ס"ת המורם מתפילין כמו"ש לעניין המפסיק כמקום שכ"ת צריך שיגיעו מלמעו מלד דוגמא מס"ל ר"מ ס"ל אבל מזוזה אינם מעורבים בתפילין ומ"כ כי אבנו לשם מזוזה לא שבנו לשם תפילין: (ה) וסיעו קלת כמיבוה כו' ר"ל ס"ר ר"מ"ל כוכמו דלפי' כמפיע בפוף סכיבוה מכר אבל זה פסוק דלא מכר מה שיעבל מכר אבל זה מכר מכר כמו"ל ר"מ ס"ל לכתוב מכר אבל לא

במלאכת קוצר לא שייך לחלק משום איסור ריבוי בשיעורין, בין אם קוצר פירי גדולה או קטנה, דאם לא כן אכתי שייך בזה שמא ירבה לקצור פירי גדול בשביל הבריא, ועל כרחך דדומה לשחיטת בהמה כיון שהיא פירי אחד אין חילוק בריבוי בשיעור קצירה בין פירי גדול גדול או קטן. [ועי' עוד בשו"ת דברי יואל (סי' קל"ד) מה שנסתפק ביסוד ריבוי בשיעורין באיסורי שבת, ובספר אמרי בינה (דיני שבת סי' י"ז) בזה].

המפשיט

מלאכת מפשיט

כתב (פ"ח הל' ה') הרמב"ם וז"ל המפשיט מן העור [כלומר חלק מן העור] כדי לעשות קמיע חייב. ובהל' ו' כתב המפרק דוכסוסטוס מעל הקלף, הרי זה תולדת מפשיט וחייב ע"כ. כלומר דהעור בשלימותו אחר הפשטתה מן הבשר קרוי "גויל", וכשמפריד ומחלק את הגויל בעוביו ועושה ממנו ב' עורות, צד העור הסמוך בחייה לבשר קרויה "דוכסוסטוס", וצד העור הסמוך בחייה לשערות קרויה "קלף", וכשעושה כן להפריד ולחלק העור חייב משום תולדה דמפשיט.

והנה החיי אדם (כלל כ"ט נ"ח ס"ק ג') כתב דמשמע מדברי רמב"ם דוקא משום מפשיט הוא דמחייב בזה, אבל משום קורע ליכא, ולכאורה הלא מבואר בדברי הרמב"ם (פ"י הל' י"ח) ובשו"ע (סי' ש"מ סי"ד) דמפרק ומפריד עורות דבוקים חייב משום קורע, ואם כן יתחייב במפרק ומפריד הדוכסוסטוס משום קורע. ועל כרחך יש ללמוד מזה דדוקא בב' עורות שנדבקו יחד ע"י דבק שייך קורע, וכמו מלאכת קורע בבגד שהוא בנתחבר הבגד ע"י תפירה, מה שאין כן כשהם גוף אחד בתולדה לא שייך בה משום קורע, ורק בעור יש בה משום מלאכת מפשיט כשמפרק ומפריד דוכסוסטוס מעל הקלף, ע"ש [ועי' בדברינו לעיל (מלאכת קורע אות ו') בזה].

ולענ"ד יש לומר בזה דהנה מצינו בכמה דברים שהם דומים לאב מלאכה אחד, ומכל מקום נתייחד להם אב בפנ"ע, ובכהאי גוונא אמרינן דבזה שנתייחד לה אב בפנ"ע נתמעט משאר מלאכות, וכבר הארכנו בזה לעיל במלאכת גוזז (אות י"ד) מדברי החזון איש (הל' יו"ט סי' קל"ג אות ח') שכתב לענין גוזז מבעלי חיים דליכא לחיובא משום קוצר, כיון דנתייחד לה אב בפ"ע לאו היינו קוצר עי"ש. ואין זה דומה למה דאמרינן (עי' שבת ע"ג ע"ב ועוד בכמ"ק) בכמה מלאכות דחייב עליו משום ב' מלאכות, כגון בזומר וצריך לעצים, דזהו דוקא כשאין המלאכה נעשית באותו ציור שהיה במשכן, אלא ציור ואופן אחר בזה יש לחייבו משום ב' מלאכות, אבל באותו ציור עצמו שהיה במשכן ונמנה בין האבות למלאכה בפנ"ע, לא שייך לחייבו גם משום מלאכה אחרת הדומה לה.

ואם כן הוא הדין במפשיט עור מעל הבשר, יש לומר דכיון דנתייחד לה אב בפנ"ע

הרה"ג ר' חיים קלמן אוטמאן שליט"א

משום הכי גם מפרק עור הדוכסוסטוס מעל הקלף, לאו שם קורע עלה כלל אלא חייב משום מפשיט, משום הכי אינו חייב משום קורע ועדיין צריך ביאור רחב בזה.

מפשיט והעור הולך לאיבוד

ג) **בגמרא** (שם קט"ז ע"ב) איתא פלוגתא בין ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה וחכמים, גבי ערב פסח שחל להיות בשבת, אם מותר להפשיט עור קרבן פסח בשבת, דחכמים סברי דמותר להפשיטו כולו, ומפרש בגמרא (שם קי"ז ע"ב) הטעם שהתירו חכמים, משום דאין צריך לעור הנפשט, ופי' רש"י (ד"ה ודקשיא) דכיון דאינו צריך לעור, לא דמי להפשט אילים ותחשים דמשכן ע"כ, ורבינו חננאל מוסיף בפירושו דמכוין לגלות הבשר, ואין כוונתו להעור הנפשט. ומקשה עלה והא הוי פסיק רישיה, ואביי ורבא דאמרי תרוייהו מודה ר' שמעון בפסיק רישיה, ומשני דשקיל ליה בברזי, ופי' רש"י וז"ל בברזי בחתיכות דקות מפשיט וחותך, דאין דרך הפשטה בכך, ולאו מלאכה הוא, אלא שבות עכ"ל.

וביאור שיטת רש"י נראה דאזיל לשיטתו (שם ע"ה ע"א ד"ה טפי ניחא ליה) דלר' שמעון חייב בפסיק רישא אף דלא איכפת ליה אם המלאכה נעשית או לא, ולא בעינן שיהא ניחא ליה שיהא המלאכה נעשית, [ולאפוקי משיטת תוס' דס"ל דלא מחייב בפסיק רישא רק באגן סהדי דניחא ליה וכדלקמן], ובזה יתבאר סוגית הגמרא הנ"ל, דמקשה דאף דאינו צריך לו העור מ"מ כיון דהוי פסיק רישא עדיין חייב עליו מן התורה, אף דלא איכפת ליה בהפשט העור. ומתרץ דמפשיט וחותך חתיכות דקות דלאו מלאכה הוא כלל אלא שבות, ושבות התירו לצורך הקרבן שלא יסריח כמבואר שם בגמרא.

וכוונת רש"י דחותך חתיכות דקות לאו מלאכה הוא, מבואר ברמז בשו"ת חת"ס (יו"ד סי' ס"ב), וכן נראה מדברי שו"ת הריב"ש (סי' שס"ד) מובא במג"א (סי' ש"ג ס"ק כ"ב) ע"ש, ונבאר דבריהם דכבר ביארנו לעיל (מלאכת טוחן אות י"ד) מאי דמצינו בכמה מלאכות של שבת דבעינן שיהיו התכלית כיוצא שהיו במשכן, כגון במלאכת דישה וסחיטה, דבאם סוחט זיתים וענבים לאבד המשקה פטור, כיון דאינו עושה כדרך שהיו דשין במשכן, ולא הוה בגדר מלאכה שאי"צ לגופה ותלוי במחלוקת ר' יהודה ור' שמעון, רק אפילו לרבי יהודה דמחייב במלאכה שאין צריכה לגופה פטור, משום דאינו דומה למה שהיה במשכן לאו שם מלאכה עלה כלל (עי' תוס' שם ע"ג ע"ב ד"ה זומר).

ועפ"ז יובן גם לענין הפשט כיון דבמשכן היה מפשיטים עורות תחשים ואילים כדי להשתמש בהעור, משום הכי כל שעושה ההפשט חתיכות דקות והולך העור לאיבוד, לאו שם הפשט עלה. (עי' לגול מרגנה סי' ש"ג).

וצריכנא עדיין להוסיף ביאור דאם כן הוא כוונת רש"י, א"כ אמאי מוקים לה בגמרא דוקא בחותך חתיכות דקות, הא אף במפשיט ביחד כל העור כיון דאין לו צורך בהעור, תו לא הוי דומיא דמשכן ופטור, וכמו בסוחט זיתים וענבים והמשקה הולך לאיבוד דלא נפקא לן כמה משקה סוחט ובכל ענין פטור, א"כ הוא הדין במפשיט ולמה הוצרך הגמרא שיהא מפשיט חתיכת דקות דוקא.

ונראה לבאר על פי מה שכתב הטו"ז (סוס"י ש"כ ס"ק י"ב) לענין סחיטה וז"ל בא"ד ומשום הכי אם נשפך שכר או משקים על המפה שעל השלחן, והוא רוצה לנקותו, עכ"פ לא ישאוב משם תוך כף אחד ולשפוך לחוץ,

דאף על גב דישליכנה לאיבוד מ"מ כאן בשעה שהוא שואב תוך הכף עושה איסור גמור והוה תולדות מפרק, ובזה הכל מודים לאיסור, ולא יועיל מה שישפוך אח"כ [המשקה מן] הכף לחוץ, דזהו מעוות לא יוכל לתקון עכ"ל. ובאלי' רבה (סס ס"ק כ"ח) העיר על דבריו וז"ל מה בכך שנוטלה בכף, כיון שדעתו להשליך [המשקה] אח"כ מהכף עכ"ל.

ולענ"ד דבר גדול רמז לנו כאן הטו"ז, דעד כאן לא אמרינן דסוחט משקה ואינו צריך להמשקה לאו שם מלאכה עלה ועדיף ממלאכה שאי"צ לגופה, אלא דוקא בהולך לאיבוד תיכף בעת סחיטתו, אבל אם סוחט משקה בתוך כף אף שדעתו להשליכה אח"כ ואינו צריך לו, סוף סוף המלאכה כבר נעשית רק אין תכלית המלאכה כמו שהיה במשכן, א"כ הוי ליה מלאכה שא"צ לגופה דתליא במחלוקת ר' יהודה ור' שמעון. והסברא מבואר דהגה התוס' כתבו (סס) דטעמא דר' שמעון דפוטר מלאכה שאי"צ לגופה משום דצריך שיהא דומיא דמשכן, וכגון חופר גומא ואין צריך אלא לעפרה, דבמשכן לא היו חופרין אלא א"כ צריך להגומא עיי"ש, ובחופר גומא ואין צריך אלא לעפרה הרי המלאכה דהוא עשיית הגומא קיימא וקאי, ורק אין תכלית מחשבתו דומיא דמשכן, וא"כ גם בסחיטה אם בעת סחיטתו כונס המשקה בתוך הכלי אף שדעתו להשליך אח"כ המשקה, שם מלאכה עלה והוה ליה מלאכה שאי"צ לגופה, ורק אם בעת הסחיטה הולך המשקה לאיבוד, דאין זה מדרך סחיטה כלל ואינו דומה לסחיטה שהיה במשכן, אז אין עליו שם מלאכה כלל ואף מלאכה שא"צ לגופה לא הוי. וזה כוונת הטו"ז דאם בעת שסוחט המשקה מן המפה סוחט לתוך כלי הוה מעוות ולא יוכל לתקון, כלומר דהוי ליה מלאכה שא"צ לגופה ולר' יהודה דס"ל מלאכה שאי"צ לגופה חייב בכהאי גוונא חייב, ולר' שמעון עכ"פ פטור אבל אסור, מה שאין כן בהולך המשקה לאיבוד לאו שם מלאכה, ויש דס"ל דאף מדרבנן מותר, עי' במגיד משנה (פרק ט' הל' י"ח) ובר"ן (סס קי"ח ע"ח) מובא במג"א (סס ס"ק כ"ג) עיי"ש.

ומעתה על פי זה מובן גם לענין מלאכת מפשיט דאם מפשיט את העור ביחד כדרכו ואין צריך להעור, ליכא למימר דלאו שם מלאכה עלה דסוף סוף עשה מעשה ההפשט כדרכו, משום הכי מוקמינן דשקיל ליה בברזי חתיכות דקות דרך הפסד, ואז לאו שם מלאכה עלה דאין זה דרך הפשט אם העור נפסד בעת הפשטו.

על כל פנים נתבאר שיטת רש"י דבמפשיט חתיכות דקות לאו שם מלאכה עלה ופטור אפילו למאן דחייב במלאכה שאי"צ לגופה, ושבות דרבנן מיהא איכא, והתירו לצורך הקרבן פסח. אולם בתוס' (סס ד"ה דשקיל) הקשו על שיטת רש"י דא"כ הוה ליה למיתני בפרק אלו דברים (פסחים ס"ה ע"ב) בהדי הנהו שבותים דדחו הקרבת פסח שבת, ותי' התוס' דאפילו איסור שבות ליכא כיון דאינו מפשיט כשיעור חשיבות עור וכו', ולא דמי לצד מזיקין (שלא יוקו דשבות מיהא הוי) דמכל מקום צד הוא, אבל הכא דלא קעביד הפשט אפילו שבות ליכא עכ"ד. ובהגהות מלא הרועים על הש"ס כתב על דברי התוס', וז"ל וקשה הא חצי שיעור אסור מה"ת (עי' רש"י שבת ע"ד ע"א ד"ה וכי מומר לאפות, וכמשנה למלך פרק י"ח הל' ח') ע"כ, ונשאר בקושיא. ולענ"ד דאין כוונת התוס' משום חסרון שיעור שלם, אלא כוונתם נמי על דרך שביארנו שיטת רש"י דלאו מלאכה הוא במפשיט חתיכות קטנות כיון דלא הוי דומיא דהפשטה במלאכת המשכן, רק התוס' ס"ל דאף שבות ליכא, וכמש"כ לעיל דשיטת הרב המגיד בסוחט והולך לאיבוד דאף שבות ליכא ודו"ק.

וואגב נראה לבאר בדרך נכון מה דהיה הכרח להתוס׳ לבאר דאף שבות ליכא, והמהרש״א העיר שם דלכאורה היה יכולין התוס׳ לתרץ דמשום הכי לא תני שבות דהפשטה בהדי שאר שבותים דדוחה שבת, משום דתליא בפלוגתא אם התירו הפשט בקרבן פסח, ובפלוגתא לא קמיירי שם עכתו״ד. ולענ״ד נראה דהנה שיטת התוס׳ (כריתות כ׳ ע״ב ד״ה קנירא ליה - שבת מ״ח ע״ב ד״ה מיתס שפינה) דלא מחייב ר׳ שמעון בפסיק רישא אלא באם אגן סהדי דניחא ליה במלאכה הנעשית, אבל בלא איכפת ליה דינו כמו מלאכה שאי״צ לגופה ופטור לר׳ שמעון אף דהוי פסיק רישא, ובמג״א (סי׳ רע״ח סק״ח) ציין לדברי התוס׳ לדינא, ומבואר הדברים בשו״ע התניא (שם ס״ד), וא״כ היה קשה להתוס׳ בסוגית הגמרא דמקשה על מאי דתירצו דאין צריך להעור הנפשט, דהוי פסיק רישא הלא כיון דאינו צריך להעור ולא איכפת ליה בהפשטתה לא מחייב ר׳ שמעון, ונאמר דהתירו שבות דהפשטה לצורך קרבן פסח. ועל כרחך צ״ל דקושית הגמרא דכיון דלא מצינו בהנהו שבותים שהתירו בקרבן פסח בשבת גם הפשטה, הרי דלא הוי אפילו שבות ולהכי מקשה דהלא הוי פסיק רישא ואף על פי דלא איכפת מ״מ שבות מיהו הוי, ועל זה מתרץ דשקיל ליה בברזי, ולפירוש התוס׳ על כרחך היינו דאף שבות ליכא, ומזה הוכרחו התוס׳ דלמסקנא אף שבות ליכא ודו״ק].

הפשט עור בעופות

ג) **הנה** מבואר בשו״ע או״ח (סי׳ ל״ג סי״ב) לענין כתיבת סת״ם, דמותר לכתוב גם על עור העוף ע״ש, הרי דמיקרי עור העוף בשם עור, ואם כן יש לעיין לענין מלאכת הפשט אם חייב במפשיט עור העוף כיון דשם עור עלה או לא.

ובבשר עוף שנתבשל ונוטל העור מעל גבי הבשר, נראה וודאי דמותר אף אם נימא דשם עור עלה גם לענין חיוב בשבת, וכמו שכתבנו בדברינו (מלאכת גוזז אות ד׳) לענין גוזז, דאם תולש כנף מן העוף אחר בישול הבשר לא חשיב גוזז, דהוי חלק מן הבשר ושם אוכל עלה עיי״ש, כל שכן דיש לומר לענין הפשט העור שנתבשל ביחד עם הבשר דנטפל להבשר ושם אוכל עלה, ובאוכל נראה דלא שייך מלאכת מפשיט, וכמו במלאכת עיבוד דאמרינן (שבת ע״ה ע״ב) אין עיבוד באוכלין [ועי׳ בדברינו (מלאכת עובד אות י׳) לענין כמה מלאכות באוכלים].

וכן לענין הפשט העור קודם בישול הבשר ביו״ט, נראה נמי דמותר ועל דרך שביארנו לעיל בדברינו (מלאכת גוזז שם) לענין למרוט נוצות העוף, דעד כאן לא כתבו הפוסקים דהוי בכלל מכשירי אוכל נפש, אלא בשהעוף עדיין מחיים, דלא חשיב עדיין אוכל, ולכן הוי ליה מכשירין. אבל לאחר שחיטה שמתקן את הבשר לאכילה לא חשיב מכשירין, אלא אוכל נפש עצמו, וא״כ מותר לעשותו ביו״ט אף באפשר לו לעשותו מערב יו״ט, דאוכל נפש גמור מותר אף באפשר בערב יו״ט, וכמבואר במחבר (סי׳ תל״ה ס״ח). ואף לרמ״א (שם) שכתב להחמיר באם היה אפשר לעשותו בערב יו״ט דלא שרי לעשותה ביו״ט אלא שינוי, נראה דזה עצמו שמרטו ביד חשיב שינוי, דדרכו כהיום למרטו בכלים המיוחדים, וע״ש עוד שהארכנו בזה וכל מה שכ׳ שם שייך נמי לענין הפשט העור.